

คู่มือพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศิลธรรมและจริยธรรม
ระดับก่อนประถมศึกษา

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

คู่มือพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศิลธรรมและจริยธรรม ระดับก่อนประถมศึกษา

ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

คู่มือพัฒนาบุคลากรทางอาหรับ ศิลธรรมและจริยธรรม
ระดับก่อนประถมศึกษา

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2545

จำนวนพิมพ์ 40,000 เล่ม

ลิขสิทธิ์เป็นของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 974-269-2173

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

2249 ถนนลาดพร้าว เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร

นายณัฐพันธ์ กาญจนรินทร์ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

“...นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้ว ยังเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรม
ให้ตีพัวต่อกันไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพ คือ ทั้งเก่ง ทั้งดี
มาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้ความเก่งเป็นป้ออัยและพลังสำหรับการ
สร้างสุวรรค์ และให้ความดีเป็นป้ออัยเพื่อประดับประดาของ หนุนนำความเก่ง
ให้เป็นไปในทางที่ถูกที่อ่านวยผลเป็นประโยชน์อันพึงประสงค์...”

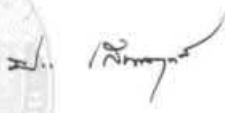
พระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

คำนำ

ความสำเร็จในชีวิตเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของทุกคน การวางพื้นฐานสำคัญให้กับเด็กและเยาวชน จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ซึ่งการจัดการศึกษานอกจากจะเสริมสร้างรากฐานทางเชาวน์ปัญญาแล้วจำเป็นต้องพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ เชาวน์ปัญญาในการแก้ปัญหา ตลอดจนเชาวน์ปัญญาทางศีลธรรมและจริยธรรม ควบคู่กันไปด้วย อันเป็นรากฐานที่จำเป็นยิ่งในการดำเนินชีวิตในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นทั้งคนดี คนมีปัญญา และมีความสุข

กรมวิชาการ จึงได้ทำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมซึ่งเป็นการร้อยเรียงศาสตร์ที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า สามารถทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติสืบไป

กรมวิชาการ ขอขอบคุณคณะผู้จัดทำ และผู้ที่จะนำไปใช้ให้เกิดผลต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชน

(นายประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์)

อธิบดีกรมวิชาการ

สารบัญ

หน้า

คำแนะนำการใช้คู่มือ

พัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม ระดับก่อนประถมศึกษา	1
หลักการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม	1
วิธีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม	2
ความสำคัญของการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม	2
ความหมายของคุณลักษณะทางอารมณ์	2
องค์ประกอบของคุณลักษณะทางอารมณ์	3
ความหมายของเขาวนปัญญาในการแก้ปัญหาหรือความมีน้ำอดน้ำทนในการแก้ปัญหา	4
องค์ประกอบของเขาวนปัญญาในการแก้ปัญหาหรือความมีน้ำอดน้ำทนในการแก้ปัญหา	5
คุณลักษณะของผู้ที่มีเขาวนปัญญาในการแก้ปัญหาหรือความมีน้ำอดน้ำทนในการแก้ปัญหา	5
ความหมายของเขาวนปัญญาทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม	5
องค์ประกอบของเขาวนปัญญาทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม	6
ผลที่เกิดจากการพัฒนาเขาวนปัญญาทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม	6
แนวคิดในการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม	8
เป้าหมายและจุดประสงค์หลักของการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม	9
บทบาทครูในกิจกรรมประจำวันเพื่อพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม	11

ผู้บริหารกับการส่งเสริมการพัฒนา

คุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา	14
ความสำคัญ	14
จุดประสงค์	14
บทบาทหน้าที่	15
แนวทางดำเนินงาน	16

ศึกษานิเทศก์กับการส่งเสริมการพัฒนา

คุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา	17
ความสำคัญ	17
จุดประสงค์	17

	หน้า
บทบาทหน้าที่	18
แนวทางดำเนินงาน	18
การจัดสภาพแวดล้อม	20
ความหมาย	20
ความสำคัญ	20
จุดประสงค์	20
บทบาทของครู	20
แนวการจัดสภาพแวดล้อม	21
เทคนิคการสังเกต	24
ความหมาย	24
ความสำคัญ	24
จุดประสงค์	24
บทบาทของครู	24
แนวการสังเกต	25
ลักษณะพฤติกรรมที่ควรสังเกต	26
การบันทึกการสังเกต	27
การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	32
ความหมายของผู้ปกครอง	32
ความสำคัญของผู้ปกครอง	32
บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง	33
ความหมายการสร้างสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	34
ความสำคัญของการสร้างสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	34
จุดประสงค์ของการสร้างสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	36
บทบาทของครูในการสร้างสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	37
แนวการสร้างสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	39
กิจกรรมที่ผู้ปกครองควรปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม	43

ตัวอย่างจดหมายข่าวสารถึงผู้ปกครองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางอารมณ์

ศีลธรรม และจริยธรรม

- ใส่ใจลูกรัก (ชุดพัฒนา AQ)

- ใช้เวลาพัฒนาลูก (ชุดพัฒนา MQ)

- ลูกรัก.....วัยใส (ชุดพัฒนา EQ)

กิจกรรมบันไดสู่ความสำเร็จ

กิจกรรมหนูทำได้

กิจกรรมคิดดีทำดี

การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนา

พฤติกรรมทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

กิจกรรมสนทนาเวลาเช้า

ความหมาย

ความสำคัญ

จุดประสงค์

บทบาทของครู

ลักษณะของกิจกรรม

แนวการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

กิจกรรม “ข่าวเช้านี้”

กิจกรรม “น้องหนูเด็กดี”

กิจกรรม “พูดดี ทำดี รู้สีกดี”

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

ความหมาย

ความสำคัญ

จุดประสงค์

บทบาทหน้าที่ของครู

ลักษณะของกิจกรรม

	หน้า
แนวการจัดกิจกรรม	76
ข้อเสนอแนะ	78
กิจกรรม “3 ดี คิดดี พูดดี ทำดี”	79
กิจกรรม “ไฟจราจร”	81
กิจกรรม “สิทธิของหนู”	83
กิจกรรม “ในโลกมีด”	85
กิจกรรม “อะไรเอ่ย”	88
กิจกรรม “อิสระของหนู”	92
กิจกรรมเสรี	94
ความหมาย	94
ความสำคัญ	94
จุดประสงค์	94
บทบาทของครู	95
ลักษณะของกิจกรรม	95
แนวการจัดกิจกรรม	95
ข้อเสนอแนะ	96
กิจกรรมเสริมประสบการณ์	98
ความหมาย	98
ความสำคัญ	98
จุดประสงค์	98
บทบาทของครู	99
ลักษณะของกิจกรรม	99
แนวการจัดกิจกรรม	100
ข้อเสนอแนะ	101
กิจกรรม “รู้หน้า-รู้ใจ”	102
กิจกรรม “คิดได้ ทำได้”	109
กิจกรรม “ความรู้สึกของหนู”	111
กิจกรรม “หลายทางเลือก”	113

กิจกรรม “หนูอยากกลับบ้าน”	118
กิจกรรม “เหงาจังอย่างนี้ไม่ดีเลย”	123
กิจกรรม “ผู้กล้าหาญ”	133
กิจกรรม “หนูทำได้”	135
กิจกรรม “ตีบทแตก”	139
กิจกรรม “มองต่างมุม”	141
กิจกรรม “เอาใจเขา มาใส่ใจเรา”	143
กิจกรรม “มีสติคิดก่อนทำ”	146
กิจกรรม “ตามล่าหาสมบัติ”	150
กิจกรรม “ลูกบอลเจ้าปัญหา”	152
กิจกรรม “กล่อมนั้น...ตัวฉันเอง”	158
กิจกรรม “คำมั่นสัญญา”	161
กิจกรรม “โลกสวยด้วยมือเรา”	164
กิจกรรม “หนูรู้สึกอย่างไร”	167
กิจกรรม “ร่วมแรงร่วมใจ”	169
กิจกรรม “ร่วมด้วยช่วยกัน”	171
กิจกรรม “ไม่ยากหนูทำได้”	175
กิจกรรม “ล่องเกินใครให้ขอโทษ”	180
กิจกรรม “ไหวสวยด้วยใจ”	183
กิจกรรม “ใกล้ผู้ใหญ่ให้สำรวจ”	188
กิจกรรม “อยากเป็นใครในเรื่องนี้”	192
กิจกรรม “มาก่อนได้ก่อน”	201
กิจกรรมกลางแจ้ง	204
ความหมาย	204
ความสำคัญ	204
จุดประสงค์	204
บทบาทหน้าที่ของครู	204
แนวการจัดกิจกรรม	205

	หน้า
กิจกรรม “เลี้ยงฉันทให้ดีๆ นะ”	206
กิจกรรม “น้ำใส-ทรายสะอาด”	208
กิจกรรม “มาด้วยกันไปด้วยกัน”	210
กิจกรรม “อุโมงค์มหัศจรรย์”	213
กิจกรรม “กระดานสามัคคี”	215
กิจกรรมสร้างสรรค์	217
ความหมาย	217
ความสำคัญ	217
จุดประสงค์	218
บทบาทของครู	218
แนวการจัดกิจกรรม	219
ข้อเสนอแนะ	219
กิจกรรม “คู่ของฉัน”	220
กิจกรรม “นี่คือตัวฉัน”	224
กิจกรรม “เด็กดีศรีสังคม”	227
กิจกรรม “ง่าย-ยาก วาดเอง”	231
กิจกรรม “ต่อเติม เสริมแต่ง”	233
กิจกรรม “หัวใจสร้างสรรค์”	235
กิจกรรม “ช่วยกันสร้างความสำเร็จ”	237
กิจกรรม “แบ่งแล้วปัน”	239
ภาคผนวก	241
บรรณานุกรม	247
คณะผู้จัดทำ	249

คำแนะนำการใช้คู่มือ

พัฒนานวัตกรรมการทางอารมณ์

ศีลธรรมและจริยธรรม

ระดับก่อนประถมศึกษา

หลักการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานวัตกรรมการทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม

ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานวัตกรรมการทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษา ควรคำนึงถึง

1. การสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและผ่อนคลาย
2. เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และร่วมดำเนินกิจกรรม
3. ให้กำลังใจแก่เด็กและไม่ตำหนิเด็ก
4. ให้การชมเชยพร้อมเหตุผลในพฤติกรรมที่ดีงามที่เด่นชัดและสังเกตเห็นได้
5. แสดงท่าทีด้วยการยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรทั้งคำพูด น้ำเสียงและท่าทาง
6. ไม่ด่วนตัดสินคำตอบหรือทักษะของเด็กว่าถูกหรือผิด แต่พยายามให้เด็กแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลของตัวเอง ทั้งนี้เพราะเด็กย่อมมีเหตุผลในคำตอบหรือทักษะของตัวเอง
7. สังเกตและบันทึกการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กทั้งที่แสดงออกด้วยการกระทำและความรู้สึกในขณะร่วมกิจกรรม
8. เมื่อเด็กค้นหาคำตอบไม่ได้หรือแก้ปัญหาไม่ได้หรือเกิดปัญหา ควรให้ความสนใจและใช้คำถาม หรือคำพูด เพื่อช่วยให้เด็กพบทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง
9. ในขณะที่เด็กทำกิจกรรม ครูควรดูห่างๆ และเข้าช่วยเมื่อคราวจำเป็น
10. การจัดกิจกรรมไม่มุ่งเน้นการแข่งขันที่มีการแพ้-ชนะ

วิธีการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม

1. ก่อนจัดกิจกรรมทุกครั้งควรอ่านแผนการจัดกิจกรรมให้เข้าใจอย่างชัดเจน
2. เตรียมสื่อ/อุปกรณ์ให้ครบ และลำดับขั้นตอนการใช้สื่อ/อุปกรณ์ให้พร้อมก่อนจัดกิจกรรมทุกครั้ง
3. ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการจัดกิจกรรม ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดในการจัดกิจกรรมได้ ครูสามารถปรับกิจกรรมหรือสื่อ/อุปกรณ์ที่ระบุไว้ทั้งนี้ต้องยึดจุดประสงค์และสาระสำคัญ
4. บันทึกปัญหาและข้อสังเกตที่พบในขณะจัดกิจกรรมทุกครั้ง

ความสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม

การวางรากฐานเชาวน์ปัญญาในด้านที่มีความจำเป็นต่อเด็ก ให้เป็นทุนชีวิตที่จะติดตัวเด็กตั้งแต่วัยก่อนประถมศึกษาเป็นต้นไปนั้น เชาวน์ปัญญาด้านที่สำคัญต่อการพัฒนาการของเด็กคือ ภาวะทางอารมณ์ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดเชาวน์ปัญญาทางศีลธรรม จริยธรรมและความมีน้ำอดน้ำทนในการแก้ปัญหา ความมีน้ำอดน้ำทนในการรู้สึกละอายเป็น เรื่องที่สำคัญและจำเป็นต่อบุคคลในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ มีความสุข และประสบผลสำเร็จในมิติต่างๆ ในอนาคต เป็นผู้มีคุณค่าก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น สังคม และมนุษยชาติได้เมื่อเติบโตขึ้น

การจะพัฒนาให้บุคคลเกิดภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมและเชาวน์ปัญญาในการแก้ปัญหา ควรได้รับการฝึกและพัฒนาตั้งแต่เยาว์วัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้มีความสามารถในการเรียนรู้และซึมซับสิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว

ความหมายของภาวะทางอารมณ์

ภาวะทางอารมณ์ (Emotional Quotient) เป็นความสามารถในการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามความรู้สึกนึกคิด สามารถประเมิน แยกแยะอารมณ์ ยอมรับและแสดงอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะ และตรงตามความเป็นจริง สามารถควบคุมอารมณ์และจัดการกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น โดยใช้ปัญญาในการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอารมณ์

องค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอารมณ์แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ในตนเอง (Inner Personal) เป็นความสามารถที่มีอยู่ภายในตนเอง ในการรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ภายในตนเอง ประกอบด้วย

1.1 การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง (Emotional Awareness) เป็นความสามารถในการตระหนักรู้ความรู้สึก ความโน้มเอียงทางอารมณ์ของตนเองอย่างมีสติ รู้เท่าทันอารมณ์ของตน สาเหตุที่ทำให้เกิดความรู้สึกนั้นๆ และผลที่ตามมา ประเมินตนเองได้ตามจริง รู้จุดเด่นจุดด้อยของตน

1.2 การยอมรับในตนเอง (Self-regard) เป็นความสามารถในการแสดงความรู้สึกออกมาได้อย่างชัดเจน ตรงไปตรงมา ระบุความรู้สึกหรือภาวะอารมณ์ทั้งทางบวกและทางลบที่เกิดขึ้นกับตนเอง แสดงความรู้สึกเห็นคุณค่าและพึงพอใจในตนเองตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

1.3 การพึ่งพาตนเอง (Independent) เป็นความสามารถในการแสดงอารมณ์อย่างอิสระตามความเป็นจริง โดยไม่พึ่งพาใคร มีความเป็นอิสระในการใช้เหตุผลทางจริยธรรม ตัดสินใจได้ด้วยตนเองสร้างแรงจูงใจที่ดีให้เกิดขึ้นภายในตนเองและช่วยเหลือตนเองได้เมื่อพบอุปสรรค

1.4 การควบคุมอารมณ์ตนเอง (Self-control) เป็นความสามารถในการควบคุมตนให้จัดการกับภาวะอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ปรับตัวให้ยืดหยุ่นต่อความเปลี่ยนแปลงและนำภาวะอารมณ์ของตนกลับสู่สภาวะปกติได้ เปิดใจกว้างกับแนวคิด แนวทาง หรือข้อมูลใหม่

1.5 การปรับตัว (Adaptability) เป็นความสามารถในการบอกอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของตนเองได้อย่างถูกต้อง มีความยืดหยุ่นทางอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดและการกระทำ แยกแยะสิ่งที่เป็นความคิดออกจากความรู้สึกได้ สนใจความรู้สึกของผู้อื่น ไม่วิตกกังวลมองหาแง่มุมที่ดีจากภาวะอารมณ์ในทางลบหรือในสถานการณ์อันเลวร้ายแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างราบรื่นและมีความสุข

1.6 การมุ่งมั่นให้บรรลุเป้าหมาย (Intentionality) เป็นความสามารถในการใช้พลังงาน พลังใจ ด้วยความพยายามที่จะใช้พลังงานพลังใจในการกระทำสิ่งต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม โดยไม่ยอมแพ้อุปสรรคหรือปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างง่าย ๆ

1.7 การมองโลกในแง่ดี (Optimism) เป็นความสามารถในการมองตนเอง และผู้อื่นรวมทั้งสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองไปในทางบวกเสมอ

2. ด้านการมีคุณลักษณะทางอารมณ์กับผู้อื่น (Interpersonal) เป็นความสามารถในการติดต่อ สื่อสาร ประสานสัมพันธ์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดีมีความสุข ประกอบด้วย

2.1 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) เป็นความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจถึงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ และมุมมองของผู้อื่นตามที่เป็นอยู่จริง มีความเมตตา จริงใจและพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ

2.2 การรับผิดชอบสังคม (Social Responsibility) เป็นความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความถูกต้องและเหมาะสม เป็นไปตามข้อตกลงและกฎระเบียบ

2.3 การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม (Assertiveness) เป็นความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระทางอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และการกระทำ เพื่อรักษาสิทธิ โดยไม่ทำให้นั่นหรือผู้อื่นเดือดร้อน

2.4 การจัดการกับความขัดแย้ง (Conflict Management) เป็นความสามารถในการจัดการกับตนเองและผู้อื่นในการจัดการความขัดแย้ง และแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยไม่ใช้ความรุนแรง

2.5 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) เป็นความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ความหมายของเชาวน์ปัญญาในการแก้ปัญหาหรือความมีน้ำอดน้ำทนในการแก้ปัญหา

เชาวน์ปัญญาในการแก้ปัญหาหรือความมีน้ำอดน้ำทนในการแก้ปัญหา (Adversity Quotient) เป็นความสามารถในการใช้พลังความคิดในตนด้วยความมุ่งมั่นเอาชนะอุปสรรค ความยากลำบาก ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จทั้งในชีวิตส่วนตัว การทำงาน และการดำรงชีวิตในสังคม

องค์ประกอบของเชาวน์ปัญญาในการแก้ปัญหาหรือความมีน้ำอดน้ำทนในการแก้ปัญหา

การพัฒนาเชาวน์ปัญญาในการแก้ปัญหาหรือความมีน้ำอดน้ำทนในการแก้ปัญหาใช้หลักจิตวิทยาว่าด้วยการเรียนรู้ (Cognitive Psychology) เพื่อให้มีกำลังใจในการฟันฝ่าอุปสรรคและจัดการกับปัญหาได้ หลักสรีรวิทยาของระบบประสาท (Neurophysiology) เพื่อสร้างความเคยชินในการเปลี่ยนจิตสำนึกและสร้างเจตคติทางบวก และหลักภูมิคุ้มกันวิทยาของจิต-ประสาท (Psychoneuroimmunology) เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจและควบคุมตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อภูมิคุ้มกันต้านโรคมะเร็งไข้เจ็บของร่างกาย ต้องอาศัยหลักการและขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ และนำมาปฏิบัติได้โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. มีความมั่นคงทางอารมณ์ในการเอาชนะอุปสรรค
2. มีแนวคิดและหลักการใหม่ที่มีประสิทธิภาพ
3. มีวิธีการวัดที่มีประสิทธิภาพ

คุณลักษณะของผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาการแก้ปัญหาหรือความมีน้ำอดน้ำทนในการแก้ปัญหา

คุณลักษณะของเด็กที่มีเชาวน์ปัญญาในการแก้ปัญหาหรือความมีน้ำอดน้ำทนในการแก้ปัญหของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา มีดังนี้

1. สามารถวิเคราะห์หาสาเหตุและปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของปัญหาว่าเกิดจากอะไร ใครควรรับผิดชอบ รู้ถึงบทบาท หน้าที่และตำแหน่งของตนอย่างชัดเจน
2. สามารถเข้าใจปัญหาและแก้ปัญหาอย่างกระตือรือร้นและรู้จักพลิกแพลง
3. สามารถมองเห็นว่าปัญหาหรืออุปสรรคเป็นสิ่งที่แก้ไขได้ มีกำลังใจที่เข้มแข็งในการมุ่งมั่นเอาชนะ
4. สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเมื่อได้รับผลกระทบจากปัญหา หรือความยุ่งยาก

ความหมายของเชาวน์ปัญญาทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม

เชาวน์ปัญญาทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม (Moral Quotient) ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาเป็นความสามารถในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่โรงเรียนและบ้านยอมรับ เพื่อประโยชน์ของตนเองและผู้อื่น

องค์ประกอบของเชาวน์ปัญญาทางด้านศีลธรรม และจริยธรรม

องค์ประกอบในการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางด้านศีลธรรมและจริยธรรมของเด็ก ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นมี 3 ด้าน ได้แก่

1. การพัฒนาความคิด หรือเหตุผลเชิงจริยธรรม ได้แก่ การแยกแยะได้ว่า ปฏิบัติแบบใดถูกต้อง ไม่ถูกต้อง ดีงาม ไม่ดีงาม เหมาะสม ไม่เหมาะสม โดยการเรียนรู้ จากปฏิกิริยาของบุคคลรอบข้าง

2. การพัฒนาค่านิยม ได้แก่ ความรู้สึกที่ดีงาม นิยมชมชอบต่อการแสดงออก บุคคลหรือความดีงาม เริ่มตั้งแต่การสำรวจทางเลือกปฏิบัติอย่างเสรี พิจารณาผลที่เกิดจาก ทางเลือก ตัดสินใจเลือกโดยเสรี มีความสุข ภาควิไมใจในสิ่งที่ตนเองได้เลือก เต็มใจยึดมั่น ในสิ่งที่ตนเลือก ปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเลือก โดยแสดงพฤติกรรมหรือทำตามสิ่งที่เลือกและ ปฏิบัติจนเป็นลักษณะประจำตัว

3. การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ได้แก่ การปฏิบัติจนเป็นกิจนิสัยซึ่งจะ พัฒนาเป็นบุคลิกภาพต่อไป พฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้น เริ่มพัฒนาดังแต่ฝึกฝนปฏิบัติตาม คำสั่งด้วยเหตุผล ทำให้เด็กปฏิบัติด้วยความรู้สึกพึงพอใจและควรได้รับการฝึกฝนการแสดง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่เสมอ

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพเชิงจริยธรรมทั้ง 3 ด้านนี้ จะทำให้ผู้เรียน มีการปฏิบัติเชิงจริยธรรมที่สมบูรณ์

ผลที่เกิดจากการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม

การพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางด้านศีลธรรมและจริยธรรมจะนำไปสู่

คุณลักษณะของบุคคลที่มีเชาวน์ปัญญาทางด้านศีลธรรมและจริยธรรมดังนี้

1. รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรม รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล

2. รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้จักประโยชน์ที่ตนต้องการ รู้ผลที่เกิดขึ้นจาก การกระทำหรือความเป็นไป รู้ผลที่เกิดจากเหตุ

3. รู้ว่าตัวตนเรานั้นมีฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ ความสามารถและคุณธรรม ขณะนี้เป็นอย่างไร และประพฤติให้เหมาะสมต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อม รู้จักปรับปรุงแก้ไข ให้ดีขึ้นต่อไป

4. ความพอดีด้านต่างๆ เช่น ประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์สินประมาณในการบริโภคอาหาร ประมาณในการกระทำต่างๆ
5. รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม ระยะเวลาที่จะต้องใช้เวลาประกอบกิจและกระทำหน้าที่การงาน เช่น ตรงเวลา ทันเวลา พอเวลา เหมาะกับเวลา
6. รู้จักชุมชนที่อยู่อาศัย และที่ประชุม รู้กิจกรรมารยาทที่จะประพัตต่อชุมชนนั้นๆ ว่าชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา เข้าไปร่วมจะต้องแสดงกิจกรรมารยาทอย่างไร จะต้องพูดอย่างไร ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างไร
7. รู้จักความแตกต่างแห่งบุคคลว่าเขามีความสามารถและคุณธรรมอย่างไร ใครยิ่งหย่อนกว่ากัน การจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นควรคบหรือไม่ จะตำหนิ ยกย่องและแนะนำสั่งสอนอย่างไร
8. มีศรัทธา มีความละเอียดรอบาป มีความกลัวต่อบาป มีความเพียร มีสติ มีจิตใจมั่นคงและมีปัญญา
9. ปรึกษาสิ่งใดกับใคร ต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น
10. ไม่คิด ไม่พูด และไม่ทำสิ่งใดที่เป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
11. มีความเห็นชอบว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
12. ให้ทานด้วยความบริสุทธิ์ใจ คือ เอื้อเฟื้อตามกำลังความสามารถโดยไม่หวังผลตอบแทน

แนวคิดในการพัฒนาคุณภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม

การพัฒนาคุณภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม เป็นกระบวนการพัฒนาที่ต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงการนำทฤษฎี หลักการทางจิตวิทยา พัฒนาการ และการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม ซึ่งอยู่บนพื้นฐานขององค์ประกอบต่อไปนี้

จากที่กล่าวมาทั้งหมดถึงความสำคัญ ความหมาย องค์ประกอบและคุณลักษณะของการพัฒนาคุณภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม เชวณปัญญาในการแก้ปัญหา เชวณปัญญาทางด้านศีลธรรมและจริยธรรมและแนวคิดในการพัฒนาคุณภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมให้บังเกิดผลจะต้องอาศัยการปฏิบัติจนเป็นแบบอย่างที่ดีของครู อาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศและกิจกรรม โดยนำหลักจิตวิทยามานำมาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มที่

เป้าหมายและจุดประสงค์หลักของการพัฒนาภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม และจริยธรรม

1. ด้านการมีภาวะทางอารมณ์ในตนเอง หมายถึง ความสามารถที่ดีมีอยู่ภายในตนเอง ในการรู้ถึงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ภายในตนเอง ประกอบด้วย

1.1 การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง

- ฝึกการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง
- ฝึกการแยกแยะความรู้สึกดีและไม่ดีพร้อมแสดงเหตุผลต่อพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก ทั้งของตนเองและผู้อื่น

1.2 การยอมรับตนเอง

- ฝึกให้เด็กแสดงความรู้สึกที่มีต่อผู้อื่น หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงอย่างตรงไปตรงมาได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ พร้อมแสดงเหตุผลประกอบ
- ฝึกบอกความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบพร้อมเหตุผล
- ฝึกให้รู้จักภาคภูมิใจในตนเอง ตามสถานการณ์ที่เป็นจริงในปัจจุบัน

1.3 การพึ่งพาตนเอง

- ฝึกแสดงอารมณ์อย่างตรงไปตรงมาตามความเป็นจริงอย่างเหมาะสม
- ฝึกให้ช่วยเหลือตนเอง
- ฝึกให้ตัดสินใจปัญหาโดยใช้เหตุผลด้านจริยธรรม
- ฝึกให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการพึ่งพาตนเอง
- ฝึกให้เกิดแรงจูงใจในการที่ต้องพึ่งพาตนเอง

1.4 การควบคุมอารมณ์ตนเอง

- ฝึกให้รู้จักจัดความรู้สึกโกรธ กลัว วิตกกังวล อิจฉาริษยา เมื่อเผชิญกับภาวะอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์อย่างมีเหตุผล
- ฝึกให้ยืดหยุ่นเมื่อพบความเปลี่ยนแปลงอย่างมีเหตุผล
- ฝึกให้รู้จักรับข้อมูล แนวความคิดใหม่ๆ

1.5 การปรับตัว

- ฝึกบอกอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด การกระทำของตนตามสภาพเป็นจริง
- ฝึกแยกแยะความคิดและความรู้สึกอย่างมีเหตุผล
- ฝึกสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น

- ฝึกมองบวกในสถานการณ์ลบที่เกิดขึ้น
- ฝึกแก้ปัญหาเฉพาะหน้าจากสถานการณ์ที่เหมาะสมกับวัย

1.6 การมุ่งมั่นให้บรรลุเป้าหมาย

- ฝึกความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ใกล้ตัวให้สำเร็จโดยเหมาะสมกับวัย
- ฝึกบอกความต้องการ และการทำให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการอย่างมีเหตุผล

1.7 การมองโลกในแง่ดี

- ฝึกแสดงความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น
- ฝึกนึกถึงเหตุการณ์ที่ดีงาม
- ฝึกมองหาประโยชน์จากอุปสรรคที่เกิดขึ้น

2. ด้านการมีคุณลักษณะทางอารมณ์กับผู้อื่น หมายถึง ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ประสานสัมพันธ์ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ประกอบด้วย

2.1 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา

- ฝึกสังเกต รับรู้อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ มุมมองของผู้อื่นตามที่เป็นอยู่จริงได้
- ฝึกความร่วมมือในการเล่นกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์

2.2 การรับผิดชอบสังคม

- ฝึกทักษะร่วมกับผู้อื่นอย่างราบรื่น
- ฝึกสร้างข้อตกลงในการปฏิบัติตนระหว่างอยู่ในชั้นเรียน
- ฝึกปฏิบัติตามข้อตกลงของชั้นเรียน และโรงเรียน

2.3 การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

- ฝึกการแสดงออกทั้งด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ในการไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนและตนเองเสียสิทธิ
- ฝึกรู้จักปกป้องสิทธิของตนเอง โดยแสดงออกอย่างเหมาะสม

2.4 การจัดการกับความขัดแย้ง

- ฝึกรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด การกระทำที่ไม่เหมาะสมทั้งของตนเอง และผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
- ฝึกหาวิธีการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลและสันติวิธี

2.5 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

- ฝึกสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นโดยใช้คำพูด กิริยาท่าทาง อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และการกระทำอย่างเหมาะสมต่อบุคคลและกาลเทศะ

บทบาทครูในกิจวัตรประจำวันเพื่อพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรม และจริยธรรม

ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุทธองจากผู้ปกครองในการช่วยพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม ซึ่งบทบาทครูในกิจวัตรประจำวันมีดังนี้

1. รับเด็กตอนเช้า

- กระตุ้นให้เด็กทำความเคารพผู้ปกครอง ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ตามแบบมารยาทไทย

- สัมผัสจับต้องเด็ก หรือโอบกอด
- ทักทายเด็กด้วยวาจาอ่อนหวาน ยิ้มแย้ม

2. เข้าแถวเคารพธงชาติ

- เด็กเข้าแถวเคารพธงชาติ ครูยืนอยู่ใกล้ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความอบอุ่นและไว้วางใจ

3. ตรวจสอบสุขภาพและสนทนาตอนเช้า

- ครูตรวจสอบสุขภาพร่างกายและเครื่องแต่งกาย
- ตรวจสอบสุขภาพและซักถามเกี่ยวกับสุขภาพด้วยความห่วงใย
- เปิดโอกาสให้เด็กเล่าเหตุการณ์ต่างๆ ตามความสนใจ
- เปิดโอกาสให้เพื่อนซักถาม

4. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

- สร้างข้อตกลงร่วมกันให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย
- ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กได้แสดงออกด้วยความรู้สึกที่ดีขณะเคลื่อนไหว
- ให้การชื่นชมและให้กำลังใจ มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มองโลกในแง่ดี
- เปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระตามจินตนาการ

5. กิจกรรมสร้างสรรค์

- ให้เด็กมีส่วนในการวางแผนกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม
- ทำกิจกรรมที่มีการแบ่งปันวัสดุสิ่งของ

- ให้โอกาสเล่าเรื่องจากผลงานด้วยความรู้สึกทางบวก
- ให้เด็กร่วมกันจัดเก็บสื่อและอุปกรณ์
- เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้แสดงผลงานและรู้จักชื่นชมผลงานผู้อื่น

6. กิจกรรมเสรี

- จัดเตรียมสื่อต่างๆอย่างหลากหลายให้เด็กเลือกเล่น ดูแลการเล่นห่างๆ พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ

- ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กเล่นอย่างเอื้ออาทร รู้จักการช่วยเหลือแบ่งปัน
- เด็กมีส่วนร่วมในการสร้างข้อตกลงในการเล่นและจัดเก็บของเล่น
- เปิดโอกาสให้เด็กนำของเล่น ของใช้มาร่วมกันเล่น

7. กิจกรรมเสริมประสบการณ์

- จัดกิจกรรมที่หลากหลายและสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และความแตกต่างของเด็ก

- ให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตามความสนใจ
- ใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นให้เด็กตอบอย่างสร้างสรรค์และมองโลกในแง่ดี

8. กิจกรรมกลางแจ้ง

- เปิดโอกาสเด็กเล่นอย่างอิสระ

- ให้เด็กมีส่วนร่วมในการสร้างข้อตกลงในการเล่น เช่น รู้จักการรอคอย เล่นอย่างเป็นมิตร

9. การรับประทานอาหารกลางวัน

- ให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมและเก็บอุปกรณ์ในการรับประทานอาหาร

ให้เด็กสร้างข้อตกลงร่วมกันในการรับประทานอาหาร

- ชมเชย เมื่อเด็กปฏิบัติตามข้อตกลง

10. นอนพักผ่อน

- ให้เด็กกำหนดข้อตกลงในการนอนด้วยความสมัครใจ

- สร้างบรรยากาศให้เด็กรู้สึกอบอุ่นและมีความสุขในการนอน เช่น เปิดเพลงบรรเลงเบาๆ

- สำหรับเด็กที่ไม่นอนให้นอนเล่นหรืออ่านหนังสือโดยไม่รบกวนผู้อื่น

11. เกมการศึกษา

- ให้เล่นเกมการศึกษาอย่างอิสระ
- ให้การแนะนำการเล่นเมื่อเริ่มต้นเกมใหม่
- จัดเตรียมเกมการศึกษาที่มีความยากง่ายหลายระดับ เพื่อให้เด็กเลือกเล่น

ตามระดับความสามารถ

- เมื่อเด็กมีปัญหาการเล่น เช่น การแบ่งปัน ครูให้การชี้แนะด้วยเหตุผล ให้เด็กรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

- กระตุ้นให้เด็กเล่นเกมการศึกษาได้สำเร็จ

12. การรอผู้ปกครองมารับ

- จัดกิจกรรมให้เด็กขณะรอผู้ปกครอง เพื่อไม่ให้เด็กรอผู้ปกครองด้วยความกังวลใจ เช่น ร้องเพลง วาดภาพ เล่นตามมุมอิสระ ฯลฯ

ผู้บริหารกับการส่งเสริม

การพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์

ศีลธรรมและจริยธรรม

ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

ความสำคัญ

ผู้บริหาร เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา โดยเป็นผู้นำในการวางแผน สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ และให้กำลังใจบุคลากร อีกทั้งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กบรรลุเป้าหมายได้

จุดประสงค์

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความรู้ ความเข้าใจ หลักการ วิธีการ พัฒนาเด็ก ระดับก่อนประถมศึกษา และเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรม และจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
2. ผู้บริหารสถานศึกษามียุทธศาสตร์ในการวางแผนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
3. ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือบุคลากรในการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
4. ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน เพื่อระดมทรัพยากรในการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรม และจริยธรรมของเด็กก่อนประถมศึกษา
5. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศ ติดตามผล อย่างเป็นระบบ โดยเน้นการนิเทศภายในสถานศึกษา
6. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปี เพื่อนำผลมาใช้ในการพัฒนาและรายงานให้สาธารณชนทราบ มีการสร้างขวัญ กำลังใจ แก่บุคลากร

บทบาทหน้าที่

1. ศึกษาปรัชญา จุดมุ่งหมาย นโยบาย การจัดการศึกษา จิตวิทยาพัฒนาการ หลักสูตรก่อนประถมศึกษา รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา
3. พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
4. จัดการและบริหารตามระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
5. ศึกษา สร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กในระดับก่อนประถมศึกษา
6. วางแผน สนับสนุน ส่งเสริม ในการพัฒนาคุณภาพทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กในระดับก่อนประถมศึกษา อย่างมียุทธศาสตร์ โดย
 - พัฒนาบุคลากร
 - จัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน ที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณภาพทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กก่อนประถมศึกษา สนับสนุน วัสดุ สื่อ อุปกรณ์
 - สนับสนุนการศึกษา ทดลอง และการวิจัย การพัฒนาคุณภาพทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของบุคลากร
7. ประสานงานกับ ผู้ปกครอง ชุมชน ศึกษานิเทศก์ และหน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อระดมทรัพยากร พัฒนาคุณภาพทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กในระดับก่อนประถมศึกษา
8. นิเทศ ติดตามผล และประเมินผล ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินตนเอง ประเมินโดยกรรมการ มีการสรุปผล รายงาน เผยแพร่ต่อผู้ปกครอง และสาธารณชน โดยเน้นการนิเทศภายในสถานศึกษา
9. สร้างขวัญ กำลังใจ แก่บุคลากร การยกย่อง ชมเชย เผยแพร่ผลงาน

แนวทางดำเนินงาน

1. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ในการพัฒนาทางคุณลักษณะทางอารมณ์ ศิลธรรม และจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
2. พัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการ วิธีการ เทคนิค ในการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศิลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
3. ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และแนะนำบุคลากรในการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศิลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. นิเทศ ติดตามผล ประเมินผล การพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศิลธรรมและจริยธรรมเป็นระยะและสรุปรายงานเพื่อใช้ในการพัฒนา รายงานให้สาธารณะชนทราบ ทุกภาคเรียนหรือทุกปี
5. ประสานกับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร หน่วยงานต่างๆ เพื่อระดมทรัพยากรในการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศิลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
6. ยกย่อง ชมเชย สร้างขวัญและกำลังใจ แก่ผู้ปฏิบัติงาน จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่ผลงาน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ศึกษานิเทศก์กับการส่งเสริม

พัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์
ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็ก
ระดับก่อนประถมศึกษา

ความสำคัญ

ศึกษานิเทศก์ เป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ต้องปฏิบัติงานให้ประสานสัมพันธ์กับการบริหารและการเรียนการสอน โดยให้การส่งเสริม สนับสนุน แนะนำ ช่วยเหลือ ให้บุคลากรสามารถพัฒนาตน พัฒนางาน และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานที่จะส่งผลให้การพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กบรรลุเป้าหมายได้

จุดประสงค์

1. ให้ศึกษานิเทศก์เห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรม และจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
2. มีการวางแผนการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็ก ระดับก่อนประถมศึกษาอย่างมียุทธศาสตร์
3. ส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
4. ประสานความร่วมมือกับบุคลากร หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนในการ สนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับ ก่อนประถมศึกษา
5. ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และเผยแพร่ผลงานบุคลากรใน สถานศึกษา ด้านการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับ ก่อนประถมศึกษา ต่อสาธารณะ
6. นิเทศ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและ จริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาในสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่

1. ศึกษาปรัชญา จุดมุ่งหมาย นโยบายการจัดการศึกษา จิตวิทยาพัฒนาการและหลักสูตร เด็กระดับก่อนประถมศึกษา รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างวิสัยทัศน์ ในการพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
3. พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
4. ศึกษาและสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
5. วางแผนส่งเสริม สนับสนุน แนะนำและช่วยเหลือ แก่ครูและสถานศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาอย่างมียุทธศาสตร์
6. นิเทศ ติดตามผล และประเมินผลการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ ศีลธรรมและจริยธรรมและเป็นระยะ รวมทั้งสรุปผลรายงานแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง
7. มีการศึกษา ทดลอง และการวิจัยเทคนิควิธีการ ในการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
8. ยกย่อง ชมเชย ผู้ปฏิบัติงาน การจัดกิจกรรม แลกเปลี่ยน เรียนรู้ และเผยแพร่ผลงาน ของครู และผู้บริหารสถานศึกษา

แนวทางดำเนินการ

1. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ในการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
2. พัฒนาครู ผู้บริหารโรงเรียน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ แนวคิด หลักการ วิธีการ และเทคนิค ในการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ ศีลธรรมและจริยธรรมด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาเอกสาร การศึกษาดูงาน การปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ สันทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น
3. นิเทศ ติดตามผล การดำเนินงาน โดย
 - นิเทศทางไกล โดยใช้เอกสาร จุลสาร แผ่นพับ ซีดีรอม วิทยุ-โทรทัศน์ โทรศัพท์
 - นิเทศโดยการเยี่ยมชั้นเรียน

4. ศึกษาทดลอง และวิจัย เพื่อพัฒนาเทคนิควิธีการ ในการพัฒนาคุณภาพทางอารมณ์ ศิลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

5. ประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อระดมทรัพยากรในการพัฒนาคุณภาพทางอารมณ์ ศิลธรรมและจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

6. เผยแพร่ผลงาน โดยจัดนิทรรศการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่ทางเอกสาร สื่อต่างๆ สู่สาธารณชน เพื่อสร้างขวัญ กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

การจัดสภาพแวดล้อม

ความหมาย

การจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง การสร้างสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กทั้งด้านกายภาพ และจิตภาพเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งต่างๆ

ความสำคัญ

การจัดสภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศเพื่อให้เด็กพร้อมที่จะเรียนรู้อย่างเต็มที่จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สื่อและสถานการณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็ก

จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อให้เด็กพร้อมที่จะเรียนรู้อย่างเต็มที่จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สื่อและสถานการณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็ก
2. เพื่อส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางจิตภาพเพื่อให้เด็กพร้อมที่จะเรียนรู้อย่างเต็มที่จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สื่อและสถานการณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็ก

บทบาทของครู

1. ศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของเด็กและไวต่อการสังเกตความรู้สึกนึกคิดของเด็ก
2. พยายามใช้แนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและจิตภาพเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และคุณภาพทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็ก
3. ตระหนักว่าตนเองคือต้นแบบที่เด็กพยายามเอาอย่างตลอดเวลา ดังนั้นต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งกริยา วาจาและมีความเมตตาต่อเด็กอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และคุณภาพทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็ก

แนวการจัดสภาพแวดล้อม

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือ การจัดสภาพห้องและสื่อต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีแนวการจัดสภาพแวดล้อมดังนี้

- 1.1 ห้องเรียนควรมีสื่ออ่อนและนุ่มนวลสบายตา และมีแสงในระดับที่เหมาะสม
- 1.2 สภาพแวดล้อมในห้องเรียนของเด็กควรจัดให้สวยงาม และมีเครื่องใช้เหมาะสมกับวัยของเด็ก
- 1.3 บริเวณพื้นที่ในห้องเรียนควรจัดให้เหมาะสม จัดพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมร่วมกันและพื้นที่สำหรับมุมต่างๆ ให้เป็นสัดส่วนชัดเจน รวมทั้งจัดพื้นที่สำหรับเก็บของใช้ของเด็กและครู
- 1.4 มุมประสบการณ์ต่างๆ ควรจัดพื้นที่ให้เหมาะสม มีสื่อหลากหลาย มีจำนวนที่เพียงพอ
- 1.5 การส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมให้สวยงามและน่าอยู่จะช่วยให้เด็กรู้สึกภูมิใจและช่วยกันดูแลห้องเรียนอย่างดี
- 1.6 การให้เด็กมีบทบาทในการช่วยจัดวางสื่อที่ครูจัดเตรียมไว้และช่วยจัดเก็บอย่างมีระบบระเบียบเป็นการฝึกความรับผิดชอบ
- 1.7 การติดสื่อและผลงานของเด็กบนผนังหรือป้ายนิเทศที่อยู่ในระดับสายตาของเด็ก ทำให้เด็กเรียนรู้จากสิ่งที่พบเห็นได้ดี และควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดป้ายนิเทศ
- 1.8 บริเวณนอกห้องเรียนควรจัดให้มีบริเวณโล่งแจ้งสำหรับการวิ่งเล่น เดิน และเคลื่อนไหวได้อย่างปลอดภัย และควรมีบริเวณที่ร่มรื่นและสงบสำหรับการพักผ่อนด้วย
- 1.9 สนามเด็กเล่น ควรมีเครื่องเล่นสนามต่างๆ ที่ทำได้ง่ายในท้องถิ่น และมีพื้นผิวของสนามหลายประเภท เช่น พื้นดิน พื้นทรายและพื้นหญ้าสำหรับวิ่งเล่นและเคลื่อนไหว และควรจัดที่เล่นน้ำและเล่นทรายไว้ด้วย
- 1.10 สนามเด็กเล่นควรให้เด็กมีโอกาสเล่นเครื่องเล่น ราวไต่หรือโหนเชือก โดยมีปมเชือก 2-3 ปม สำหรับเหยียบและโหน ไม่สูงจากพื้นมากนักและไม่เกิดอันตรายกับเด็ก เพื่อให้เด็กได้ฝึกความพยายาม ความอดทนที่จะทำให้เด็กเกิดความมีน้ำอดน้ำทนในการแก้ปัญหา (AQ)

2. สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ คือ บรรยากาศที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครู และเด็กกับเด็กที่ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น ผ่อนคลาย ซึ่งจะช่วยให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง กล้าคิด

กล้าแสดงออก รู้ผลของการกระทำ สามารถแก้ปัญหาได้ และมีความสุขในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็ก มีแนวการจัดสภาพแวดล้อมดังนี้

2.1 สร้างบรรยากาศผ่อนคลาย โดยใช้หลักปฏิสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์ คือ การสร้างความรู้สึกไว้วางใจและเกิดความเชื่อมั่นในตนเองโดยใช้หลัก 3 ประการ ได้แก่

2.1.1 สบสายตา เป็นการถ่ายทอดความรักความเมตตาและความอบอุ่นสู่เด็กเพื่อให้เด็กรับรู้ถึงความปรารถนาดีและเกิดความไว้วางใจและมีความมั่นใจในตนเองและเรียนรู้ที่จะเห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่น

2.1.2 วาจาสร้างสรรค์ เป็นการใช้คำพูดเพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าของตนเอง ด้วยคำพูดที่อ่อนโยน นุ่มนวล ก่อให้เกิดกำลังใจ กล้าคิด กล้าทำและกล้าแสดงออก

2.1.3 สัมผัสที่อบอุ่น เป็นการสัมผัสโอบกอดเพื่อช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่นใจ สำหรับเด็กที่ขาดความรักและความอบอุ่น ตลอดจนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา การโอบกอดที่แนบแน่นและพยายามถ่ายทอดความรักความเมตตาต่อเด็กบ่อยๆ ครั้งละนานๆ จะช่วยแก้ปัญหาได้ผลดี

2.2 การใช้คำพูดและคำถามเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมของเด็ก โดยใช้หลักดังต่อไปนี้

2.2.1 การสนทนาเกี่ยวกับความรู้สึก

การสนทนากับเด็กถึงความรู้สึกเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น จะทำให้เด็กรับรู้ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานของจริยธรรม

2.2.2 การลดคำสั่ง

- การลดคำพูดประเภทคำสั่งเป็นคำถาม เพื่อให้เด็กมีโอกาสและมีอิสระในการคิด หากเด็กต้องรอรับคำสั่งตลอดเวลาจะทำให้ขาดความมั่นใจในความสามารถของตนเอง ไม่กล้าคิดและตัดสินใจหรือแก้ปัญหา สำหรับกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะควรลดบทบาทในการกระตุ้นด้วยคำสั่งหรือการอธิบายเป็นการใช้คำถามและโต้ตอบด้วยการเคลื่อนไหว

- เปลี่ยนจากการดำเนินมติเตียนมาเป็นการใช้คำถามเพื่อการแก้ปัญหาและสร้างข้อตกลงร่วมกันด้วยเหตุผล จะทำให้เด็กมีความเต็มใจและเคารพข้อตกลงทำให้เกิดวินัยในตนเองอันเป็นพื้นฐานของจริยธรรม

2.2.3 การใช้คำถาม

- ช่วยให้เกิดสังเกต คิดเปรียบเทียบ คิดวิเคราะห์เชื่อมโยงและแก้ปัญหา

2.2.4 การชมเชย

- การทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเองคือรางวัลแห่งความสำเร็จที่มีค่าเหนือกว่าสิ่งอื่นใด สำหรับเด็กที่ต้องการกำลังใจอาจชมด้วยสีหน้า ท่าทางหรือคำพูด แต่ไม่ควรชมพร่ำเพรื่อ
- เมื่อเด็กทำความดีควรยกย่องชมเชยโดยบอกถึงเหตุผล ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมชัดเจนขึ้น ประการสำคัญ เด็กทุกคนมักยึดครูเป็นแบบอย่าง ผู้ที่ครูชื่นชมจึงเป็นผู้ที่เด็กต้องการทำตามอย่าง

เทคนิคการสังเกต

ความหมาย

การสังเกต หมายถึง การพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลายๆ สิ่งอย่างมีจุดมุ่งหมายโดยใช้ประสาทสัมผัส เช่น การฟัง การมอง การดม การสัมผัส อาจใช้เพียงด้านเดียวหรือหลายด้าน

ความสำคัญ

การสังเกตเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ง่ายที่สุดโดยตัวผู้สังเกตเอง เพื่อให้ได้ความจริงต่างๆ เกี่ยวกับเด็กตามความต้องการ นำไปประกอบข้อมูลอื่นๆ ช่วยให้รู้จักเด็กได้ชัดเจน และถูกต้องยิ่งขึ้นอันจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ รวมทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหาของเด็ก นอกจากนี้ทำให้ผู้สังเกตมีความรอบคอบและไวต่อปฏิกิริยาตอบโต้จากสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลให้สามารถปรับตัวในแต่ละสถานการณ์อย่างรวดเร็วและเหมาะสม

จุดประสงค์

1. ได้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงด้วยตนเอง
2. เข้าใจพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในด้านความเหมาะสมตามวัยและความผิดปกติ
3. ค้นหาสาเหตุของปัญหา
4. ค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในเด็ก

บทบาทของครู

1. ศึกษาธรรมชาติของเด็ก
2. สังเกตพฤติกรรมของเด็ก
3. บันทึกพฤติกรรมจากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

แนวการสังเกต

1. ควรมีการวางแผนเป็นขั้นตอนในการดำเนินการสังเกตโดยยึดจุดมุ่งหมายเป็นเกณฑ์ได้แก่ กำหนดตัวผู้สังเกต วัน เวลา สถานที่สังเกต ตลอดจนวิธีการในการสังเกต

2. ในการสังเกตครั้งหนึ่งๆ ควรสังเกตเพียงบุคคลเดียวในแต่ละสถานการณ์ ไม่ควรสังเกตหลายๆ คนในเวลาและสถานการณ์เดียวกัน เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลไม่ละเอียดและอาจจะจำพฤติกรรมสับสนกัน ทำให้มีการตีความหรือแปลความหมายของพฤติกรรมผิดไปจากข้อเท็จจริงได้ แต่ถ้าจำเป็นต้องสังเกตหลายๆ คนในเวลาและสถานการณ์เดียวกัน ควรแบ่งเวลาในการสังเกต เช่น ครูต้องสังเกตเด็ก 3 คน ในเวลาหนึ่งชั่วโมง ครูจะแบ่งเวลาให้เป็นระบบดังนี้

ในเวลาหนึ่งชั่วโมงมี 60 นาที ต้องสังเกต 3 คน ดังนั้นคนหนึ่งๆ ต้องสังเกตคนละ 20 นาที โดยอาจแบ่งเป็นสังเกตช่วงละ 5 นาที สลับกันไปดังนี้

	5 นาทีช่วงแรก	- สังเกตเด็กคนที่ 1
1 นาที - 15 นาที	5 นาทีต่อไป	- สังเกตเด็กคนที่ 2
	5 นาทีสุดท้ายช่วงแรก	- สังเกตเด็กคนที่ 3
	5 นาทีช่วงที่สอง	- สังเกตเด็กคนที่ 1
15 นาที - 30 นาที	5 นาทีต่อไป	- สังเกตเด็กคนที่ 2
	5 นาทีสุดท้ายช่วงที่สอง	- สังเกตเด็กคนที่ 3
	5 นาทีช่วงที่สาม	- สังเกตเด็กคนที่ 1
30 นาที - 45 นาที	5 นาทีต่อไป	- สังเกตเด็กคนที่ 2
	5 นาทีสุดท้ายช่วงที่สาม	- สังเกตเด็กคนที่ 3
	5 นาทีช่วงที่สี่	- สังเกตเด็กคนที่ 1
45 นาที - 60 นาที	5 นาทีต่อไป	- สังเกตเด็กคนที่ 2
	5 นาทีสุดท้ายช่วงที่สี่	- สังเกตเด็กคนที่ 3

จากตัวอย่างข้างบน อธิบายได้ว่าเด็กแต่ละคนจะถูกสังเกตทุก 10 นาที และสังเกตนานครั้งละ 4 นาที จะทำให้ได้ข้อมูลละเอียดพอสมควร เพราะได้สังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงหนึ่งชั่วโมงมิใช่เพียงช่วงใดช่วงหนึ่งในหนึ่งชั่วโมง กล่าวคือ มิใช่ 20 นาทีแรก สังเกตเด็กคนที่ 1 20 นาที ต่อมาสังเกตเด็กคนที่ 2 และ 20 นาทีสุดท้ายจึงสังเกตเด็กคนที่ 3 ถ้าทำเช่นนี้เราจะบอกไม่ได้ว่าทั้งชั่วโมงเด็กแต่ละคนทำอะไรบ้าง แต่จะบอกได้ว่าใน 20

นาที่แรกเด็กคนที่ 1 ทำอะไร แต่ใน 20 นาทีแรกนี้บอกไม่ได้ว่าเด็กคนที่ 2 และคนที่ 3 ทำอะไรบ้างเพราะไม่ได้สังเกต แต่ถ้าทำตามแผนผังที่เขียนไว้ข้างต้นจะอธิบายได้ว่า

ในช่วง 1-15 นาที เด็กทั้ง 3 คนทำอะไรบ้าง

ในช่วง 15-30 นาที เด็กทั้ง 3 คนทำอะไรต่อมา

ในช่วง 30-45 นาที เด็กทั้ง 3 คนทำอะไรบ้าง และ

ในช่วง 45-60 นาที เด็กทั้ง 3 คนทำอะไรต่อมา

แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังเข้าหลักเดิมคือในเวลาและสถานการณ์เดียวกันก็ต้องสังเกตเพียงคนเดียว เช่น ใน 5 นาทีแรก ครูก็ยังสังเกตเด็กเพียงคนเดียวคือ คนที่ 1 โดยไม่สังเกตเด็กคนที่ 2 และคนที่ 3 เลย

3. ควรสังเกตสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่ถูกสังเกตเพื่อประกอบการพิจารณาว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเหมาะสมหรือสอดคล้องกับสถานการณ์นั้นๆหรือไม่ก่อนที่จะตีความหรือแปลความหมายของพฤติกรรมต่อไป

4. การสังเกตบุคคลหนึ่งไม่ควรสังเกตเพียงสถานการณ์เดียว ควรสังเกตหลายๆ สถานการณ์จึงจะเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลได้ละเอียด เพราะบุคคลอาจจะมีการแสดงพฤติกรรมแตกต่างกันไปเมื่ออยู่ในสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์เปลี่ยนไป

5. การสังเกตบุคคลในสถานการณ์เดียว ควรสังเกตหลายๆ ครั้ง เท่าที่จะทำได้

6. การสังเกตที่ดีต้องมีบันทึกการสังเกต จะทำให้ผู้สังเกตเข้าใจพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตได้ละเอียดมากขึ้น

7. ในขณะที่สังเกตควรทำใจให้เป็นกลาง ไม่ใส่อคติหรือความคิดเห็นส่วนตัวเข้าไป เพราะอาจทำให้ข้อมูลที่ได้ผิดพลาดไปจากข้อเท็จจริงได้

ลักษณะพฤติกรรมที่ควรสังเกต

ลักษณะพฤติกรรมที่ควรสังเกตมีดังนี้

1. พฤติกรรมที่ผู้สังเกตสนใจหรือกำหนดจุดมุ่งหมายไว้
2. พฤติกรรมที่คนส่วนใหญ่สนใจทั้งด้านบวกและด้านลบ
3. พฤติกรรมที่แสดงถึงความบกพร่องทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
4. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำซากบ่อยครั้งเกินความจำเป็น ซึ่งมักมีสาเหตุจากทางจิตใจ 2 ประการคือ การเป็นคนเจ้าระเบียบ ย่ำทำตลอดเวลา และการเป็นคนระบายความเครียดด้วยการกระทำ

การบันทึกการสังเกต

ในการบันทึกการสังเกตแต่ละครั้งควรมีหลักการดังนี้

1. บันทึกพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างชัดเจนหรือเห็นได้ชัดโดยตรงไปตรงมา
2. ใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจและสื่อความหมายได้ชัดเจน
3. ควรบันทึกทันทีที่การสังเกตเสร็จสิ้นลง
4. ไม่ควรใส่ความคิดเห็นของผู้สังเกตลงไปปะปนกับพฤติกรรมที่แสดงออก ควร

แยกไว้คนละหัวข้อ

(ตัวอย่าง)
การบันทึกการสังเกตครั้งที่...

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....อายุ.....เพศ.....
วัน เวลา ที่สังเกต.....
สถานที่.....

พฤติกรรมหรือเหตุการณ์

.....

.....

.....

.....

.....

ความคิดเห็น

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....(ผู้สังเกต)

ตำแหน่ง.....

(ตัวอย่าง)
การบันทึกการสังเกตครั้งที่ 1

ชื่อผู้ถูกสังเกต ด.ช.โจ้ ตามใจ อายุ 5 ปี 8 เดือน เพศ ชาย
วันที่ 15 มิถุนายน 2537 เวลา 09.00-9.30 น.
สถานที่ ห้องเรียนชั้นอนุบาล 2/2 กิจกรรม เคลื่อนไหวและจังหวะ

พฤติกรรมหรือเหตุการณ์

คณะครูปรานีจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ด.ช.โจ้ ค่อยๆนั่งลงใช้เข่าข้างขวายันพื้นและมือขวายันไปข้างหลัง ใช้เข่าซ้ายตั้งขึ้นวาดขาซ้ายไปข้างหลัง แล้วใช้ขาขวายับตาม ทำเช่นนี้ถอยไปอยู่มุมห้อง ทำหน้านิ่งตัวขมวด ทำหน้าเหมือนจะร้องไห้ เมื่อครูเดินมาถามว่า “ลูกเป็นอะไรคะ” พร้อมกับเอามือข้างหนึ่งแตะไหล่ ด.ช.โจ้ ด.ช.โจ้ น้ำตาไหลพร้อมกับพูดว่า “ผมเจ็บขาครับ” ครูปรานีถามว่า “เจ็บตรงไหนคะ” ด.ช.โจ้จับที่ข้อเท้าแล้วพูดว่า “เจ็บตรงนี้ครับ” ขณะที่ครูปรานีพาไปนอนที่มุมหนังสือ ด.ช.โจ้ค่อยๆเดินขากะเผลกตามครูไป

ความคิดเห็น

ด.ช.โจ้อาจจะไม่ชอบกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ จึงแสดงพฤติกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ด้วยการแสดงอาการเจ็บข้อเท้า

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาถึงสาเหตุที่เด็กชายโจ้แสดงพฤติกรรมดังกล่าว พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมของเด็กชายโจ้ในสถานการณ์อื่นๆ ด้วย

ลงชื่อ นายวิชัย ไชยา (ผู้สังเกต)
ตำแหน่งครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ

ตัวอย่าง การบันทึกการสังเกตครั้งที่ 2

ชื่อผู้ถูกสังเกต ด.ช.โจ้ ตามใจ	อายุ 5 ปี 8 เดือน	เพศ ชาย
วันที่ 15 มิถุนายน 2537	เวลา 09.45-10.05 น.	
สถานที่ ห้องเรียนชั้นอนุบาล 2/2	กิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์	

พฤติกรรมหรือเหตุการณ์

ครูจัดโต๊ะสีน้ำ โต๊ะสีเขียว โต๊ะดินน้ำมัน โต๊ะสร้างภาพด้วยทราย ด.ช.โจ้ เดินอย่างปกติ ไปรับกระดาษจากครูปราณี แล้วเดินทางกลับไปที่โต๊ะสีเขียว นั่งลงกับพื้นห้องในท่าคุกเข่าทับสัน ตั้งอกตั้งใจวาดรูปอย่างเอาจริงเอาจัง ใบหน้าเข้มขึ้นจนเสร็จ หยิบกระดาษแผ่นนั้นเดินอย่างทะมัดทะแมงไปหาครูปราณีแล้วพูดว่า “คุณครูครับผมวาดเสร็จแล้วครับ” ครูปราณีรับกระดาษแผ่นนั้นมาดูแล้วถามว่า “ลูกวาดรูปอะไรคะ” ด.ช.โจ้ ตอบว่า รถบรรทุกของไปตลาดครับ ครูปราณีชมว่า “ลูกวาดได้สวยจังนะคะ” ด.ช.โจ้ เดินกลับไปนั่งคุยกับเพื่อนที่นั่งข้างๆ หัวเราะต่อกระซิกกับเพื่อน

ความคิดเห็น

ด.ช.โจ้อาจจะสนใจกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ด.ช.โจ้ มีความตั้งใจพอใจ ในการวาดภาพสีเขียวจนเสร็จ นอกจากนี้ยังเดินและนั่งได้อย่างปกติ ไม่มีอาการเจ็บข้อเท้า หรือแขนขาจะเพลก

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมของ ด.ช.โจ้ ในระหว่างร่วมกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เพื่อจะได้ทราบปัญหาที่แท้จริงต่อไป

ลงชื่อ นายวิชัย ไชยา (ผู้สังเกต)

ตำแหน่งครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ

การวิเคราะห์

จากการที่ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการไปสังเกตพฤติกรรมของเด็กชายโจ อายุ 5 ปี 8 เดือน เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2537 เวลา 09.00-10.05 น. ณ ห้องเรียนชั้นอนุบาล 2/2 ระหว่างจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะกับศิลปะสร้างสรรค์ ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการพบว่า “เด็กชายโจไม่ชอบกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ พยายามหลีกเลี่ยงด้วยการแสดงออกให้เห็นว่าเจ็บข้อเท้า เดินขาเกแปลก แต่กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เด็กชายโจชอบมาก มีความพอใจกิจกรรมนี้เป็นอย่างมาก และไม่แสดงอาการเจ็บข้อเท้า เดินกะเผลกเหมือนขณะร่วมกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เพราะจะเห็นได้จากการนั่งคุกเข่าทับส้นวาดรูป อยู่เป็นเวลานาน”

ฉะนั้นครูควรหาข้อมูลเพิ่มเติม อาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ปกครองหรือไปเยี่ยมบ้าน เพื่อจะได้หาทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาเด็กชายโจได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น

การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

ความหมายของผู้ปกครอง

ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ที่ให้การอบรมเลี้ยงดู เด็กระดับก่อนประถมศึกษา

ความสำคัญของผู้ปกครอง

- เป็นผู้ให้กำเนิด
- เป็นครูคนแรกของลูก
- เป็นผู้ให้การอบรมเลี้ยงดู
- เป็นตัวแบบในทุกๆ ด้านของลูก

บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง

- เป็นแบบอย่างที่ดีของลูก
- ให้ความรักและความเข้าใจ
- เรียนรู้ร่วมกันกับลูก
- ยอมรับอารมณ์และความรู้สึกของลูก
- ไม่ปิดกั้นความรู้สึกของลูก
- ฝึกให้ลูกรู้จักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี
- ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของลูก

ความหมายการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เป็นรูปแบบ วิธีการและแนวทางในการติดต่อระหว่างโรงเรียนกับบ้านเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ปกครองและครูจะนำไปสู่

- อบรมเลี้ยงดูเด็กในทิศทางเดียวกัน
- ความไว้วางใจที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
- การรู้ว่า “ศิษย์รัก” เป็นอย่างไร เมื่ออยู่ที่บ้าน
“ลูกรัก” เป็นอย่างไรเมื่ออยู่ที่โรงเรียน
- การมีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาเด็ก
- การทำให้เด็กมีความสุข ความมั่นคงทางอารมณ์ไม่สับสน
- ความเต็มใจในการทำกิจกรรมร่วมกัน
- ผลพลอยได้จากการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์แก่เด็ก คือการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์แก่ผู้ปกครอง โดยทางอ้อม

จุดประสงค์ของการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

1. สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างครูกับผู้ปกครอง
2. ให้ความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางในการพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม และจริยธรรมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา แก่ผู้ปกครอง
3. ช่วยให้ผู้ปกครองเห็นคุณค่าของตนเอง ที่สามารถพัฒนาลูกได้เช่นเดียวกับครู
4. โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองได้หลากหลายรูปแบบ

บทบาทของครูในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

บทบาทของครูในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

1. ครูต้องเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
2. ให้เกียรติและให้การยอมรับแก่ผู้ปกครองทุกคน โดยเสมอหน้ากัน
3. ครูควรเป็นผู้ริเริ่มสร้างสายสัมพันธ์ บ้าน-โรงเรียน
4. พยายามใช้กิจกรรมที่หลากหลาย
5. มีการประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ
6. ทำกิจกรรมทุกอย่างโดยคำนึงถึงการพัฒนาเด็กเป็นสำคัญ

แนวการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

1. จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น จุลสาร จดหมายข่าว แผ่นพับ แผ่นปลิว วารสาร เอกสาร โรงเรียน ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

- มีข้อความ/สาระน่ารู้ที่ไม่ยาวเกินไป
- หากเป็นกิจกรรมให้ผู้ปกครองทำ ต้องไม่ยากเกินไปทั้งการทำและการหาอุปกรณ์

- รูปแบบน่าสนใจ เช่น รูปเล่มสวยงาม กะทัดรัด มีภาพประกอบ
- ควรส่งให้ผู้ปกครองสม่ำเสมอ เช่น เป็นรายสัปดาห์ รายเดือน
- ต้องมีคุณค่าพอที่ผู้ปกครองจะนำไปใช้
- ควรเป็นการสื่อสารสองทาง

2. ประชุม/ปฐมนิเทศผู้ปกครอง จัดประชุมในวันเปิดเรียน และประชุม เมื่อต้องการให้ผู้ปกครองรับทราบเรื่องราว หรือร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

- เรื่องที่ประชุมต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองโดยตรง
- ไม่ควรใช้เวลาในการประชุมนานเกินไป (ไม่ควรเกินครึ่งวัน) เพราะผู้ปกครองมีเวลาไม่มากนัก

3. การเยี่ยมบ้าน การเยี่ยมบ้านจะช่วยให้ครูรู้จักเด็กและครอบครัวได้ชัดเจนขึ้น ขณะเยี่ยมบ้าน ครูจะได้สนทนา พูดคุยกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดและมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะ

- ควรไปในช่วงเวลาที่เหมาะสม
- ไม่ควรอยู่นานเกินไป
- เรื่องที่สนทนากับผู้ปกครองควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเด็ก เช่น การพัฒนาเด็ก การแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็ก โดยใช้คำพูดในการสร้างสรรค์

- ให้เกียรติผู้ปกครองโดยเสมอหน้ากัน

4. สื่อมวลชน (วิทยุ/โทรทัศน์/หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น/เสียงตามสาย)

- การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง โดยผ่านสื่อมวลชน ควรนำเสนอในรูปแบบของกิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้าใจได้ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้

- ครูอาจจะแนะนำผู้ปกครองให้ดูรายการที่เกี่ยวกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเด็ก

ข้อเสนอแนะ

แนะนำพร้อมยกตัวอย่างให้ผู้ปกครองทราบว่ารายการนั้นๆ ดี หรือมีประโยชน์ ที่ผู้ปกครองควรติดตามชม

5. **สื่อท้องถิ่น** เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองโดยผ่านสื่อท้องถิ่น เช่นเสียงตามสาย หอกระจายข่าว หรือให้ความรู้ แก่ผู้ปกครองโดยผ่านการละเล่นพื้นบ้าน เช่น ลิเก หนังตะลุง มโนราห์ ซึ่งเป็นสื่อที่ผู้ปกครองสนใจ รับรู้ได้ง่าย ทำท่ายที่จะนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

ควรได้มีการตรวจสอบว่าสื่อท้องถิ่นที่นำมาใช้สามารถสื่อออกมาได้ถูกต้อง ชัดเจนหรือไม่

6. **สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ** เช่นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง โดยการสร้าง โคมเพจหรือเว็บไซต์

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบเพื่อจะได้สืบค้นเพื่อดูข้อมูลได้

7. **การจัดป้ายนิเทศ** การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองด้วยการจัดป้ายนิเทศ เป็นวิธีการ ที่ครูนิยมใช้มาก ทั้งนี้เพราะสามารถทำได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก ผู้ปกครองมีโอกาสดูได้ทั่วถึงกัน ทุกคน

ข้อเสนอแนะ

- ป้ายนิเทศควรมีเพียง 1 เรื่อง เพื่อให้ผู้ปกครองได้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง นั้นโดยตรง

- ควรมีศิลปะในการจัดป้ายนิเทศ

- ควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดป้ายนิเทศ ซึ่งช่วยดึงดูดความสนใจจาก ผู้ปกครองและได้ดี

โอ้โฮ! เก่ มีวิธีสร้างความสัมพันธ์กับ
ผู้ปกครองมากมายจังเลย มิน่าล่ะ...
โรงเรียนก็ถึงได้ประสบความสำเร็จ
เราต้องทำบ้างแล้วละ

ลองทำดูซิแล้วก็จะรู้ว่า
การทำงานกับผู้ปกครอง
มีประโยชน์และมีความสุขมากเลย

8. การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียน

การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียนจะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน เหมือนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของโรงเรียน เกิดความรักและปรารถนาดีต่อโรงเรียน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียน อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น

- เป็นกรรมการโรงเรียน
 - ร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ของโรงเรียน เช่น วันสถาปนาโรงเรียน วันพ่อ วันแม่ ฯลฯ
 - ร่วมโครงการของโรงเรียน เช่น โครงการธนาคารเวลา โครงการผู้ปกครองอาสา ฯลฯ
 - ช่วยเหลือครูในการจัดกิจกรรม ประสพการณ์ เช่น เตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่
 - เป็นวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ข้อเสนอแนะ

1. ควรให้ผู้ปกครองทำกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ
2. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน และปฏิบัติ การประเมินผล

กิจกรรมที่ผู้ปกครองควรปฏิบัติ เพื่อพัฒนาภาวะทางอารมณ์ ศิลธรรม และจริยธรรม

กิจกรรมพัฒนาภาวะทางอารมณ์ (Emotional Quotient)

- สัมผัสโอบกอดลูกบ้าง
- ยอมรับอารมณ์และความรู้สึกของลูก
- ใช้วาจาไพเราะอ่อนหวานกับลูก
- ให้ลูกมีโอกาสนับกับเพื่อนต่างวัย
- ชมเชยเมื่อลูกทำดี ทำถูกต้อง
- ฝึกปฏิบัติกับลูกด้วยเหตุผลอย่างอ่อนโยน
- พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ทุกคนในบ้านต้องปฏิบัติในแนวเดียวกันและสม่ำเสมอ

กิจกรรมพัฒนาเขาวนปัญญาทางด้านศีลธรรม และจริยธรรม (Moral Quotient)

- เป็นแบบอย่างที่ดี
- ให้ความใกล้ชิด ความอบอุ่น และความเมตตาต่อลูก
- สอนให้ลูกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- สอนให้ลูกมีความรักและช่วยเหลือผู้อื่น
- เล่านิทานดีๆ แทรกคุณธรรมเมื่อมีโอกาส
- ให้ลูกเรียนรู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด
- ไม่ปล่อยให้ลูกใช้เวลาอยู่กับโทรทัศน์มากเกินไป

กิจกรรมพัฒนาเขาวนปัญญาในการแก้ปัญหา (Adversity Quotient)

- ให้กำลังใจ เมื่อลูกทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง
- แสดงการยอมรับในการกระทำของลูกเพื่อให้ลูกเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
- ทำกิจกรรมร่วมกับลูกให้ลูกเกิดความมุ่งมั่นที่จะทำอะไรได้สำเร็จ
- สอดส่องดูแลให้ลูกทำสิ่งต่างๆ จนสำเร็จไม่จับจด

บัวจะงาม	เพราะมีน้ำ
เด็กจะงาม	เพราะครูสอน
ลูกจะดี	พ่อแม่ ฝึให้อาทร
ครูสอน พ่อแม่ช่วย	ไปด้วยดี

ตัวอย่าง

จดหมายข่าวสารถึงผู้ปกครองเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
ทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม

ใส่ใจลูกรัก (ชุดพัฒนา AQ)

การให้ลูกได้มีโอกาสคลุกคลีทำกิจกรรมร่วมกับของคุณพ่อคุณแม่จะทำให้ลูกได้คิด ตัดสินใจ และได้เรียนรู้ทักษะชีวิตในการแก้ปัญหา การมองเห็นปัญหาเป็นโอกาสที่จะนำไปสู่ความสำเร็จซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาความมีน้ำอดน้ำทนในการแก้ปัญหาในอนาคต

บทบาทของคุณพ่อ คุณแม่ ขณะทำกิจกรรม

- ชวนลูกเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ให้พร้อม
- ชวนลูกทำด้วยท่าที่อ่อนโยนในช่วงเวลาที่ลูกสบายใจ
- ให้อิสระในการคิด การตัดสินใจ และการแสดงออกของลูก
- หลังจากทำสมุดภาพสำเร็จแล้วชวนลูกสนทนาว่า
 - “ลูกชอบภาพไหนมากที่สุด เพราะเหตุใด”
 - “ลูกอยากจะเอาสมุดภาพไปให้ใครดูบ้างเพราะอะไร”
 - “ลูกคิดว่าสมุดภาพนี้มีประโยชน์อย่างไรบ้าง”

ฯลฯ

คาดว่าจะได้อะไร

- สร้างความสามารถในการทำงานให้สำเร็จ
- ได้สมุดภาพลูกรัก

อุปกรณ์

1. สมุดวาดเขียนเล่มเล็ก
2. กาวลาเท็กซ์
3. สีเทียน
4. ปากกา
5. กรรไกรปลายมน

วิธีฝึก

1. ชวนลูกทำสมุดภาพประวัติของหนู
2. ให้ลูกเลือกภาพถ่ายของลูกที่จะติดลงในสมุดภาพ
3. ให้ลูกจัดวางภาพถ่ายอย่างอิสระตามใจชอบ
4. คุณพ่อ คุณแม่ ช่วยเขียนคำบรรยายตามคำบอกของลูก
5. ให้ลูกวาดภาพ ตกแต่งเพิ่มเติมจากภาพที่ติดไว้
6. ร่วมกันชื่นชมผลงานที่สำเร็จ

เล่าสู่กันฟัง

1. ลูกแสดงความรู้สึกอย่างไรขณะทำกิจกรรมนี้

2. คำพูดของคุณพ่อ คุณแม่ ประโยคใดที่ทำให้ลูกทำงานได้สำเร็จ

3. เมื่อลูกทำงานได้สำเร็จ คุณพ่อ คุณแม่ แสดงความชื่นชมอย่างไร

ใช้เวลาพัฒนาลูก (ชุดพัฒนา MQ)

“เด็กที่ดีพร้อม คือ เพชรน้ำหนึ่งของชาติในอนาคต”

การปลูกฝัง ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่ลูก ที่สำคัญคือ การเป็นแบบอย่างที่ดีของคุณพ่อ คุณแม่ แนวทางหนึ่งที่สามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่ลูกได้ดี คือ “การเล่าเรื่องสอนลูก” ซึ่งนอกจากจะให้ความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และเป็นประโยชน์ในการอบรมสั่งสอนแล้ว ยังทำให้พ่อแม่และลูกมีความเข้าใจที่ดีต่อกัน อันจะช่วยกระชับสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัวให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น.....

สุนัขจิ้งจอกตัวหนึ่ง จับปลาตัวโตในลำธารได้ตัวหนึ่ง จึงกินเข้าไปด้วยความตะกละและมูมมาม ก้างปลาจึงเข้าไปติดในลำคอ ทำให้มันได้รับความเจ็บปวดอย่างมาก ส่งเสียงร้องคราง จนได้ยินไปถึงหูของนกกระสา ซึ่งทำรังอยู่ใกล้ๆ กัน จึงออกมาดู เมื่อสุนัขจิ้งจอกเห็นนกกระสา จึงร้องขอความช่วยเหลือ นกกระสารู้สึกสงสารจึงบอกให้สุนัขจิ้งจอกอ้าปากกว้างๆ แล้วใช้ปากล้วงเอาก้างออกจากคอของสุนัขจิ้งจอกได้สำเร็จ สุนัขจิ้งจอกเจ้าเล่ห์รู้สึกอยากกินนกกระสามาก แต่ความสำนึกในบุญคุณทำให้สุนัขจิ้งจอกระงับความต้องการและขอบคุณนกกระสา

บันทึกการสนทนากับลูก โดยอาจใช้คำถามสนทนา ดังนี้

1. หนูคิดว่า อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้หนูขี้จุกจิกถูกก้างปลาติดคอ

2. นกกระสา มีความดีอย่างไร

3. ถ้าหนูเป็นสุนัขจิ้งจอกจะให้รางวัลอะไรแก่นกกระสา เพราะเหตุใด

ลงชื่อ.....ผู้ปกครอง

ลูกรัก....วัยใส (ชุดพัฒนา EQ)

...น่ารัก...สู้...ลูกรัก

หากพ่อแม่ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ลูกอย่างเพียงพอและเหมาะสม จะช่วยพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ของลูกได้เป็นอย่างดี โดยให้ออกสาธิตได้แสดงออกทางความคิด และการกระทำ พ่อ แม่ เปิดใจยอมรับ และรับฟังเพื่อให้เด็กได้บอกความรู้สึกและรู้สึกตัวว่ามีคุณค่า แก้ปัญหาเป็น และมีความเชื่อมั่นในตนเอง...เพียงเท่านี้...ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ของลูกรักได้

กิจกรรม “ครัวหนูแสนสะอาด”

กิจกรรมเสนอแนะเพื่อลูกรัก

คุณพ่อคุณแม่ชวนลูกช่วยกันคิดว่า จะจัดห้องครัวในบ้านให้สะอาดและเรียบร้อยได้อย่างไร กิจกรรมนี้ คุณพ่อ คุณแม่ ควรเปิดโอกาส และรับฟังความเห็นของลูก

เล็กน้อย...เพื่อพัฒนาลูก

คุณพ่อ คุณแม่ ลองใช้เทคนิคนี้เป็นประจำนะจ๊ะ...เพื่อพัฒนาลูก

ที่มาของความรักและความอบอุ่น
“ความรักคือพื้นฐานสำคัญของจริยธรรม”

บันทึกการทำกิจกรรมของลูก

ด.ช./ด.ญ.

1. ความคิดเห็นของลูกที่เสนอ

.....

.....

2. ความรู้สึกของลูกขณะทำกิจกรรม

.....

.....

3. ความรู้สึกของลูกหลังร่วมทำกิจกรรม

.....

.....

* ถ้าลูกร่วมกิจกรรมอย่างมีความสุขแสดงว่าคุณประสบความสำเร็จในการพูดชักชวนลูก

ลงชื่อ.....

ผู้ปกครอง

กิจกรรม “บันไดสู่ความสำเร็จ”

สาระน่ารู้

การทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว นอกจากจะเสริมสร้างความรัก ความอบอุ่น ระหว่างพ่อ แม่ ลูกแล้ว ยังเป็นการปูพื้นฐานของการเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอารมณ์ เขาวนั ปัญหาในการแก้ปัญหา เขาวนัปัญญาด้านศีลธรรมและจริยธรรม ถ้าหากเป็นกิจกรรมที่ เด็กต้องใช้ความพยายามและใช้เหตุผลในการกระทำ

กิจกรรมสำหรับครอบครัว

“กิจกรรมบันไดสู่ความสำเร็จ”

อุปกรณ์

1. เกมบันไดสู่ความสำเร็จ 1 แผ่น
2. ลูกเต๋า 1 ลูก
3. หมากสำหรับใช้เดิน (มีจำนวนเท่ากับผู้เล่น)

จำนวนผู้เล่น

เด็กกับสมาชิกในครอบครัวและเป็นที่คนก็ได้

วิธีเล่น

1. จัดลำดับผู้เล่นด้วยวิธีใดก็ได้ เช่น จับสลาก
2. ผู้เล่นคนที่ 1 ทอยลูกเต๋า เมื่อได้เลขอะไร ก็เดินหมากไปตามช่องเท่าจำนวนเลข ที่ได้ ผู้เล่นคนที่ 2 หรือคนอื่นๆ ไป ก็จะทอยลูกเต๋า และเดินตามช่องดังเช่น คนที่ 1 จนครบ ทุกคน แล้วจึงเริ่มหมุนเวียนคนที่ 1 ใหม่ จนกระทั่งไปถึงบนยอดสุด

ข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรม

1. เมื่อผู้เล่นแต่ละคนเดินหมากไปตกช่องใด ผู้ใหญ่จะอ่านข้อความให้เด็กฟังให้ชัดเจน ทั้งนี้เพราะข้อความต่างๆ ในเกมบันไดสู่ความสำเร็จ จะเสริมสร้างให้เด็กได้พัฒนาพฤติกรรมทางอารมณ์ เชาวน์ปัญญาในการแก้ปัญหาและเชาวน์ปัญญาทางศีลธรรมและจริยธรรม

2. สร้างบรรยากาศของการเล่นให้อบอวลไปด้วยความรัก ความสุข ความสามัคคี และพากเพียร ไม่ได้มุ่งเน้นการแข่งขันหรือจะเอาชนะกัน

3. ผู้ใหญ่ควรใช้คำพูดให้เด็กได้มีความมุ่งมั่นที่จะทำอะไรด้วยตัวเองให้สำเร็จ

4. ผู้ที่เดินถึง “บ้านแสนสุข” คือผู้ที่ประสบความสำเร็จ ผู้ที่ถึงบ้านแสนสุขก่อนควรพยายามให้กำลังใจให้ทุกคนมาอยู่ในบ้านแสนสุขด้วยกัน

5. กิจกรรมนี้ควรนำมาเล่นบ่อยๆ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางอารมณ์ ศีลธรรม และจริยธรรม ให้แก่เด็ก

6. ผู้ปกครองอาจทำเกมลักษณะเช่นนี้ เพื่อเล่นกับลูกและสมาชิกในครอบครัว

กิจกรรม “หนูทำได้”

สาระความรู้

การฝึกให้เด็กได้ทำอะไรด้วยตนเองได้สำเร็จ

สถานการณ์

ตอนเช้าก่อนลูกไปโรงเรียน

กิจกรรม

- ลูกแต่งตัวเองในตอนเช้า
- สังเกตความพยายามของลูกขณะลูกแต่งตัว
- พุดให้กำลังใจให้ลูกอยากแต่งตัวเองจนสำเร็จ
- เมื่อลูกทำได้ให้ชมเชยพร้อมทั้งโอบกอดหรือลูบศีรษะ

สิ่งที่ลูกทำแม้จะมีอุปสรรคหรือเหนื่อยยาก
หากได้รับกำลังใจด้วยเหตุผล ลูกจะมุ่งมั่นทำงานสำเร็จ

บันทึกลูกรัก

1. ลูกมีวิธีแต่งตัวอย่างไร

2. คุณพ่อคุณแม่ให้กำลังใจแก่ลูกอย่างไร

3. มีเรื่องใดอีกที่ลูกทำได้สำเร็จ

กิจกรรม “คิดดี ทำดี”

สาระน่ารู้

เด็กๆ สามารถประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบ หรือตามหลักศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น และยังทำให้เกิดการกระทำที่ดียิ่งขึ้นได้ด้วย

สถานการณ์

จัดวางสิ่งของที่ไม่ใช่ของเล่นของลูกให้สามารถหยิบจับหรือเล่นได้โดยไม่เกิดการเสียหายหรือเป็นอันตราย แล้วคอยสังเกตและให้คำแนะนำ เมื่อลูกสนใจหรือของเล่นสิ่งนั้น (เช่น นินยาสารที่มีภาพต่างๆ พร้อมปากกาหลายๆ สี หรือผักตบชวา พร้อมมีดพลาสติกหรือสิ่งที่ใช้หั่นแทนมีดได้ พร้อมกะละมังเปล่า)

กิจกรรม

- จัดวางของไว้ให้ลูกเห็นชัดเจน โดยไม่ห้ามหรือบอกเด็กเกี่ยวกับสิ่งของนั้น
- เมื่อลูกแสดงความสนใจ เช่น หยิบจับของเล่นให้สนทนว่าเป็นของใคร ถ้าเล่นจะเกิดอะไรขึ้น ถ้าไม่เล่นจะเกิดอะไรขึ้น
- ให้ลูกตัดสินใจเองว่าอยากจะทำอย่างไรกับสิ่งของที่วางไว้นั้น
- สังเกตท่าทางและคำพูดที่ลูกแสดงออกขณะทำตามวิธีที่ตนเลือก

พ่อแม่ให้กำลังใจ

พ่อแม่ที่ใจเย็นพูดกับลูกด้วยคำพูดที่นุ่มนวล ฝึกให้ลูกคิด และยอมรับฟังเหตุผลของลูก จะปลูกฝังความดีมีศีลธรรม จริยธรรมให้ลูกได้ และควรฝึกให้เป็นกิจนิสัย

เล่าให้ครูฟังหลังกิจกรรม

- ลูกทำอะไรเมื่อได้เห็นของ

- ลูกได้ลองคิดและให้เหตุผลตามหลักศีลธรรม จริยธรรมอย่างไร

- คุณพ่อคุณแม่ได้จัดกิจกรรมใดให้ลูกได้ฝึกอีกบ้าง

สาระน่ารู้

การมองเห็นอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น และรู้ว่าอารมณ์นั้นเปลี่ยนแปลงได้ตามความรู้สึกนึกคิด ทุกคนรู้จักควบคุมและจัดการกับอารมณ์ของตนให้แสดงออกอย่างถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะจะทำให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตได้ในที่สุด

ให้หนู...หนู...ลองทำ

- ชีชวนให้ลูกดูการกระทำของผู้อื่นหรือของเด็กที่แสดงออกมาให้เราเห็นขณะมีอารมณ์ต่างๆ
 - พูดคุยถึงสิ่งที่ดีและไม่ดีขณะที่เขาแสดงอารมณ์เช่นนั้น และความรู้สึกที่กระทบ
 - ชวนให้ลูกคิดหาวิธีที่จะไม่แสดงอารมณ์ไม่ดีให้ผู้อื่นเห็น
 - ร่วมกันสร้างตารางบันทึกการแสดงอารมณ์
 - ชื่นชมเมื่อลูกควบคุมตนเองไม่ให้แสดงอารมณ์ที่รุนแรงอย่างไร้เหตุผลที่สมควร
- พ่อแม่ให้กำลังใจ

พ่อแม่ดีใจที่ลูกไม่แสดงอารมณ์โกรธ

การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม

กิจกรรมสนทนาเวลาเช้า

ความหมาย

การสนทนาเวลาเช้า หมายถึง กิจกรรมที่เด็กได้ปฏิบัติในช่วงเวลาเช้า โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที เพื่อให้เด็กสนทนาพูดคุย เล่าข่าว เหตุการณ์ประจำวัน และเมื่อมีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อข่าวหรือเหตุการณ์ที่เพื่อนเล่า

ความสำคัญ

การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถการตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ในกิจกรรมการสนทนาเวลาเช้า โดยใช้สถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป จะทำให้เด็ก รู้จักแยกแยะ ยอมรับและแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับวัย ซึ่งเป็นการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม

จุดประสงค์

1. เพื่อให้เด็กสามารถบอกความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นได้
2. เพื่อให้เด็กสามารถบอกความต้องการของตนเองและผู้อื่นได้
3. เพื่อให้เด็กสามารถบอกความดีของตนเองและผู้อื่นได้
4. เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นได้
5. เพื่อให้เด็กฝึกการยอมรับได้
6. เพื่อให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่นได้
7. เพื่อให้เด็กฝึกความมีเหตุผลและแยกแยะว่าอะไรดีและไม่ดีได้
8. เพื่อให้เด็กเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นได้

บทบาทของครู

1. สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่นและมีอิสระในการแสดงออก
2. กระตุ้นให้เด็กอาสาสมัครออกมาเล่าข่าว/เหตุการณ์วันละ 4-5 คน
3. เปิดโอกาสให้เด็กถามในสิ่งที่อยากรู้และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าว/เหตุการณ์หรือสิ่งที่เพื่อนเล่า

ลักษณะของกิจกรรม

กิจกรรมสนทนาเวลาเช้าช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรม และจริยธรรม สามารถจัดกิจกรรมหลายลักษณะดังนี้

1. การสนทนาข่าวและเหตุการณ์
 - เด็กสนทนาข่าวและเหตุการณ์จากเรื่องที่เด็กพบเห็น ได้กระทำหรือจากสื่อมวลชน
2. การเล่ากิจวัตรประจำวัน
 - เด็กเล่ากิจวัตรประจำวันของตนเอง
 - เด็กบอกความดีที่ทำประโยชน์ต่อผู้อื่นจากกิจวัตรประจำวันที่ทำ
3. การสนทนาจากของที่เด็กรัก
 - เด็กนำของรักมานำเสนอถึงความดีของสิ่งนั้นให้เพื่อนฟัง

แนวการจัดกิจกรรม

1. กิจกรรมสนทนาตอนเช้า ใช้เวลาประมาณ 10 นาที
2. ให้เด็กมีโอกาสออกมาเล่าข่าวเหตุการณ์อย่างน้อยวันละ 4-5 คน และหมุนเวียนเปลี่ยนไปจนครบทุกคน
3. เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นหรือตั้งคำถามเกี่ยวกับข่าว/เหตุการณ์หรือสิ่งที่เพื่อนเล่า

ข้อเสนอแนะ

1. กิจกรรมที่ได้นำเสนอเป็นแนวทางให้กับครูผู้สอนได้นำไปปรับเปลี่ยนใช้ได้ตามความเหมาะสม
2. ควรนำกิจกรรมไปจัดหน้าเสาธงในบางโอกาส เพื่อเป็นการพัฒนาเด็กกลุ่มใหญ่ และเป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเช่น พี่น้องหรือเพื่อนต่างชั้นเรียน
3. สามารถใช้อุปกรณ์ประกอบการเล่าข่าว/เหตุการณ์ เช่น ภาพสถานการณ์ต่างๆ หุ่น เพลง ฯลฯ

กิจกรรม “ข่าวเข้านี้”

(การจัดการกับความขัดแย้ง)

จุดประสงค์

1. เล่าเรื่องจากภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้
2. บอกอารมณ์ความรู้สึกของตนเองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้
3. บอกความรู้สึก นึกคิดต่างๆ ของการกระทำที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้อย่างมีเหตุผล
4. บอกวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีเหตุผล

สาระสำคัญ

การฝึกให้รับรู้อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และบอกวิธีการแก้ปัญหาอันเกิดจากการกระทำที่ไม่เหมาะสมทั้งของตนเองและผู้อื่นอย่างมีเหตุผลจะช่วยให้ลดความขัดแย้งได้ผล

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

เด็กดูภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน (ภาคผนวก)

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เด็กบอกความรู้สึกของบุคคลในเหตุการณ์ว่ามีอารมณ์อย่างไร เพราะเหตุใดจึงกระทำเช่นนั้น โดยครูใช้คำถาม

- ถ้าหนูถูกแย่งของเล่นเด็กจะรู้สึกอย่างไร
- ถ้าหนูแย่งของเล่นเพื่อน เพื่อนจะรู้สึกอย่างไร

2. ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดว่าถ้าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นกับตนเอง เด็กๆ จะทำอย่างไร

3. ร่วมกันอภิปรายวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปผลดี และผลเสียของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

สื่อ/อุปกรณ์

ภาพข่าวเหตุการณ์ที่เกิดจากความขัดแย้งภายในโรงเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตการเล่าเรื่องจากภาพ
2. สังเกตการบอกความรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
3. สังเกตการบอกความรู้สึกของการกระทำที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม
4. สังเกตการบอกวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล

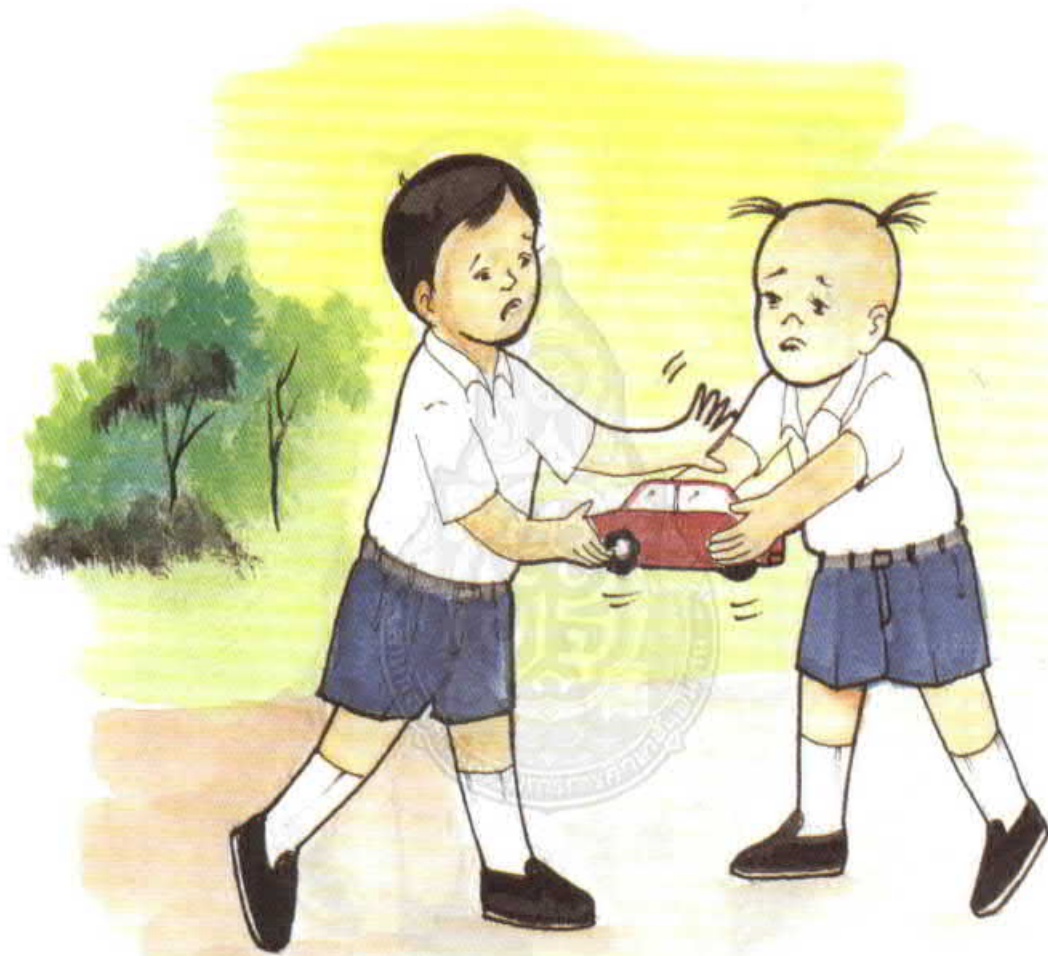
ข้อเสนอแนะ

1. เด็กเล่าเรื่องจริงจากประสบการณ์ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง หรือคนใกล้ชิด
2. ใช้ภาพเหตุการณ์อื่นๆ ที่เกิดขึ้นจริงในโรงเรียน
3. ใช้กิจกรรมนี้ได้ทุกครั้งในกรณีที่เกิดความขัดแย้ง

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมยามเช้าหรือกิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

กิจกรรม “น้องหนูเด็กดี” (การมองโลกในแง่ดี)

จุดประสงค์

1. บอกหรือเล่าความดีที่ทำด้วยความภาคภูมิใจได้
2. แสดงมารยาทที่ดีและบอกความรู้สึกในการแสดงมารยาทที่ดีได้

สาระสำคัญ

การรู้จักรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นตลอดจนนำคุณค่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ จะทำให้บุคคลมองโลกในแง่ดี

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ครูเปิดเทปเพลง “หนูน้อยเด็กดี” หรือเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเด็กดี
2. เด็กทั้งหมดร้องเพลง “หนูน้อยเด็กดี” ตามเทป

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

สัปดาห์ที่ 1 กิจกรรม “น้องหนูเด็กดี”

- แต่ละห้องเสนอชื่อ “น้องหนูเด็กดี” มานำเสนอความดีที่ตนทำ และความรู้สึกที่ทำความดีที่หน้าเสาธง โดยหมุนเวียนตลอดสัปดาห์หรือจัดหน้าห้องเรียน

- แต่ละห้องส่งตัวแทนมาสาธิตการไหว้ บอกความรู้สึกในการมีมารยาทงาม

หมายเหตุ : สัปดาห์ต่อไปอาจเป็นเรื่อง “หนูน้อยเล่นิทาน” “หนูน้อยเสียงดี”
“หนูน้อยมารยาทงาม”

ขั้นสรุป

เด็กและครูช่วยกันสรุปว่า การทำความดีทำให้ตนเองและผู้อื่นมีความสุข บุคคลที่รักตนเองและผู้อื่นจะต้องทำความดีอย่างสม่ำเสมอ

สื่ออุปกรณ์

เทปเพลง “หนูน้อยเด็กดี”

การประเมินผล

1. สังเกตการเล่าความดี และความรู้สึก เมื่อทำความดีของเด็ก
2. สังเกตการเล่านิทานเกี่ยวกับความดีของเด็ก
3. สังเกตการร้องเพลงเกี่ยวกับความดีของเด็ก
4. สังเกตมีมารยาทของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

1. กิจกรรมนี้ควรจัดกิจกรรมหน้าเสาธง หรือกิจกรรมสันทนาการตอนเช้าหรือจัดที่หน้าห้องเรียน
2. กิจกรรมควรจัดอย่างหลากหลาย และหมุนเวียนให้เหมาะสม
3. อาจจัดในรูปของโครงการส่งเสริมความดี
4. เพลงประกอบ สามารถปรับได้ตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับเนื้อหา

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมสันทนาการเช้า – หน้าเสาธง

ภาคผนวก

เพลงหนูน้อยเด็กดี

(สุวรรณา ไชยธน)

เด็กดี มะม๊า มาเจอกัน
หันหน้ากันมาทางนี้ (ซ้ำ)

มะม๊า มาเจอกัน พวกเราเป็นเด็กดี
ขอเชิญเด็กดีออกมา ออกมา

กิจกรรม “พูดดี ทำดี รู้สึกลดี”

(การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง)

จุดประสงค์

1. บอกถึงการกระทำที่ดี ของผู้อื่นและตนเองได้
2. บอกความรู้สึกต่อการกระทำนั้นได้

สาระสำคัญ

เมื่อทุกคนได้กระทำให้สิ่งที่ดีงาม จะเกิดความรู้สึกพอใจและมีความสุข

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ร้องเพลง “สวัสดีเพื่อนรัก” (ถ้าร้องทำนองไม่ได้ ให้พูดเป็นคำคล้องจอง)

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เด็กอาสาสมัครพูดถึงการกระทำของเพื่อน หรือของตนเองในทางที่ดี โดย หมุนเวียนพูดครั้งละ 1 คน
2. แนวทางในการพูดสนทนา
 - 2.1 วันนี้หนูทำอะไรหรือเห็นเพื่อนทำอะไรในสิ่งที่ดีที่อยากเล่าให้เพื่อนๆ ฟัง
 - 2.2 หนูรู้สึกอย่างไร ที่ทำดีต่อเพื่อน หรือเห็นเพื่อนทำดี
 - 2.3 ทำไมหนูรู้สึกดีใจ ภูมิใจ ที่ทำดีต่อเพื่อน หรือเห็นเพื่อนทำดี

ขั้นสรุป

ร่วมกันสรุปการกระทำที่ดี ที่ได้จากการฟังเพื่อน รวมทั้งความรู้สึกที่มีต่อการกระทำนั้น ว่ามีความรู้สึกอย่างไรบ้าง

เด็กร่วมกันเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันต่อไป

สื่อ/อุปกรณ์

เพลง “สวัสดีเพื่อนรัก”

การประเมินผล

1. สังเกตการพูดถึงการกระทำ ที่ดีของตนเองและของเพื่อน
2. สังเกตการปฏิบัติต่อเนื่องในกิจวัตรประจำวัน

ข้อเสนอแนะ

- ควรจัดกิจกรรม “พูดดี ทำดี รู้สึกลดี” อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อความคงที่ของความรู้สึกต่อสถานการณ์ต่างๆ

บูรณาการในกิจกรรม

กิจกรรมสนทนายามเช้า

ภาคผนวก

สวัสดีเพื่อนรัก

สวัสดีเพื่อนรัก

พวกเราเด็กดี

พวกเราสามัคคี

ทำดีทุกวัน

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

ความหมาย

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ หมายถึง กิจกรรมการเคลื่อนไหวที่ร่างกายใจมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อดนตรี และจังหวะ โดยใช้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหวตามจินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

ความสำคัญ

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ หากเด็กได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้องเหมาะสม จะช่วยให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม สามารถปรับตัวเพื่อการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่นได้ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จุดประสงค์

เพื่อพัฒนาความพร้อมด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านร่างกาย

- อวัยวะส่วนต่างๆ มีการเคลื่อนไหวสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี
- มีความคล่องแคล่วในการเคลื่อนไหวและการทรงตัว

ด้านอารมณ์ - จิตใจ - สังคม

- มีความสนุกสนานร่าเริง
- มีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออก
- รู้จักรอคอย ให้ความช่วยเหลือและมีวินัยในตนเอง
- มีความรับผิดชอบและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- แสดงความรู้สึกของตนเองด้วยวาจาและท่าทางได้เหมาะสมกับวัย

ด้านสติปัญญา

- มีความสามารถด้านการฟังและการสื่อความหมาย
- มีความสามารถด้านการจำ การจำแนก การคิดอย่างมีเหตุผล

- เกิดจินตนาการและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง

บทบาทหน้าที่ของครู

- จัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะทุกวันวันละประมาณ 20 นาที
- สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายซึ่งทำให้เกิดความอบอุ่นและมีอิสระในการแสดงออก
- สนทนาเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะทำเพื่อให้เด็กเข้าใจและมั่นใจในสิ่งที่ทำ
- ใช้คำถามที่เปิดกว้าง กระตุ้นให้เด็กคิดและแสดงออกอย่างอิสระ
- หลีกเลี่ยงการให้เด็กทำตามและเลียนแบบครู
- ให้เด็กมีส่วนร่วมในการเก็บอุปกรณ์
- แสดงความชื่นชมในการกระทำของเด็กด้วยสีหน้าและท่าทางโดยไม่ขัดจังหวะการคิดและสมาธิของเด็ก

ลักษณะของกิจกรรม

1. สร้างข้อตกลงให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย
2. เปิดโอกาสเด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระตามจินตนาการเป็นรายบุคคล คู่ และ เป็นกลุ่มตามลำดับ
3. เริ่มจากการเคลื่อนไหวพื้นฐานไปสู่การเคลื่อนไหวที่มีข้อตกลงในกิจกรรมที่สัมพันธ์กับเนื้อหา
4. หลังจากจบกิจกรรมสัมพันธ์กับเนื้อหาควรให้เด็กได้ผ่อนคลายอิริยาบถ

แนวการจัดกิจกรรม

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 กิจกรรมพื้นฐาน (ใช้เวลาประมาณ 5 นาที)

กิจกรรมพื้นฐาน

การจัดกิจกรรมพื้นฐานเป็นการฝึกให้เด็กเคลื่อนไหวอย่างอิสระ เพื่อเตรียมความพร้อมของร่างกาย โดยมีลำดับขั้นดังนี้

1. เด็กหาที่ว่างเฉพาะตัวแล้วยืนแขนออกไปรอบๆ โดยไม่ให้ชนกับเพื่อน
2. เด็กสำรวจร่างกายของตนเอง โดยเริ่มจากศีรษะจนถึงปลายเท้าว่ามีส่วนใดเคลื่อนไหวได้บ้าง
3. เด็กและครูตกลงสัญญาณที่จะใช้ในการเคลื่อนไหว เช่น
 - ให้จังหวะ 1 ครั้งห่างกันพอสมควรอย่างสม่ำเสมอ ให้เด็กเคลื่อนไหวซ้ำตามจังหวะ
 - ให้จังหวะ 2 ครั้งติดกัน ให้เด็กหยุดการเคลื่อนไหวทันที
 - ให้จังหวะติดกันเร็ว ให้เด็กเคลื่อนไหวเร็ว
4. เด็กเคลื่อนไหวไปทั่วบริเวณตามสัญญาณที่ตกลงกัน ถ้าพบว่าเด็กชนกัน ครูใช้คำพูดหรือคำถาม
 - หนูรู้สึกอย่างไรที่เพื่อนชน
 - หนูรู้สึกอย่างไรที่ไปชนเพื่อนและควรจะทำอย่างไรจึงจะไม่ชนเพื่อน

ส่วนที่ 2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา (ใช้เวลาประมาณ 15 นาที)

กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา

การจัดกิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหาเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้คิดจินตนาการและมีคุณลักษณะทางอารมณ์ สามารถแสดงออกด้วยท่าทางการเคลื่อนไหว โดยมีวิธีการจัด ดังนี้

1. การทำท่าทางตามคำสั่ง ตามสัญญาณและข้อตกลง

ครูควรสนทนาเพื่อให้เด็กคิดเกี่ยวกับสิ่งที่จะทำและสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น โดยใช้คำสั่งหรือคำถามที่เปิดกว้างให้เลือกและตัดสินใจปฏิบัติด้วยตนเอง และเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการสร้างข้อตกลง ดังตัวอย่าง

คำพูด คำถามที่ไม่ส่งเสริมคุณลักษณะทางอารมณ์	คำพูด คำถามที่ส่งเสริมคุณลักษณะทางอารมณ์
สมมุติให้หนูเป็นนกและบินไปรอบห้องเรียน	ถ้าหนูเป็นนกจะเคลื่อนไหวไปรอบห้องเรียนได้อย่างไร

2. การทำท่าทางประกอบเพลง/คำคล้องจอง

- เด็กและครูสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเพลงซึ่งสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของเด็กและสอดแทรกความรู้สึกที่ดี
- ให้โอกาสเด็กทำท่าทางประกอบเพลง/คำคล้องจองตามความคิดของตนเอง

3. การทำท่าทางตามจินตนาการ

- ครูใช้คำพูด สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง บรรยายให้เด็กเกิดจินตนาการและถ่ายทอด

- ครูควรใช้คำพูดสอดแทรกความรู้สึกที่ดี เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม

4. การทำท่าทางเป็นผู้นำ ผู้ตาม

- สนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสหมุนเวียนเป็นผู้นำ ผู้ตามทุกคน เช่น กิจกรรมส่องกระจก ผลัดกันเป็นคนส่องกระจกและกระจก

- เปิดโอกาสให้เด็กได้รวมกลุ่มเพื่อระดมความคิด แล้วทำท่าทางเป็นผู้นำผู้ตาม

- ครูควรใช้คำพูดเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้นำ ผู้ตาม

5. การเคลื่อนไหวพร้อมอุปกรณ์

- ให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมอุปกรณ์

- เด็กสำรวจอุปกรณ์ด้วยประสาทสัมผัส

- ครูถามความรู้สึกของเด็กจากการสัมผัสอุปกรณ์

- เด็กคิดวิธีเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์อย่างอิสระและครูช่วยกระตุ้นด้วยคำถามปลายเปิด เพื่อให้เด็กคิดได้มากขึ้น

- ครูสามารถนำอุปกรณ์ประกอบการเคลื่อนไหวไปใช้ในกิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหาได้ทุกหัวข้อ เช่น การเคลื่อนไหวตามคำสั่ง การเคลื่อนไหวตามข้อตกลง การเคลื่อนไหวตามจินตนาการ การเคลื่อนไหวประกอบเพลง/คำคล้องจอง ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

การเลือกใช้อุปกรณ์ให้จังหวะ ครูควรใช้เครื่องประกอบจังหวะที่ให้จังหวะชัดเจน เช่น กลอง กรับ กริ่งสามเหลี่ยม ส่วนเครื่องให้จังหวะบางชนิด ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เช่น นกหวีด ฉิ่ง ทั้งนี้ เพราะการตีฉิ่งต้องตี 2 ครั้ง

กิจกรรม “3 ดี คิดดี พุณดี ทำดี” (การยอมรับตนเอง)

จุดประสงค์

1. เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้คล่องแคล่ว สัมพันธ์กัน
2. ค้นหาข้อดีของตนเองได้

สาระสำคัญ

การค้นหาข้อดีของตนเองได้ทำให้เรารู้จักตนเองได้ดีขึ้น

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

เด็กหาพื้นที่เฉพาะตัว สำรวจส่วนต่างๆ ของร่างกาย และเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะซ้ำเร็ว

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เด็กเลือกอุปกรณ์รูปทรงต่างๆ ตามความสนใจ
2. เด็กเคลื่อนไหวไปทั่วบริเวณพร้อมอุปกรณ์ เมื่อได้ยินสัญญาณหยุดให้เด็กจับคู่กัน เมื่อได้คู่แล้วให้เปลี่ยนกันบอกความดี ความสามารถของตนเองให้เพื่อนฟัง
3. ดำเนินกิจกรรมซ้ำอีก โดยให้เด็กเปลี่ยนคู่กันและบอกความดีและความสามารถของตนเองได้หลากหลาย

ขั้นสรุป

1. เด็กเก็บอุปกรณ์และผ่อนคลายอิริยาบถ
2. เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “การทำความดีจะทำให้เราสบายใจ”

สื่อ/อุปกรณ์

1. เครื่องให้จังหวะ
2. กระดาษแข็งรูปทรงเรขาคณิตหลายสี (เป็นคู่เท่าจำนวนเด็ก)

การประเมินผล

1. สังเกตการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย
2. สังเกตการบอกความดี ความสามารถของตนเองในขณะปฏิบัติกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

ครูควรถามถึงการคิดดี พูดดี ทำดี ของเด็กในกิจกรรมต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้เด็กได้คิดและทำความดีจนเป็นนิสัย

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

กิจกรรม “ไฟจราจร”

(การควบคุมตนเอง)

จุดประสงค์

1. แสดงบทบาทของการควบคุมตนเองในการเคลื่อนไหวร่างกายโดยสอดคล้องกับสัญญาณไฟจราจรได้
2. บอกความหมายของไฟจราจรได้

สาระสำคัญ

การเตรียมตัวก่อนที่จะทำอะไรหรือการยับยั้งตนเองก่อนที่จะทำอะไร โดยปฏิบัติตามข้อตกลงของส่วนรวม นำไปสู่ประโยชน์สุขของตนและผู้อื่น

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

เด็กหาพื้นที่เฉพาะตัว สืบรวจส่วนต่างๆของร่างกาย และเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะซ้ำเร็ว

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับสัญญาณไฟจราจร พร้อมทั้งชูบัตรภาพสีแดง สีเหลือง สีเขียว

สีแดง คือ หยุด

สีเหลือง คือ เคลื่อนที่ไป

สีเหลือง คือ การเตรียมหยุด และเตรียมไป

2. ครูและเด็กร่วมกันสร้างข้อตกลงในการเคลื่อนไหว และให้เด็กแสดงบทบาทสมมติ โดยเคลื่อนไหวไปตามเรื่องราวที่ครูเล่าและจังหวะที่ครูเคาะ ว่า “วันนี้ครูจะพาพวกหนูไปเที่ยวบนท้องถนน สมมุติว่าทุกคนเป็นรถที่พากันเล่นบนถนน

เมื่อเจอไฟเขียว ครูจะเคาะจังหวะอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กเคลื่อนไหว

เมื่อเจอไฟเหลือง ครูจะเคาะจังหวะให้ช้าลง เพื่อให้เด็กเตรียมตัวหยุด

เมื่อเจอไฟแดง ครูจะเคาะจังหวะ 2 ครั้ง เพื่อให้เด็กหยุดเคลื่อนไหว

3. ให้เด็กเล่นซ้ำในกิจกรรมข้อที่ 2 โดยครูชูปฏิภาพสัญญาณไฟสีต่างๆ แทนการเคาะจังหวะ

4. ขณะที่เด็กทำกิจกรรมในข้อ 3 โดยครูชูปฏิภาพสีเขียว แดง เหลือง ให้เด็กเคลื่อนที่ไปเร็ว ช้า และหยุด สลับกันอย่างต่อเนื่องนั้น ครูชูปฏิภาพ สีแดง เพื่อให้เด็กหยุดในทันที เมื่อเด็กหยุดตัวเองไม่ได้ในทันที ครูใช้คำถามดังนี้

“ทำไมครั้งนี้หนูๆ หวัชมา”

ถ้าเด็กตอบไม่ได้ ครูถามย้ำ ดังนี้

“เป็นเพราะไฟเหลืองหรือเปล”

“เราไม่มีไฟเหลืองช่วยเตือนใช่ไหม”

“ฉะนั้นไฟเหลืองสำคัญอย่างไร”

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปถึงความสำคัญของไฟเหลือง “ไฟเหลืองช่วยทำให้เรายับยั้ง ชั่งใจ เตรียมตัวหยุด เตรียมตัวไป”

“การยับยั้ง หรือการหยุดเตรียมตัวก่อนที่จะกระทำอะไร เป็นสิ่งที่ดีที่ควรกระทำ”

สื่อ/อุปกรณ์

บัตรภาพไฟจราจร สีเขียว สีแดง สีเหลือง

การประเมินผล

1. สังเกตการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย
2. สังเกตการสนทนาและการตอบคำถาม

ข้อเสนอแนะ

กิจกรรมนี้ สามารถนำไปจัดในกิจกรรมการปรับตัวและการรับผิดชอบต่อสังคมได้

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

กิจกรรม “สิทธิของหนู”

(การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม)

จุดประสงค์

1. เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้คล่องแคล่วสัมพันธ์กัน
2. บอกการกระทำที่ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนและตนเองเสียสิทธิได้
3. แสดงออกทางด้านอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิด ในการปกป้องสิทธิของตนเองได้

สาระสำคัญ

การกระทำที่ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนและตนเองเสียสิทธิ ตลอดจนการรู้จักปกป้องสิทธิของตนเองเป็นสิ่งที่ดีที่ควรปฏิบัติ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

เด็กหาพื้นที่เฉพาะตัว สำรวจร่างกายของตนเอง ด้วยการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายและเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะช้าเร็ว

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูแนะนำอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเคลื่อนไหว (ตะเกียบ)
2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการเล่นและช่วยกันคิดป้องกัน
3. ให้เด็กจับคู่กับเพื่อนเดินมาหยิบตะเกียบ 4 อัน และแบ่งตะเกียบให้เท่ากัน
4. ให้เด็กสำรวจตะเกียบและคิดหาวิธีเล่นอย่างอิสระ
5. ให้เด็กเคลื่อนไหวพร้อมตะเกียบอิสระตามจังหวะ คำพูด คำถาม ของครู
6. ปฏิบัติซ้ำตามข้อ 5 ตามเวลาที่เหมาะสมและช่วยกันเก็บอุปกรณ์

ขั้นสรุป

1. เด็กและครูร่วมกันสนทนาถึงการเล่นที่ผ่านมา โดยใช้คำถามดังนี้
 - “คูไหนได้เตะเกียบเท่ากัน”
 - “คูไหนได้ไม่เท่ากัน”
 - “ใครได้น้อยกว่ารู้สึกอย่างไร”
 - “จะบอกเพื่อนอย่างไรจึงจะได้เตะเกียบตามที่ต้องการ”
2. เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “เมื่อใดที่เราารู้สึกว่าสิ่งที่ได้รับนั้นไม่ถูกต้อง เราสามารถบอกให้กันและกันรู้ได้ด้วยการพูดดีๆ”

สื่อ/อุปกรณ์

1. ตะเกียบ
2. เครื่องเคาะจังหวะ

การประเมินผล

1. สังเกตการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย
2. สังเกตพฤติกรรมการแสดงทั้งอารมณ์ และความรู้สึกขณะร่วมกิจกรรม
3. สังเกตการสนทนาและการตอบคำถาม

ข้อเสนอแนะ

1. ครูอาจเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
2. ครูอาจเพิ่มหรือลด ทั้งจำนวนอุปกรณ์และจำนวนคนที่แบ่งกลุ่ม

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

กิจกรรม “ในโลกมืด”

(การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล)

จุดประสงค์

1. ฝึกแสดงความช่วยเหลือกัน
2. บอกประโยชน์ของการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกันได้

สาระสำคัญ

การช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อกันเป็นพื้นฐานสำคัญของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ครูเลือกเส้นทางสำหรับเดินจูงกันแล้วทำเครื่องหมายจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดการเดินทาง
2. ครูชวนเด็กหลับตาโดยหันไปรอบๆ ห้อง โดยไม่มองแล้วตามความรู้สึกของเด็กว่าเมื่อมองไม่เห็นรู้สึกอย่างไร ถ้าตาบอดจะเป็นอย่างไร

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูพาเด็กไปนอกห้องเรียนแล้วให้เด็กจับคู่กัน โดยสมมติให้คนหนึ่งตามองไม่เห็นแล้วให้อีกคนทำหน้าที่ทางเดินและอธิบายสิ่งที่พบเห็นบนเส้นทางจนถึงปลายทาง
2. ครูถามความรู้สึกขณะที่เด็กหลับตา
3. ครูถาม “หนูรู้สึกอย่างไรที่เพื่อนช่วยจูงเราเดิน”
4. ครูให้เด็กที่จูงเพื่อน เล่าความรู้สึกขณะที่ช่วยจูงเพื่อน

ขั้นสรุป

1. ให้เด็กพักผ่อนอธิษฐานตามสบาย
2. เด็กและครูช่วยกันสรุปว่า “ความช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อกันทำให้รู้สึกว่าเพื่อนดีต่อเรา และรักเรา”

สื่อ/อุปกรณ์

-

การประเมินผล

1. สังเกตการจูงเพื่อนเดิน
2. สังเกตการหลบตาขณะเดิน
3. สังเกตการพูดและการแสดงความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะ

ควรให้เด็กผลัดกันเป็นผู้จูงและถูกจูง

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ หรือบูรณาการในกิจกรรมกลางแจ้ง

กิจกรรม “อะไรเอ่ย” (การเอาใจเขามาใส่ใจเรา)

จุดประสงค์

1. สังเกตบอกความหมายของท่าทางที่ใช้ในการสื่อความหมายได้
2. รับรู้และบอกอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นได้

สาระสำคัญ

การรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นจากการสังเกตสีหน้า ท่าทาง และการสื่อความหมาย จะทำให้เราเข้าใจความต้องการของผู้อื่น

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

- ให้เด็กหาพื้นที่เฉพาะตัวและเคลื่อนไหวร่างกายที่ละส่วนอย่างอิสระ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เด็กช่วยกันตอบปัญหาจากเนื้อเพลง “ฉันคือใคร”
2. ขออาสาสมัครเด็กครั้งละ 1 คนออกมาหน้าชั้น แสดงท่าทางตามภาพ/คำที่ครูกระซิบและให้เพื่อนในชั้นช่วยกันทาย
3. ปฏิบัติตามข้อ 1 ซ้ำ (ตามเวลาที่เหมาะสม)
4. ร่วมกันอภิปรายถึงเหตุผลที่ทำให้คนแสดงท่าทางตามที่เพื่อนทาย

ขั้นสรุป

1. ให้เด็กพักผ่อนร่างกายตามสบาย
2. เด็กและครูช่วยกันสรุปว่า การรู้จักรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นโดยการสังเกตสีหน้า ท่าทางและการสื่อความหมาย ทำให้เราเข้าใจความต้องการของผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สื่อ/อุปกรณ์

1. เพลง “ฉันคือใคร”
2. ภาพหรือคำที่สามารถแสดงท่าทางให้เพื่อนๆ ทายได้

ประเมินผล

1. สังเกตการสื่อความหมายโดยใช้ท่าทาง
2. สังเกตการแสดงออกทางอารมณ์และการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ครูอาจซักถามให้เด็กบอกวิธีให้ความช่วยเหลือเมื่อพบคนที่มีลักษณะท่าทางเหมือนที่เด็กๆ ทายกันในวันนี้
2. ครูอาจจัดกิจกรรมต่อเนื่องโดยเล่นเกม “เลียนแบบอารมณ์”

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

ภาคผนวก

เพลง “ฉันคือใคร”

ลองทายดูซิว่า
กินอาหารทางราก
หายใจได้ทางใบ

ตัวฉันน่าจะเป็นอะไร
ฉันไม่มีปากพูดก็ไม่ได้
ลมพัดไกว เอนไปเอนมา

เกมเลียนแบบอารมณ์

วิธีเล่น

1. เด็กนั่งล้อมเป็นวงกลม
2. หาจุดเริ่มต้นโดยสมาชิกเลือกเพื่อนคนใดคนหนึ่ง

3. ให้เด็กที่เริ่มต้นแสดงอารมณ์ตามความคิด เด็กคนต่อไปจะต้องเลียนแบบท่าทางอารมณ์ของเพื่อน และคิดสร้างท่าทางอารมณ์อื่นๆ ให้เพื่อนคนต่อไป

ตัวอย่างภาพ

1. คนแก่มากำลังเดิน
2. คนร้องไห้
3. งู
4. ผู้หญิง

ตัวอย่างคำ

1. คนปวดท้อง
2. เด็กที่กำลังหนาว
3. คนขาเจ็บ
4. คนถูกมีดบาด

กิจกรรม “อิสระของหนู” (การทอทาสเนอ)

จุดประสงค์

1. เปรียบเทียบข้อดี/ข้อเสียของการพึ่งพาคนอื่นกับการพึ่งพาตนเองได้
2. บอกประโยชน์ของการพึ่งพาตนเองได้

สาระสำคัญ

การทำสิ่งต่างๆด้วยตนเอง ทำให้เด็กเห็นคุณค่าของตนเองและภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. เด็กและครูดกลงนัดหมายสัญญาณในการเคลื่อนไหว
2. ให้เด็กหาพื้นที่เฉพาะตัว สรรวจร่างกายที่ละส่วน และเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะช้า-เร็ว

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เด็กและครูดกลงร่วมกันเพื่อให้เด็กปฏิบัติจริงตามเวลาที่กำหนดดังนี้
 - 1.1 ให้เด็กไปขอร้องเพื่อน เพื่อให้ช่วยถอดกระดุมเสื้อและใส่กระดุมเสื้อ ครูควรเคาะจังหวะให้สัญญาณหยุดเมื่อหมดเวลา
 - 1.2 ให้เด็กถอดกระดุมเสื้อและใส่กระดุมเสื้อด้วยตัวเอง ครูเคาะจังหวะให้สัญญาณหยุดเมื่อหมดเวลา
 - 1.3 ให้เด็กไปขอร้องเพื่อนเพื่อให้ช่วยถอดถุงเท้าและใส่ถุงเท้า ครูเคาะจังหวะให้สัญญาณหยุดเมื่อหมดเวลา
 - 1.4 ให้เด็กถอดถุงเท้า และใส่ถุงเท้าด้วยตนเอง ครูเคาะจังหวะให้สัญญาณหยุดเมื่อหมดเวลา

2. เด็กและครูตกลงร่วมกัน เพื่อให้เด็กแสดงบทบาทสมมุติตามเวลาที่กำหนด
ดังนี้

2.1 ให้เด็กไปขอร้องเพื่อน เพื่อให้ช่วยใส่รองเท้าให้ ครูเคาะจังหวะให้
สัญญาณหยุดเมื่อหมดเวลา

2.2 ให้เด็กใส่รองเท้าด้วยตนเอง ครูเคาะจังหวะให้สัญญาณหยุดเมื่อหมด
เวลา

ขั้นสรุป

1. ให้เด็กพักผ่อนตามสบาย
2. เด็กและครูร่วมกันสรุปถึงการเล่นที่ผ่านมา โดยครูใช้คำพูดและคำถามดังนี้
 - “การขอร้องให้คนอื่นทำอะไรให้เราเกี่ยวกับการที่ตัวเราทำเอง”
 - “หนูชอบแบบไหนมากกว่ากัน เพราะอะไร”
 - “การที่เราทำอะไรได้ด้วยตนเอง เรียกว่า การพึ่งพาตนเอง”
 - “หนูคิดว่าการพึ่งพาตนเองมีประโยชน์อย่างไร”

สื่ออุปกรณ์

1. เสื่อนักเรียน
2. ถังเท้า

การประเมินผล

1. สังเกตการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย
2. สังเกตการมีส่วนร่วม
3. สังเกตการสนทนาและคำถาม

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

กิจกรรมเสรี

ความหมาย

กิจกรรมเสรี หมายถึง กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นผ่านของเล่นที่ได้จัดเตรียมไว้ในมุมประสบการณ์ โดยให้เด็กคิดวิธีเล่นอย่างอิสระ เพื่อมุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ การสื่อความหมาย และการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากสื่อต่างๆ ที่เด็กได้เลือกและตัดสินใจด้วยตนเองมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบตามสภาพการณ์

ความสำคัญ

กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการ และความสนใจของเด็กเป็นรายบุคคล ทำให้เด็กได้เรียนรู้และเกิดความคิดรวบยอดในเชิงคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ โดยผ่านกระบวนการเล่นจากสิ่งทีครูจัดเตรียมให้ ในขณะเดียวกันการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และวัสดุ อุปกรณ์จะนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศิลธรรมและจริยธรรมของเด็ก

จุดประสงค์

เพื่อพัฒนาความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านร่างกาย

- การใช้กล้ามเนื้อเล็กอย่างคล่องแคล่ว
- การใช้ประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตาให้ประสานสัมพันธ์กัน

ด้านสังคม

- สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในการวางแผน เลือกกิจกรรมและตัดสินใจด้วยตนเอง

- การเอื้อเฟื้อ แบ่งปันและช่วยเหลือกัน

ด้านอารมณ์-จิตใจ

- แสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม
- มุ่งมั่นในการทำกิจกรรมตามความสนใจ

ด้านสติปัญญา

- มีจินตนาการและคิดสร้างสรรค์วิธีเล่นกับเพื่อนหรือวัสดุอุปกรณ์
- วางแผนการเล่นด้วยตนเองหรือร่วมกับเพื่อน
- สื่อความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ตนคิดให้ผู้อื่นเข้าใจ
- แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์

บทบาทของครู

1. จัดเตรียมพื้นที่ บริเวณ สื่อ อุปกรณ์ ให้เอื้อต่อการปฏิบัติกิจกรรม
2. จัดวัสดุอุปกรณ์ให้เป็นสัดส่วน เพียงพอ และเหมาะสมกับวัย
3. เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการจัดมุมประสบการณ์
4. เปิดโอกาสให้เด็กได้วางเป็น เลือก และตัดสินใจตามความสนใจ
5. ส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมเป็นรายบุคคล และกลุ่มย่อยอย่างอิสระ
6. ยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก
7. ประเมินจากกระบวนการทำงาน การสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ
8. ส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการเก็บวัสดุอุปกรณ์

ลักษณะของกิจกรรม

เป็นกิจกรรมที่เด็กเลือกเล่นและคิดวิธีเล่นอย่างอิสระตามความสนใจ และความสามารถของเด็ก ทั้งเล่นคนเดียวและเล่นร่วมกันกับเพื่อน กับสื่อ/อุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ในมุมประสบการณ์ เช่น มุมหนังสือ มุมบ้าน มุมคณิตศาสตร์ มุมวิทยาศาสตร์ ฯลฯ

แนวการจัดกิจกรรม

1. เด็กและครูร่วมกันจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์อย่างหลากหลายในมุมประสบการณ์
2. เด็กแต่ละคนวางแผนเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจด้วยตนเองอย่างอิสระ
3. เด็กเสนอวิธีทำกิจกรรมตามที่วางแผนให้เพื่อนและครูฟัง (วันละ 5-6 คน)
4. เด็กเล่นตามที่เด็กวางแผนอย่างอิสระ
5. เด็กเก็บวัสดุอุปกรณ์หลังจากปฏิบัติกิจกรรม
6. สนทนาเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงาน ปัญหาที่เกิดขึ้น และวิธีแก้ไข

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดมุมประสบการณ์ควรจัดไม่น้อยกว่า 5 มุม เช่น มุมบทบาทสมมติ มุมหนังสือ มุมบล็อก มุมวิทยาศาสตร์ หรือมุมธรรมชาติ และมุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติ และมุมดนตรี ฯลฯ
2. อุปกรณ์ที่ใช้จัดควรเป็นวัสดุท้องถิ่นที่มีราคาไม่แพง หาได้ง่ายและเด็กๆ คำนึงเคย
3. ถ้าห้องเรียนแคบไม่สามารถจัดได้หลายมุมในเวลาเดียวกัน อาจจัดในลักษณะหมุนเวียนสับเปลี่ยนมุม ซึ่งระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนมุมขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก
4. เปิดโอกาสให้เด็กได้วางแผนเลือกเล่นมุมประสบการณ์ ตามความสนใจเป็นรายบุคคลบนแผนภูมิวางแผน ดังตัวอย่าง

แผนภูมิวางแผน กิจกรรมเสรี						
ชื่อ-สกุล	ภาพมุม บทบาทสมมติ	ภาพมุม บล็อก	ภาพมุม หนังสือ	ภาพมุมวิทยาศาสตร์ หรือมุมสมมติ	ภาพมุม ดนตรี	
1. ด.ญ.	👤	👤			👤	👤
2. ด.ช.			👤	👤	👤	👤
3.	👤		👤	👤		👤
4.	👤	👤		👤		👤
5.						
6.						
7.						
8.						
9.						
10.						
11.						
12.						
13.						
14.						
15.						

วิธีทำแผนภูมิวางแผน

1. ครูเตรียมกระดาษเทาขาวหรือกระดาษกล่องจำนวน 1 แผ่น
2. ตีตาราง 7 ช่อง โดยช่อง 1 ชื่อ และสกุล ของเด็กมีขนาดกว้างพอที่จะเขียนชื่อและนามสกุล ส่วนช่อง 2-6 มีขนาดเท่าๆ กัน ด้านบนติดภาพสัญลักษณ์ของมุมประสบการณ์ (ตามที่สนทนากับเด็ก) ช่องที่ 7 เป็นช่องจัดเก็บสื่อ
3. ในช่อง 2 และ 7 ติดเชือก หรือเอ็นเส้นเล็ก หรือ ยางยืดเป็นเส้นยาว ที่ร้อยกระดุมหรือลูกปัดจำนวน 5 เม็ดเพื่อกำหนดกิจกรรม

วิธีจัดกิจกรรม

1. เด็กและครูร่วมกันวางแผนเลือกกิจกรรมวันละ 5-6 คน โดยให้เด็กดูกระดุมหรือลูกปัดไปยังมุมที่ต้องการ 2-3 มุม (ลูกปัดที่เหลือให้เก็บไว้ช่องสุดท้าย) โดยเด็กที่วางแผนร่วมกับครูสนทนา เพื่อบอกเป้าหมายที่จะทำ สิ่งที่เด็กสนใจจะทำคือเป้าหมายเลือกจะทำ ส่วนเด็กอื่นๆที่เหลือให้วางแผนเองอย่างอิสระ
2. เด็กปฏิบัติตามกิจกรรมตามแผนที่วางไว้อย่างอิสระได้
3. หลังจากปฏิบัติตามกิจกรรมและเก็บอุปกรณ์ เด็กที่วางแผนร่วมกับครู สนทนาถึงสิ่งที่ทำ ปัญหาที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ไขปัญหา
4. เด็กทุกคนดูกระดุมหรือลูกปัดเก็บไว้ช่องสุดท้ายของแผนภูมิวางแผน

ข้อสังเกต

1. ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ผลัดเปลี่ยนวางแผนร่วมกับครู วันละ 5-6 คน
2. ครูควรจัดบันทึกการวางแผน การปฏิบัติ และการสนทนาหลังจากทำกิจกรรมเสร็จทุกครั้ง

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ความหมาย

กิจกรรมเสริมประสบการณ์หรือกิจกรรมในวงกลม หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอดผ่านกระบวนการเรียนรู้ ความสามารถในการเข้าใจ รู้จักการเก็บอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นอย่างมีเหตุผล (EQ) ความสามารถในการคิดและปฏิบัติตามความคิดอย่างมุ่งมั่นพากเพียรและมีน้ำอดน้ำทนจนเกิดผลสำเร็จ (AQ) ตลอดจนความสามารถในการประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบที่ดีงามของสังคม เพื่อประโยชน์สุขของตนและสังคม (MQ)

กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน และเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่างๆ เช่น สนทนา อภิปราย สาธิต ทดลอง เล่านิทาน เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ศึกษาออกสถานที่ และการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ฯลฯ

ความสำคัญ

กิจกรรมในวงกลมเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านสติปัญญา ช่วยให้เด็กเกิดความคิดรวบยอด เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ อีกทั้งช่วยให้เด็กมีช่วงความสนใจนานขึ้น
2. ด้านอารมณ์ - จิตใจ สังคม ช่วยให้เด็กเกิดความสามารถในการเข้าใจตนเองและผู้อื่น รู้จักจัดการกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการคิดและปฏิบัติตามความคิดอย่างมุ่งมั่นจนเกิดความสำเร็จ และความสามารถในการประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคมได้อย่างมีความสุข
3. ด้านร่างกาย ช่วยให้เด็กได้ฝึกการใช้กล้ามเนื้อเล็ก การใช้ประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา

จุดประสงค์

1. ส่งเสริมการใช้ภาษาในการฟัง พูดและการถ่ายทอดเรื่องราว
2. กล้าแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3. ฝึกมารยาทในการฟัง พูด และรู้จักแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม
4. รู้จักแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง นำไปใช้ได้เหมาะสมและสร้างสรรค์
5. ส่งเสริมการเรียนรู้ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต
6. ปลุกฝังให้มีคุณธรรม จริยธรรม
7. ฝึกทักษะในการคิดปฏิบัติ ตามความคิด อย่างมุ่งมั่นจนเกิดผลสำเร็จ

บทบาทของครู

1. สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง
2. จัดเตรียมวัสดุ/อุปกรณ์ให้พร้อม
3. ให้เด็กมีส่วนร่วมในการสร้างข้อตกลงและทำกิจกรรม
4. ใช้คำถามเพื่อส่งเสริมให้เด็กสังเกต เปรียบเทียบและคิดหาเหตุผล

ลักษณะของกิจกรรม

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์หรือกิจกรรมในวงกลม สามารถจัดได้หลากหลายวิธี เช่น

1. การสนทนา อภิปราย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในการพูด การฟัง รู้จักแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนรับรู้และเข้าใจถึงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการของตนเองและผู้อื่น
2. การเล่านิทาน เป็นการเล่าเรื่องต่างๆ ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เน้นการปลุกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม วิธีการนี้จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิด จินตนาการ ตลอดจนเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดีขึ้น ในการเล่านิทาน สื่อที่ใช้อาจเป็นรูปภาพ หนังสือ นิทาน หุ่น การแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง การแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ
3. การสาธิต เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กสังเกตและเรียนรู้ ตามขั้นตอนของกิจกรรมนั้นๆ ในบางครั้งครูอาจให้เด็กอาสาสมัครเป็นผู้สาธิตร่วมกับครู เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง เช่น การเพาะเมล็ด การเป่าลูกโป่ง ฯลฯ วิธีการนี้เป็นการส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกในขอบเขตที่เหมาะสม
4. การทดลอง/ปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เพราะได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ได้สังเกตการเปลี่ยนแปลง ฝึกการสังเกต การคิดและตัดสินใจ

แก้ปัญหาและส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น และค้นพบด้วยตนเอง เช่น การประกอบอาหาร การทดลอง วิทยาศาสตร์ง่าย ๆ การเลี้ยงหนอนผีเสื้อ การปลูกพืช ฯลฯ

5. การศึกษานอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอีกรูปแบบหนึ่ง ด้วยการพาเด็กไปทัศนศึกษาสิ่งต่างๆ รอบโรงเรียนหรือสถานที่นอกโรงเรียน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์และสร้างความเข้าใจและยอมรับสภาพความเป็นจริงของสิ่งนั้นๆ ในแง่ดี

6. การเล่นบทบาทสมมติ เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กเล่นสมมติตนเองเป็นตัวละครต่างๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทานหรือเหตุการณ์เรื่องราวต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ สร้างสรรค์ ภายใต้กฎเกณฑ์ที่สังคมยอมรับ อาจใช้สื่อประกอบการเล่นสมมติ เพื่อสร้างความสนใจ จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น หุ่นสวมศีรษะ ที่คาดศีรษะ รูปคนและสัตว์รูปแบบต่างๆ เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ของจริงชนิดต่างๆ

7. การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง เป็นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ภายใต้ขอบเขตที่ถูกต้องและเหมาะสม เพิ่มพูนเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะ

แนวการจัดกิจกรรม

1. จัดกิจกรรมที่สนองตอบความต้องการและความสนใจของเด็ก
2. เน้นการจัดกิจกรรมที่让孩子ได้รับประสบการณ์ตรง
3. ใช้คำถามเพื่อส่งเสริมให้เด็กสังเกต เปรียบเทียบคิดหาเหตุผล และแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะ

1. อาจเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้แทนครู เช่นพ่อแม่ ตำรวจ หมอ ฯลฯ จะช่วยให้เด็กมีความกระตือรือร้น สนใจใฝ่รู้ และสนุกสนานยิ่งขึ้น
2. ก่อนที่เด็กทำกิจกรรม กำลังทำกิจกรรม หรือหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ครูควรใช้คำถามปลายเปิด เพื่อกระตุ้นให้เด็กคิด เป็นการปลูกฝังจิตสำนึก ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แต่ไม่ควรใช้คำถามที่มีคำตอบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” หรือมีคำตอบให้เด็กเลือก และครูควรใจเย็น ให้โอกาส เวลาเด็กคิดและตอบคำถาม
3. ช่วงระยะเวลาที่จัดกิจกรรม สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความสนใจของเด็กและความเหมาะสมของกิจกรรมนั้นๆ เช่น กิจกรรมการศึกษา นอกสถานที่ การประกอบอาหาร การปลูกพืช อาจใช้เวลานานกว่าที่กำหนดได้

กิจกรรม “รู้หน้า - รู้ใจ” (การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง)

จุดประสงค์

1. รับรู้อารมณ์ของตนเองได้
2. คิดสร้างสรรค์ได้

สาระสำคัญ

การค้นพบความรู้สึกของตนเองขณะปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ทำให้รู้จักตนเองมากขึ้น

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. เด็กๆ และครูร้องเพลง “หากว่าเรากำลังสบาย” และทำท่าไปพร้อมๆ กัน
2. สนทนาความรู้สึกเมื่อได้ร้องเพลงนี้

ขั้นดำเนินการ

1. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันว่ามีเหตุการณ์ใดบ้างที่ทำให้เด็กมีความสุข หรือไม่มีความสุขหรือไม่สบายใจและให้เด็กแสดงท่าทาง
2. เด็กเลือกเข้ากลุ่มตามภาพสถานการณ์จำลองที่ครูเตรียมไว้ 5 กลุ่มๆ ละ 5-6 คน ตามความสนใจ
3. เด็กแต่ละกลุ่มประดิษฐ์หน้ากากอารมณ์จากสื่อที่ครูเตรียมไว้
4. แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลงาน

ขั้นสรุป

ความรู้สึกของแต่ละคนในเหตุการณ์ต่างๆ อาจเหมือนกันหรือต่างกัน ตามเหตุผลของตัวเอง ทำให้รู้จักตนเองมากขึ้น เด็กร่วมกันสรุปเกี่ยวกับภาพผลงานที่แสดงความรู้สึกต่างๆ

สื่อ/อุปกรณ์

1. ภาพสถานการณ์จำลอง
2. กระดาษขาวเทา กระดาษโปสเตอร์สี
3. กาว
4. กรรไกร

ประเมินผล

1. สังเกตการแสดงท่าทาง และความรู้สึก
2. สังเกตการแสดงเหตุผลและการตอบคำถาม
3. พิจารณาจากผลงาน

ข้อเสนอแนะ

การจัดกิจกรรมอาจต่อเนื่อง หรือยืดหยุ่นได้เพื่อให้ประสบความสำเร็จในกิจกรรม

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

กิจกรรม “คิดได้ ทำได้”

(การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง)

จุดประสงค์

1. บอกความรู้สึกของตนเองต่อเหตุการณ์ได้
2. บอกความรู้สึกของตนเองอย่างมีเหตุผลได้

สาระสำคัญ

การรู้จักปฏิบัติตนในการเล่น เป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิดและวางแผนการทำงานต่อไปในอนาคต ทำให้เด็กรู้จักตนเองมากขึ้น

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ครูสร้างสถานการณ์ขึ้นในห้องเรียนที่มีของเล่นเกะกะ เลอะเทอะเต็มห้องเรียน
2. ให้เด็กสังเกตสภาพห้องเรียนและถามเด็กว่า “หนูมองดูซิว่าห้องเรียนของเรา

เป็นอย่างไร”

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูถามเด็กว่าชอบหรือไม่ชอบ เพราะเหตุใด เมื่อเด็กเห็นเหตุการณ์เหล่านี้
“เด็กมีความรู้สึกอย่างไร”
“เพราะเหตุใด จึงเป็นอย่างนี้”
“อะไรจะเกิดขึ้นถ้าเป็นอย่างนี้ตลอดไป”
“ทำอย่างไรไม่ให้เกิดเหตุการณ์นี้ขึ้นอีก”
2. ครูถามเด็กว่า “หนูทำอย่างไรไม่ให้ห้องเรียนเป็นอย่างนี้อีก”

ขั้นสรุป

1. เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับข้อปฏิบัติตนในการเล่น
2. เด็กช่วยกันเก็บของเล่นที่เกะกะเข้าที่
3. เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง “เล่นด้วยกัน” (ภาคผนวก) และแสดงท่าทาง

ประกอบเพลง

สื่อ/อุปกรณ์

1. ของเล่นตามมุมประสบการณ์ในห้องเรียน
2. เพลง “เล่นด้วยกัน”

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมจากการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการแสดงออกทางท่าทางและความรู้สึก
3. สังเกตการแสดงความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะ

1. ครูควรดูแลเด็กขณะร่วมกิจกรรมอย่างใกล้ชิด
2. ชมเชยเมื่อเด็กร่วมกิจกรรมกับกลุ่มได้
3. กิจกรรมชั้นดำเนินกิจกรรม ควรเน้นย้ำให้เด็กตระหนักถึงผลดีในการจัดเก็บของเล่นอย่างมีระเบียบ และเน้นให้เด็กนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันจนเป็นกิจวัตร

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

เพลงเล่นด้วยกัน

เล่นกันๆ ดีๆ

ของเล่นเราเล่นด้วยกัน

ต้องสามัคคีเราเป็นเพื่อนกัน

เมื่อเลิกเล่นพลันช่วยกันเก็บเออ

กิจกรรม “ความรู้สึกของหนู” (การยอมรับตนเอง)

จุดประสงค์

1. บอกความรู้สึกของตนเอง ตามสถานการณ์ต่างๆ ได้
2. แสดงความรู้สึกต่อผู้อื่นหรือสถานการณ์ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

สาระสำคัญ

ความรู้สึกต่างๆ จะเกิดขึ้นกับบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ สามารถแสดงออกได้ด้วยคำพูด สีหน้า ท่าทาง การแสดงออกอย่างมีเหตุผล จะทำให้แสดงความรู้สึกได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. เด็กเลือกภาพเหตุการณ์ต่างๆ จากหนังสือพิมพ์ หรือเอกสารอื่นๆ เช่น รถยนต์ชนกัน น้ำท่วม สัตว์ตาย ฯลฯ
2. เด็กเล่าเรื่องจากภาพแล้ว ให้ บอกว่ามีความรู้สึกอย่างไร

ขั้นตอนกิจกรรม

1. แบ่งเด็กเป็นกลุ่มจำนวนตามความเหมาะสม
2. ตัวแทนเด็กรับบัตรภาพ กลุ่มละ 1 ภาพ
3. เด็กเล่นบทบาทสมมติแล้วตามสถานการณ์ในภาพ
4. เมื่อเด็กเล่นบทบาทสมมติแล้วครูใช้คำถาม
 - “บทบาทสมมติที่เด็กเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร”
 - “มีความรู้สึกอย่างไรกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะอะไร”
 - “ถ้าเด็กเห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จะทำอะไร เพราะอะไร”
 - “ถ้าจะไม่ให้เกิดเหตุการณ์นั้นจะอย่างไร”

ขั้นสรุป

เด็กและและครูสนทนากันว่าทุกคนมีความรู้สึกต่อคนอื่นและเหตุการณ์แตกต่างกันไป ถ้าแสดงออกตรงตามความจริง และมีเหตุผล จะทำให้แสดงความรู้สึกได้อย่างเหมาะสม

สื่อ/อุปกรณ์

ภาพเหตุการณ์จากหนังสือพิมพ์ เอกสารต่างๆ ที่เด็กเตรียมมา และครูเตรียมมา ตามจำนวนกลุ่มเด็ก

- ถ้าเด็กไปพบสัตว์ร้าย
- เด็กขี่จักรยานล้มลงมีเพื่อนประคองให้ลุกขึ้น
- เด็กกำลังร้องเพลงอย่างสนุกสนาน
- เด็กช่วยกันเก็บขยะ

การประเมินผล

1. สังเกตการบอกความรู้สึกต่างๆ จากกิจกรรม
2. สังเกตพฤติกรรมการแสดงความรู้สึกของเด็กจากกิจกรรมประจำวันและที่บ้าน (การสังเกตควรสังเกตหลายๆ ครั้ง และมีการบันทึกข้อมูลไว้ดูการพัฒนา)

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการจัดกิจกรรมหรือสอดแทรกกิจกรรมเกี่ยวกับความรู้สึกในกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ เพื่อพัฒนาด้านการแสดงความรู้สึกอย่างเหมาะสม

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

กิจกรรม “หลายทางเลือก” (การพึ่งพาตนเอง)

จุดประสงค์

1. บอกถึงความสำคัญของความอดทน และมุ่งมั่นทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จด้วยตนเองได้
2. บอกถึงความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้

สาระสำคัญ

ทุกคนต้องเผชิญกับปัญหา เมื่อเผชิญปัญหาอาจพบทางเลือกในการแก้ปัญหาได้หลายทางและทุกคนมีสิทธิในการเลือกทางแก้ปัญหาที่ตนเองคิดว่าเหมาะสม โดยพยายามแก้ไขปัญหาด้วยตนเองหรือพึ่งตนเอง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ให้เด็กร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง “ฉันทำได้”

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ให้เด็กฟังนิทาน โดยใช้ภาพประกอบ เรื่อง “นกกระสากระหายน้ำ”
2. เด็กๆ ร่วมสนทนาและตอบคำถามในประเด็นต่อไปนี้
 - 2.1 คิดว่านกกระสาจะได้กินน้ำหรือไม่ และวิธีใดเป็นวิธีกินน้ำที่นกกระสาได้พึ่งพาตนเองมากที่สุด
 - 2.2 การที่นกกระสาสามารถหาวิธีกินน้ำได้เอง มีข้อดีอย่างไร
 - 2.3 ถ้าเด็กเป็นนกกระสาจะเลือกวิธีใดที่จะได้กินน้ำ เพราะเหตุใด
 - 2.4 หากเด็กต้องเดินทางไกล และรู้สึกกระหายน้ำ เด็กหาน้ำมาดื่มได้อย่างไร

อย่างไร

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า การที่เราพยายามทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ไม่พึ่งพาผู้อื่น จะทำให้เราควรพยายามมุ่งมั่นทำสิ่งต่างๆ ได้รับความสำเร็จ และเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตัวเอง

สื่อ/อุปกรณ์

1. คำคล้องจอง “ฉันทำได้”
2. นิทานเรื่อง “นกกระสากระหายน้ำ”
3. ภาพประกอบนิทานเรื่อง “นกกระสากระหายน้ำ” จำนวน 3 ภาพ

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจ ความกระตือรือร้น
2. สังเกตการสนทนา ตอบคำถาม
3. สังเกตพฤติกรรมในการฟังนิทาน

ข้อเสนอแนะ

1. ขณะเล่านิทาน ครูพยายามเล่าให้เด็กมีจินตนาการเห็นภาพขณะที่นกกระสาคาบก้อนหินใส่ในเหยือกน้ำทีละก้อน น้ำก็จะเอ่อขึ้นมาก็ทีละนิดๆ ทำให้เห็นความพยายาม ความมุ่งมั่นของนกกระสา
2. ครูควรจัดสถานการณ์ หรือใช้กิจกรรมประจำวันให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตัดสินใจด้วยตนเองอย่างอิสระ โดยจะต้องมีเหตุผลในการเลือกตัดสินใจ
3. ครูควรฝึกกิจกรรมในลักษณะเช่นนี้บ่อยๆ เพื่อเด็กได้ฝึกทักษะในการฟังพาดตนเองและฝึกตัดสินใจปัญหาด้วยเหตุผล
4. การฝึกกิจกรรมในขั้นสรุป ครูควรมีการใช้คำถาม คำพูดให้เด็กได้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการฟังพาดตนเอง จนเด็กเกิดแรงจูงใจในการที่จะฟังพาดตนเอง

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

เพลงฉันทำได้

ฉันทำได้ ฉันทำได้ ใจเร่ใจแรงเบิกบาน
 ฉันทำได้ ฉันทำได้ ด้วยหัวใจมั่นคง
 ฉันทำได้ ฉันทำได้ ถ้าใช้ความอดทน
 เราทำดีและมีความภาคภูมิใจ จะได้นานสมความตั้งใจ

นิทานเรื่อง นกกระสากระหายน้ำ

มีนกกระสาตัวหนึ่ง บินมาไกลมากรู้สึกกระหายน้ำเป็นอย่างยิ่ง นกกระสามองไปเห็นเหยือกน้ำ นกกระสาดีใจมาก น้ำมีอยู่เพียงเล็กน้อย นกกระสาพยายามจะกินน้ำในเหยือก แต่ไม่สามารถกินได้ จึงคิดหาวิธีจะกินน้ำ ขณะที่มองไปรอบๆ ได้พบก้อนหินบนพื้นดินหลายก้อน นกกระสาจึงคิดว่าถ้าเราจะใช้วิธีเอาก้อนหินใส่ลงไปในเหยือกน้ำที่ละก้อน ที่ละก้อนคงจะทำให้สามารถกินน้ำได้ หรือเราจะตะแคงเหยือกน้ำ เพื่อให้น้ำไหลออกมา หรือเราจะไปหาน้ำกินข้างหน้าดินนะ นกกระสาลังเลใจและตัดสินใจไม่ถูกว่า จะกินน้ำด้วยวิธีไหนจึงจะดีที่สุด

ภาพประกอบนิทานเรื่อง “นกกระสากระหายน้ำ”

กิจกรรม “หนอยากกลับบ้าน”

(การควบคุมอารมณ์ตนเอง)

จุดประสงค์

1. บอกสิ่งที่ทำให้ตนไม่สบายใจได้
2. บอกวิธีแก้ปัญหาความไม่สบายใจได้อย่างหลากหลาย

สาระสำคัญ

ความวิตกกังวลเกิดจากการขาดความมั่นใจ ขาดความไว้วางใจ อาจทำให้เด็กอาจแยกตัวจากกลุ่มหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างไม่มีสมาธิ ดังนั้น จึงควรพยายามให้เด็กรู้จักจัดการความวิตกกังวลของตนด้วยวิธีการต่างๆ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. นำภาพทั้งหมดขึ้นมาให้เด็กดู
2. สนทนาบททวนหรือสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการพูดก่อนการดูภาพและการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ให้ยกมือขึ้นให้ครูเห็นก่อนแล้วจึงพูด

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ให้ดูภาพเด็กนั่งคอยผู้ปกครองมารับกลับบ้าน และภาพเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการมารับเด็กกลับบ้าน
2. ให้เด็กช่วยกันแสดงความรู้สึกจากภาพ และบอกวิธีจัดปัญหาจากประสบการณ์และความคิดของตนเอง
3. ให้เด็กบอกว่าถ้าเหตุการณ์ในภาพเกิดขึ้นกับตนเองจะรู้สึกอย่างไร และช่วยกันบอกถึงสิ่งอื่นที่ทำให้ไม่สบายใจ
4. ให้เด็กที่เคยมีประสบการณ์ที่ทำให้ตนไม่สบายใจเล่าประสบการณ์
5. ให้เด็กช่วยกันคิดและบอกวิธีจัดการความไม่สบายใจ

ขั้นสรุป

ทุกคนช่วยกันสรุปว่า ความวิตกกังวลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้หากมีปัญหาหรืออุปสรรคที่ทำให้ไม่สบายใจและการที่จะคลายความวิตกกังวลสามารถทำได้หลายวิธี

สื่อ/อุปกรณ์

1. ภาพเด็กนั่งคอยผู้ปกครองมารับกลับบ้าน
2. สังเกตการบอกวิธีแก้ปัญหที่ทำให้ไม่สบายใจ
3. ภาพเกี่ยวกับปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการมารับเด็กกลับบ้าน เช่น ภาพการจราจรที่ติดขัด ภาพแม่กำลังทำงานในสำนักงานที่มีคนเหลืออยู่น้อย พร้อมยกแขนขึ้นดูนาฬิกา

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมแสดงความคิดเห็นและการตอบคำถาม
2. สังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความวิตกกังวล

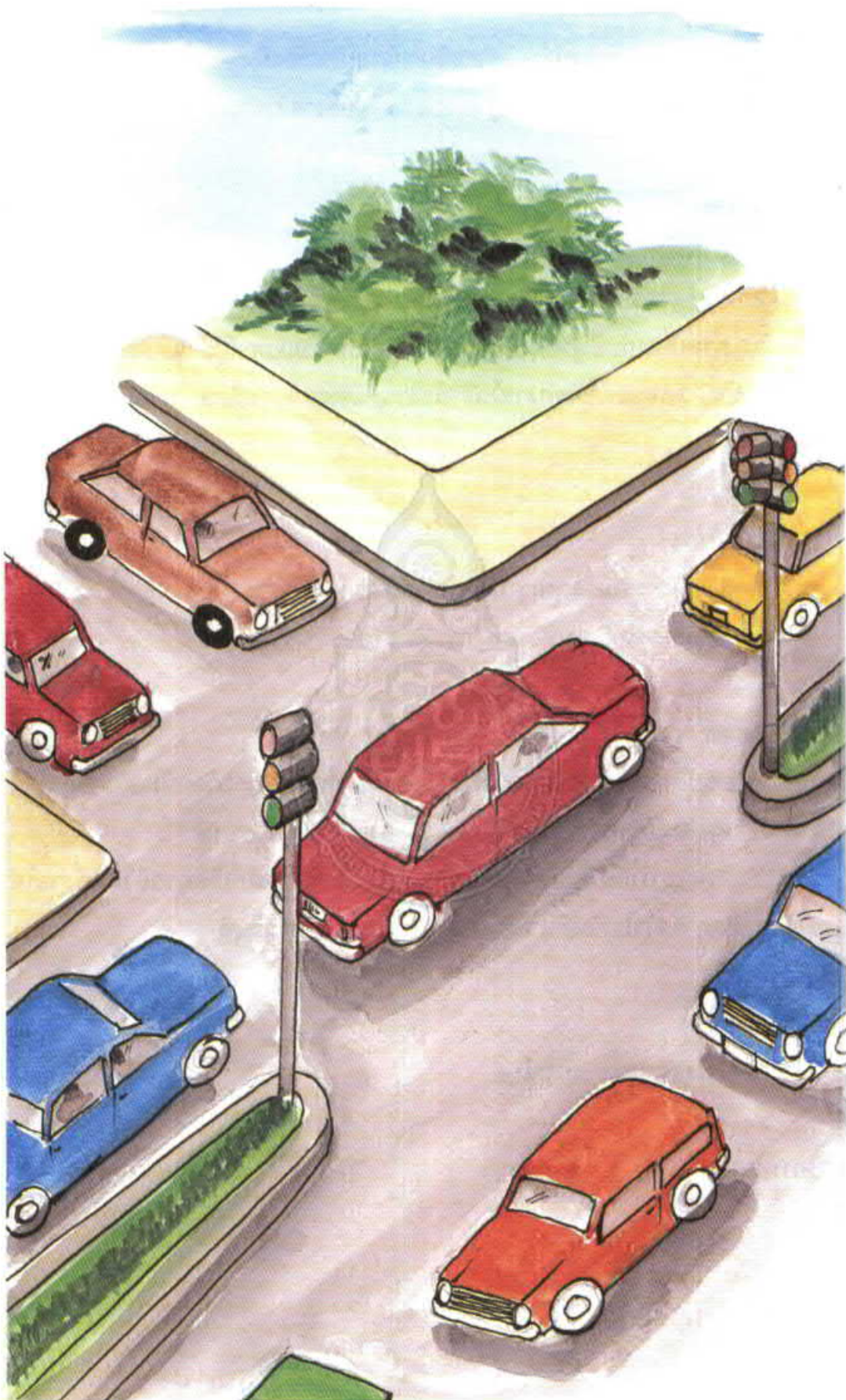
ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กมีความวิตกกังวล
2. ครูและผู้ปกครองร่วมมือกันแก้ปัญหความวิตกกังวลของเด็ก
3. ครูสามารถเปลี่ยนภาพและสถานการณ์ที่ทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวลให้สอดคล้องกับสภาพจริงในห้องเรียน เช่น ต้องไปแก้ปัญหาเร่งด่วนอื่นๆ

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

กิจกรรม “เหงาจ้องอย่างนี้ไม่ดีเลย”

(การควบคุมอารมณ์ตนเอง)

จุดประสงค์

1. บอกอารมณ์และความรู้สึกของตนเองได้
2. บอกวิธีการควบคุมอารมณ์ของตนเองไม่ให้แสดงออกในทางไม่ดีได้

สาระสำคัญ

ในชีวิตประจำวันเราอาจต้องพบกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่ทำให้เกิดความรู้สึกโกรธ ไม่พอใจ ถ้าสามารถเข้าใจว่าทำไมจึงรู้สึกเช่นนั้น และรู้จักควบคุมไม่ให้แสดงออกในทางที่ไม่เหมาะสมจะทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ให้เด็กดูภาพใบหน้าคนที่มีลักษณะต่างๆ และบอกลักษณะอารมณ์ตามภาพ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เล่านิทานเรื่อง “ลูกหมียากมีเพื่อน” โดยใช้แผ่นภาพนิทาน
2. ช่วยกันอภิปรายสาเหตุและผลของการไม่มีเพื่อนของลูกหมี
3. ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดและแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกดังนี้
“ถ้าเด็กๆ รู้ว่าตนเองกำลังโกรธเด็กๆ จะทำอะไร”
“ถ้าเด็กๆ เห็นเพื่อนกำลังโกรธเด็กๆ จะทำอะไร”
4. ครูกล่าวชื่นชมเมื่อเด็กๆ แสดงความคิดเห็นที่ดี เข้าใจเหตุผล

ขั้นสรุป

เด็กและครูช่วยกันสรุปให้เห็นว่า ความโกรธเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับทุกๆ คนได้ เมื่อเรารู้สึกโกรธ เราไม่ควรแสดงออกในทางไม่ดีทั้งการกระทำและคำพูด

สื่อ/อุปกรณ์

1. แผ่นภาพใบหน้าคนที่แสดงลักษณะอารมณ์ต่างๆ ได้แก่ ดีใจ เศร้าใจ เสียใจ ตกใจ โกรธ กลัว
2. แผ่นภาพนิทานเรื่อง “ลูกหมีไม่มีเพื่อน”
3. นิทานเรื่อง “ลูกหมีไม่มีเพื่อน”

การประเมินผล

1. สังเกตการแสดงความคิดเห็นขณะอภิปรายร่วมกัน
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นในการตอบคำถาม
3. สังเกตการแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะ

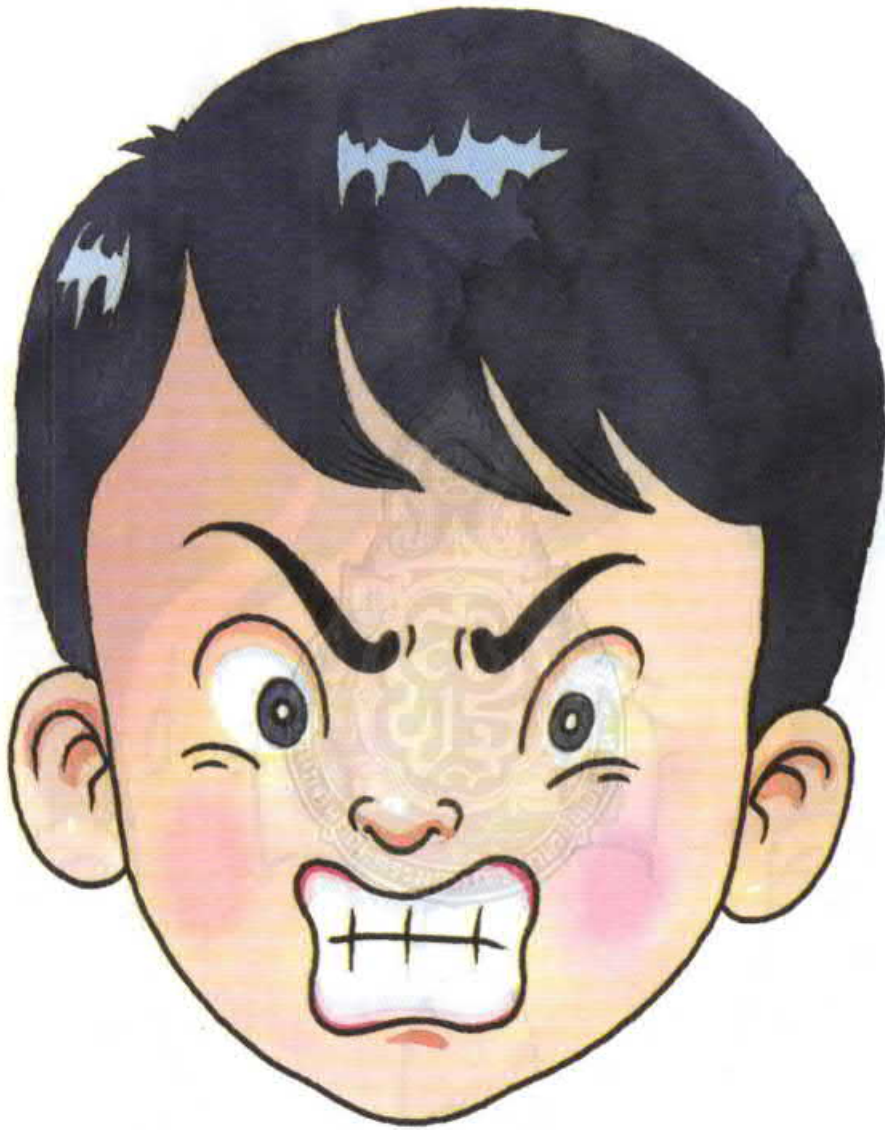
ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

นิทานเรื่อง “ลูกหมีไม่มีเพื่อน”

ที่สนามเด็กเล่น มีเครื่องเล่นหลายชนิด และมีชิงช้าที่ลูกหมีชอบมาก ทุกวันลูกหมีจะคอยเฝ้าดูไม่ให้ใครเล่น หากมีใครมาเล่นชิงช้าตัวที่ลูกหมีชอบ ลูกหมีก็จะหน้าบึ้ง ตวาดเสียงดังและผลักให้ลงจากชิงช้า เมื่อสัตว์ต่างๆ ไม่สามารถเล่นชิงช้าได้จึงชักชวนกันไปเล่นของเล่นอื่นกันอย่างสนุกสนาน ลูกหมีเห็นเพื่อนๆ เล่นกันอย่างมีความสุข จึงไปขอเล่นด้วย สัตว์ต่างๆ ไม่ยอมให้เล่น และต่อว่าลูกหมี ลูกหมีรู้สึกเสียใจและต้องกลับมาเล่นชิงช้าอยู่ตามลำพังคนเดียวพร้อมทั้งคิดว่าทำไม เพื่อนๆ จึงไม่ยอมให้เล่นด้วย

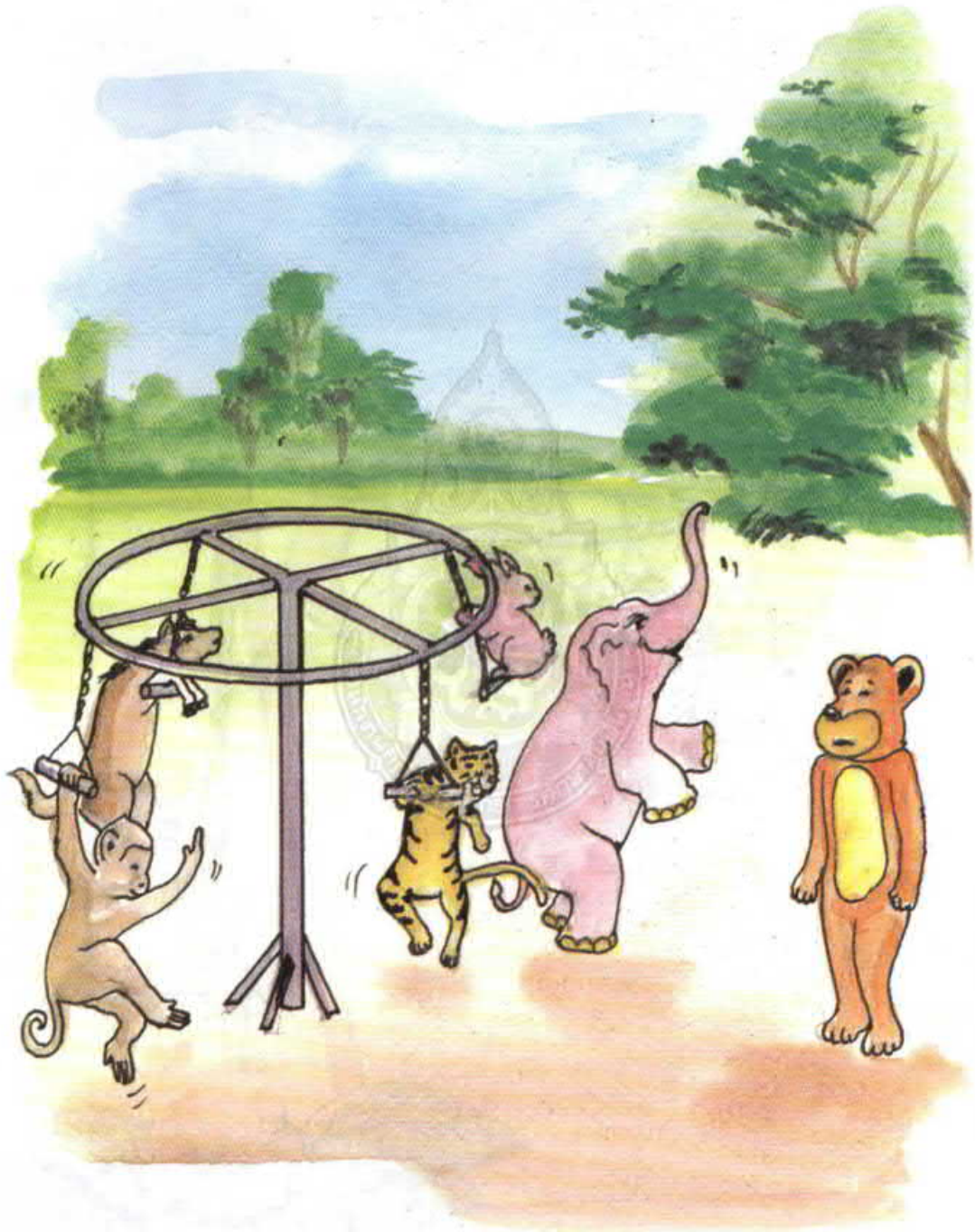

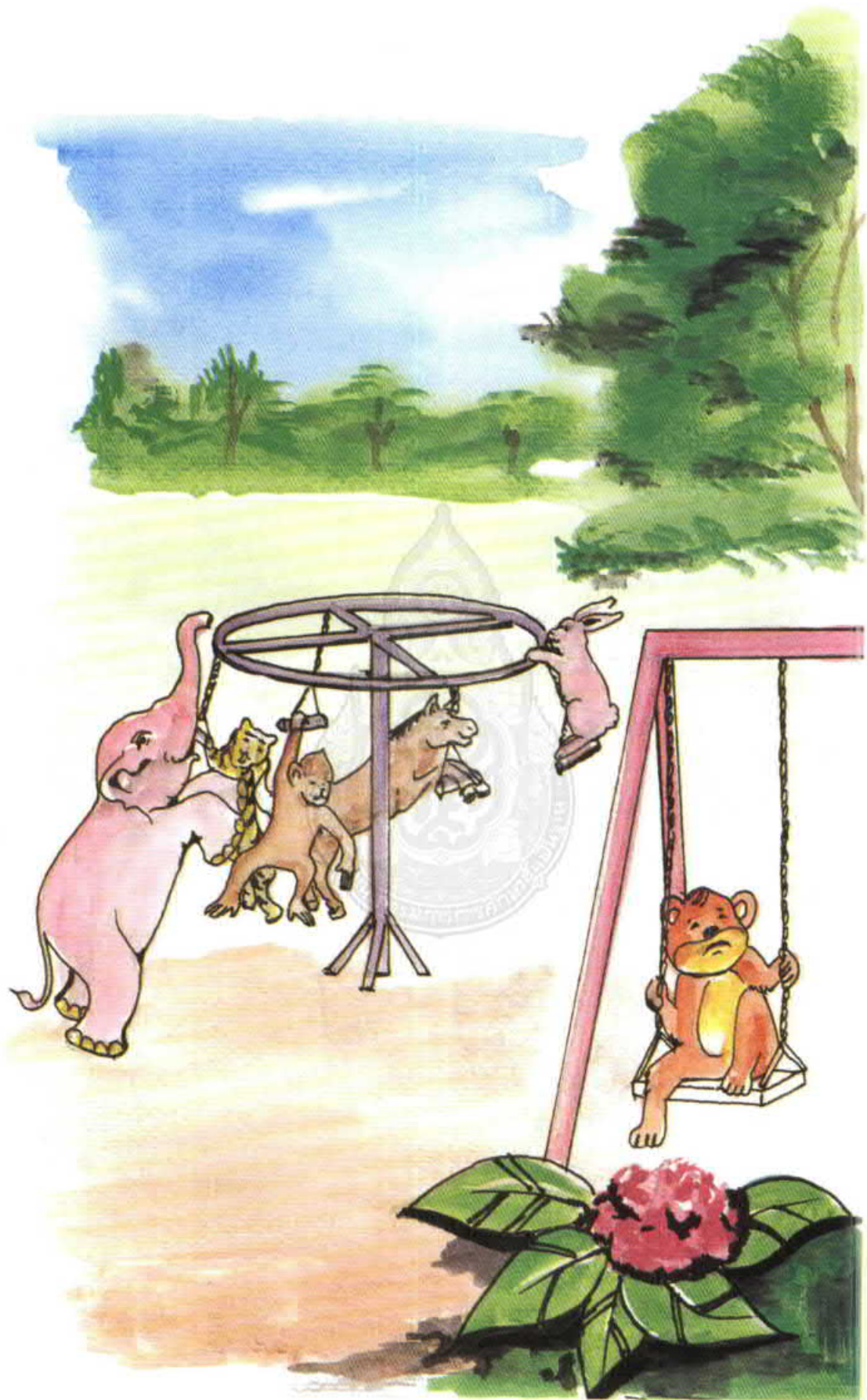

กิจกรรม “ผู้กล้าหาญ”

(การควบคุมอารมณ์ตนเอง)

จุดประสงค์

1. ความรู้สึกที่ดีและสามารถควบคุมความรู้สึกกลัวเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ได้
2. รับรู้และบอกข้อมูล แนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับการควบคุมตนเองเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ได้

สาระสำคัญ

การเรียนรู้ที่จะควบคุมตนเองเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ที่ไม่เพียงประสงค์ได้อย่างมีสติ มีเหตุผล ทำให้สามารถควบคุมและปรับอารมณ์ของตนให้เข้าสู่สภาวะปกติได้

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

สนทนาเกี่ยวกับชีวิตประจำวันซึ่งบางครั้งจำเป็นต้องอยู่ตามลำพังเพียงคนเดียว และสนทนาเกี่ยวกับประสบการณ์และความรู้สึกที่เกิดขึ้น เมื่อต้องอยู่ตามลำพังในที่มืด

ขั้นตอนกิจกรรม

1. แนะนำให้เด็กรู้จัก “กล่องผู้กล้าหาญ”
2. ขออาสาสมัครเด็กที่กล้าอยู่คนเดียวในที่มืดอาสาสมัครเข้าไปอยู่ใน “กล่องผู้กล้าหาญ” ครั้งละ 1 คน และออกมาเล่าความรู้สึกและสิ่งที่พบเห็นจากการเข้าไปอยู่ใน “กล่องผู้กล้าหาญ”
3. ขออาสาสมัครเด็กที่กลัวการอยู่คนเดียวในที่มืด อาสาสมัครเข้าไปอยู่ใน “กล่องผู้กล้าหาญ” โดยมีเพื่อนเข้าไปด้วย และออกมาเล่าความรู้สึกและสิ่งที่พบเห็นจากการเข้าไปอยู่ใน “กล่องผู้กล้าหาญ”
4. ขออาสาสมัครเด็กที่กลัวการอยู่คนเดียวในที่มืดอาสาเข้าไปอยู่ใน “กล่องผู้กล้าหาญ” ตามลำพัง และออกมาเล่าความรู้สึกและสิ่งที่พบเห็นจากการเข้าไปอยู่ใน “กล่องผู้กล้าหาญ”

5. เด็กยกตัวอย่างสถานการณ์ที่จะก่อให้เกิดความกลัว และบอกวิธีที่จะเผชิญกับสถานการณ์นั้นๆ

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปว่าการอยู่ในที่มืดไม่ได้เป็นสิ่งที่น่ากลัวเพียงแต่ทำให้มองไม่เห็นสิ่งต่างๆ และช่วยกันสรุปประโยชน์ของความมืด

สื่อ/อุปกรณ์

กล่องผู้กล้าหาญ (กล่องหรือลังกระดาษที่ภายในทาสีดำ มีขนาดเหมาะสมสำหรับเด็ก 2 คน ขึ้นไปอยู่แล้วไม่รู้สึกอึดอัด)

การประเมินผล

1. สังเกตการพฤติกรรมการควบคุมตนเองเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ
2. สังเกตการพูด การตอบคำถามและการแสดงความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะ

1. ไม่ควรบังคับให้เด็กที่กลัวความมืดเข้าไปใน “กล่องผู้กล้าหาญ”
2. สามารถใช้วัสดุอื่นแทนกล่องหรือลังกระดาษ
3. อาจชวนเด็กตกแต่งภายใน “กล่องผู้กล้าหาญ” ด้วยภาพดาวสะท้อนแสง หรือวัสดุอื่น เพื่อให้เด็กได้พบเห็นความสวยงามในความมืด เพื่อให้เด็กซึ่งกลัวความมืดเข้ามาเล่นมากขึ้น
4. ควรวาง “กล่องผู้กล้าหาญ” ไว้ให้เด็กได้มีโอกาสเข้าไปเล่นตามความต้องการภายหลังการจัดกิจกรรม

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

กิจกรรม “หนูทำได้”

(การควบคุมอารมณ์ตนเอง)

จุดประสงค์

1. บอกการกระทำที่สมควรทำและไม่สมควรทำได้
2. แสดงความรู้สึกนึกคิดปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมได้

สาระสำคัญ

การเรียนรู้ที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ชอบทำแต่จำเป็นต้องทำด้วยเหตุผล จะทำให้บุคคลสามารถควบคุมอารมณ์และแสดงออกในทางที่สังคมยอมรับ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ครูสนทนาเกี่ยวกับนิทานที่จะเล่า

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูเล่านิทานเรื่อง “กะต่ายน้อยไปโรงเรียน”
2. ร่วมกันสนทนาจากนิทานเกี่ยวกับพฤติกรรมปัญหาที่เกิดขึ้นและวิธีแก้ปัญหา
 “เกิดอะไรขึ้นในห้องครูนกฮูก”
 “สัตว์ทั้งหลายในห้องครูนกฮูกรู้สึกอย่างไร”
 “สัตว์ทั้งหลายในห้องครูนกฮูกควรทำอย่างไร”
 “เด็กๆ จะรู้สึกอย่างไรถ้าครูไม่อนุญาตให้วิ่งเล่นในห้องเรียนได้”
 “เด็กๆ คิดว่าควรวิ่งเล่นในห้องเรียนหรือไม่ เพราะเหตุใด”
 “เด็กๆ คิดว่าการเคลื่อนที่ไปมาในห้องเรียนควรทำอย่างไร”
3. ครูให้เด็กเล่าสิ่งที่ไม่ชอบทำและทดลองทำตามวิธีที่เด็กเสนอ
4. ร่วมกันอภิปรายผลที่เกิดขึ้นจากการทำหรือไม่ทำในสิ่งที่ไม่ชอบนั้น
5. ร่วมกันอภิปรายหาวิธีทำสิ่งที่ไม่ชอบนั้นอย่างมีความสุข

ขั้นสรุป

เด็กและครูช่วยกันสรุปสิ่งที่เด็กควรทำ และวิธีทำสิ่งที่ไม่ชอบอย่างมีความสุขซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและสังคม

สื่อ/อุปกรณ์

นิทานเรื่อง “กระต่ายน้อยไปโรงเรียน”

การประเมินผล

1. สังเกตการอธิบายและการบอกเหตุผลในเรื่องของการกระทำที่สมควรและไม่สมควร
2. สังเกตพฤติกรรม และติดตามผลเป็นระยะ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการบันทึกพฤติกรรม “หนูทำได้” อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
2. ควรเสริมแรงทางบวกให้เด็กที่ปฏิบัติได้ดีและให้ข้อเสนอแนะหรือกำลังใจแก่เด็กที่ปฏิบัติไม่ได้

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

แบบบันทึกพฤติกรรม “หนูทำได้”

ชื่อ-สกุล ด.ช.นที แสงบรรเจิด ระดับชั้น อนุบาล

วัน เดือน ปี	สิ่งที่สมควรทำ	บันทึกพฤติกรรม		ความคิดเห็นของครู
		ทำ	ไม่ทำ	
20 มิ.ย. 45	เก็บเครื่องนอน	✓		ปฏิบัติได้เหมาะสม ตามข้อตกลงของห้อง

นิทานเรื่อง “กระต่ายน้อยไปโรงเรียน”

เช้าวันหนึ่งเป็นวันแรกที่กระต่ายน้อยได้ไปโรงเรียน กระต่ายน้อยตื่นเต้นและดีใจมาก เมื่อเข้ามาในห้องเรียนกระต่ายน้อยวิ่งเล่นไปทั่วห้อง วันนั้นทั้งวัน หมีน้อย ช้างน้อย เต่าน้อย กวางน้อย และสัตว์อื่น ต้องคอยหลบหลีกกระต่ายน้อยจนวุ่นวายไปหมด เพราะกลัวกระต่ายน้อยจะวิ่งมาชน หมีน้อยจึงบอกกับกระต่ายน้อยว่า “กระต่ายน้อยเดินในห้องได้ไหม กระต่ายน้อยวิ่งไปวิ่งมา พวกเราเวียนหัวหมดแล้ว” กระต่ายตอบว่า “เราไม่ชอบเดิน เราชอบวิ่งไปไหนมาไหนได้เร็วดีแล้วก็สนุกด้วย” แล้วกระต่ายน้อยก็วิ่งเล่นต่อไป ในที่สุดขณะที่กระต่ายน้อยกำลังวิ่งจากหน้าห้องไปหลังห้อง กระต่ายน้อยก็สะดุดขาตัวเองหกล้มหัวไปถูกขอบโต๊ะทำให้หัวแตก ครูนกฮูกและเพื่อนๆ ของกระต่ายน้อยพากันตกใจที่เห็นหัวของกระต่ายน้อยมีเลือดไหลออกมา ครูนกฮูกรีบพากระต่ายน้อยไปทำแผลที่ห้องพยาบาล เมื่อครูนกฮูกพากระต่ายน้อยกลับมาที่ห้องเรียน สัตว์ต่างๆ ก็พูดคุยกันและช่วยกันคิดหาวิธีที่จะอยู่ในห้องเรียนโดยไม่ให้เกิดความวุ่นวายอีกต่อไป

กิจกรรม “สืบกแตก” (การปรับตัว)

จุดประสงค์

1. กล่าวพูดและแสดงออกในพฤติกรรมที่เหมาะสมได้
2. แก้ปัญหาและแสดงพฤติกรรมของตนที่เหมาะสมจากสถานการณ์ได้

สาระสำคัญ

การเรียนรู้ปัญหาและสถานการณ์ของเพื่อนในห้อง จะทำให้ได้รู้จักปรับปรุงตนเอง และเผชิญชีวิตในสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ซึ่งจะทำให้มีพฤติกรรมที่แสดงออกต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ครูยกตัวอย่างเด็กดี

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูเล่าเรื่อง “สี่พี่น้อง” ให้เด็กๆ ฟัง โดยเล่าไม่จบเรื่อง
2. ครูให้เด็กแบ่งกลุ่มและวางแผนเพื่อแต่งเนื้อเรื่องต่อว่าน้องกระต่ายพบเหตุการณ์อะไรและบอกกับพ่อแม่ พี่น้องว่าอย่างไร
3. เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอเนื้อเรื่องที่เป็นเหตุการณ์ต่อเนื่องจากที่ครูเล่า

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปเรื่องราวในนิทานที่ร่วมกันแต่งขึ้นว่า “การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข จำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัว”

สื่อ/อุปกรณ์

นิทานเรื่อง “สี่พี่น้อง”

ประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกันแต่งนิทานและเล่นบทบาทสมมติ
2. สังเกตการแสดงบทบาทสมมติ
3. สังเกตการบอกความรู้สึกของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

ครูสามารถเลือกนิทาน หรือประยุกต์ได้ตามความเหมาะสม

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

เรื่อง “สี่พี่น้อง”

กระต่าย 4 ตัว กระโดดเล่นกันอย่างเพลิดเพลินเข้าไปในป่า แม่กระต่ายร้องเรียกเสียงดัง “ลูกจ๋ากลับบ้านได้แล้ว” กระต่ายน้อยได้ยินแม่เรียกแต่ยังห่วงเล่นอยู่ พี่กระต่ายทั้งสามกระโดดตามเสียงที่แม่เรียก แต่น้องกระต่ายยังห่วงเล่นอยู่ พี่ๆเรียกก็ไม่ฟัง พี่กระต่ายทั้งสามจึงกระโดดตามน้องไปเพื่อเรียกน้องกลับบ้าน ระหว่างที่น้องกระต่ายกระโดดไปเผชิญน้องกระต่ายไปเจอผีเสื้อแสนสวย น้องกระต่ายจึงกระโดดตามไป ส่วนพี่กระต่ายกระโดดตามน้องไม่ทัน จึงแยกกันไปคนละทิศคนละทาง น้องกระต่ายกระโดดตามผีเสื้อจนกระทั่งผีเสื้อบินหนีไป น้องกระต่ายรู้สึกเหนื่อย จึงหยุดนั่งพัก ทันใดนั้นน้องกระต่ายเงยหน้าขึ้นมองท้องฟ้าก็รู้ว่าใกล้ค่ำแล้ว หันไปมองพี่ๆที่วิ่งตามมาก็ไม่พบ กระต่ายน้อยร้องไห้ไม่รู้จะทำอย่างไรดี (กระต่ายไปพบหมาป่าเขียวขาวน่ากลัว จึงวิ่งหนีสุดชีวิต ในที่สุดก็กลับไปพบพ่อแม่และพี่ ซึ่งรออยู่ด้วยความเป็นห่วง ถ้าเด็กๆ เป็นกระต่ายน้อยจะบอกกับพ่อแม่ว่าอย่างไร)

กิจกรรม บองต่างมุม

(การปรับตัว)

จุดประสงค์

1. แสดงความรู้สึกนึกคิด ซึ่งกันและกันได้
2. ตรวจสอบอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของตนเองได้
3. แยกแยะความคิดและการกระทำอย่างมีเหตุผลได้

สาระสำคัญ

เราจะรู้อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ของผู้อื่นได้ โดยการสังเกตความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น การเข้าใจตนเองและผู้อื่นจะนำไปสู่การปรับตัวเพื่อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

เด็กและครูร่วมกันสนทนาถึงสิ่งของที่มีรูปทรงเรขาคณิตที่พบเห็นรอบตัว เช่น รูปสามเหลี่ยม และสี่เหลี่ยม

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูให้เด็กสัมผัสของในกล่อง แล้วทายว่า “พบอะไร” (ทีละคน)
2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ในกล่องแล้วให้เด็กมองรูปทรงที่มีสีหรือลายแตกต่างกัน

3. เด็กและครูสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กเห็นคนละด้าน

ขั้นสรุป

เด็กและครูช่วยกันสรุปมุมมองที่เด็กเห็นต่างกันจากการมองรูปทรงแต่ละด้าน

สื่อ/อุปกรณ์

กล่องที่มีทรงซึ่งมีสีและลายแต่ละด้านต่างกัน

การประเมินผล

1. สังเกตขณะเด็กทำกิจกรรม
2. ครูป้อนทักคำพูดและพฤติกรรมเด็ก

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเสรี บุรณาการได้ตามความเหมาะสม

กิจกรรม “เอาใจเขา มาใส่ใจเรา” (การปรับตัว)

จุดประสงค์

1. บอกความรู้สึกของผู้อื่นได้
2. ยอมรับความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างมีเหตุผล

สาระสำคัญ

การเรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น จะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ให้เด็กดูหนังสือนิทาน 4 เล่ม
2. เลือกนิทานตามความสนใจ 1 เรื่อง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูเล่านิทานเรื่องที่เด็กเลือก ตัวอย่างเช่น ปลาสายรุ้ง
2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทาน

“ถ้าหนูเป็นปลาสายรุ้ง หนูจะทำอะไรและรู้สึกอย่างไรเมื่อมีฝูงปลามาขอเกล็ด”

“หนูรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นปลาสายรุ้งไม่สวยงามเหมือนเดิม”

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “การยอมรับและเรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างมีเหตุผลจะทำให้เราอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข”

สื่อ/อุปกรณ์

หนังสือนิทานเรื่อง “ปลาสายรุ้ง”

การประเมินผล

1. สังเกตการบอกความรู้สึกของผู้อื่น
2. สังเกตพฤติกรรมการยอมรับความรู้สึกของผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ครูควรตั้งคำถามที่ถามเกี่ยวกับความรู้สึกต่าง ๆ ของตัวละครเพื่อให้ได้คำตอบที่หลากหลาย
2. นิทานที่นำมาให้เด็กเลือกควรมีเนื้อเรื่องไปในแนวทางเดียวกัน

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

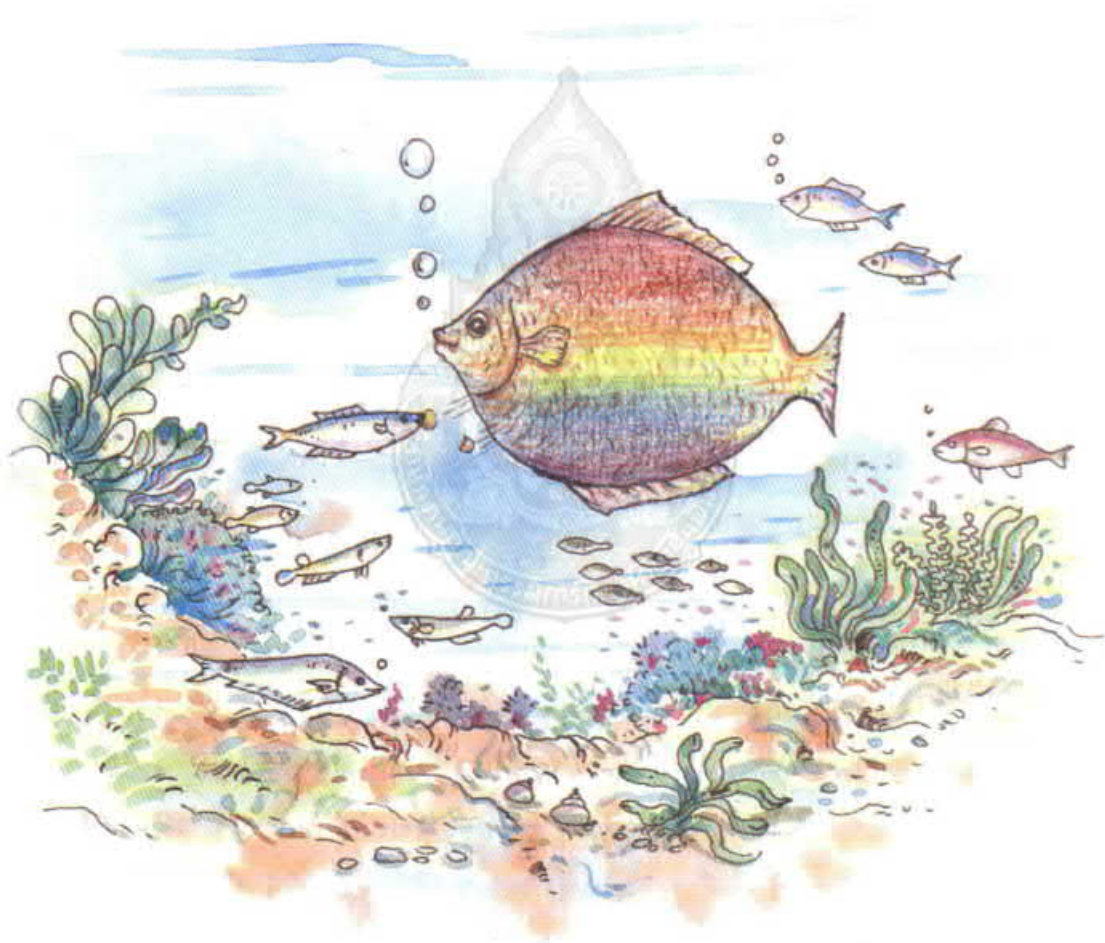
ภาคผนวก

นิทานเรื่อง “ปลาสายรุ้ง”

ในมหาสมุทรอันกว้างใหญ่ มีฝูงปลาอาศัยอยู่มากมาย ปลาสายรุ้งเป็นปลาดตัวหนึ่งที่สวยกว่าปลาทุกตัวเพราะมันมีเกล็ดที่สวยงาม ทุกวันปลาสายรุ้งจะว่ายน้ำไปมาในมหาสมุทรเพื่อโอ้อวดเกล็ดที่สวยงามของตน บ่อยครั้งที่มันมีเพื่อนปลาดตัวอื่นมาขอเล่นด้วย แต่ปลาสายรุ้งก็มักจะบอกว่า “ไม่เล่นด้วยหรอกเดี๋ยวเกล็ดของฉันทจะไม่สวย” และนับวันก็จะมีปลาดตัวใดจะมาขอเล่นด้วย ปลาสายรุ้งรู้สึกเหงาจึงไปปรึกษาลุงปลาหมึกยักษ์ ลุงปลาหมึกยักษ์ได้ให้คำแนะนำให้ปลาสายรุ้งรู้จักแบ่งปันและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนปลา หลังจากที่ปลาสายรุ้งอำลาลุงปลาหมึกยักษ์แล้ว ปลาสายรุ้งก็คิดถึงคำพูดของลุงปลาหมึกยักษ์ตลอดมา

วันหนึ่งในขณะที่ปลาสายรุ้งกำลังว่ายน้ำเล่นอยู่กับสาหร่ายใต้น้ำ ก็มีปลาน้อยตัวหนึ่งว่ายน้ำมาทักทายและขอเกล็ดปลาที่สวยงามของตัวเอง ปลาสายรุ้งคิดถึงคำสอนของลุงปลาหมึกยักษ์วันก่อน ดังนั้นปลาสายรุ้งจึงตัดสินใจให้เกล็ดปลาของตัวเองไป 1 เกล็ด ปลาดตัวน้อยได้นำเรื่องนี้ไปบอกปลาดตัวอื่นพร้อมกับอวดเกล็ดที่ปลาสายรุ้งให้มาด้วยความชื่นชม ปลาดตัวอื่นได้ทราบข่าวต่างก็พากันมาขอเกล็ดที่สวยงามของปลาสายรุ้ง ปลาสายรุ้งรู้สึก

มีความสุขมาก พร้อมกับแบ่งเกล็ดที่สวยงามของตนให้แก่เพื่อนปลาทุกตัวที่มาขอ นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาปลาสายรุ้งก็หายเหงา มีเพื่อนมากมายและมีความสุขที่ได้เอื้อเฟื้อและแบ่งปันผู้อื่น แต่ปลาสายรุ้งกลายเป็นปลาที่น่าสงสารเพราะเกล็ดหายไปเกือบหมด

กิจกรรม “มีสติคิดก่อนทำ” (การปรับตัว)

จุดประสงค์

1. บอกความหมายของสัญญาณไฟจราจรได้
2. เปรียบเทียบสัญญาณไฟจราจรกับเหตุการณ์รอบๆ ตัวได้

สาระสำคัญ

การเตรียมตัวยับยั้งชั่งใจหรือการหยุดในสถานการณ์ต่างๆ ก่อนที่จะทำอะไรเป็นสิ่งที่ควรกระทำเพราะจะทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ให้เด็กดูภาพสถานการณ์การจราจร

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูสนทนาถึงสถานการณ์บนถนนแห่งหนึ่งและใช้คำถามดังนี้ บนถนนแห่งหนึ่งมีรถวิ่งไปวิ่งมามากมาย เมื่อถึงสี่แยกไฟแดง มีสัญญาณไฟเปลี่ยนเป็นสีเหลืองแล้วใช้คำถามดังนี้

“ถ้าหนูเป็นคนขับรถ และพบสัญญาณไฟสีเหลือง หนูจะอย่างไร”

“ถ้าหนูไม่หยุดรถ เมื่อพบสัญญาณไฟสีเหลือง หนูคิดว่าอะไรจะเกิดขึ้น”

“ถ้าหนูหยุดรถ เมื่อพบสัญญาณไฟสีเหลือง หนูคิดว่าอะไรจะเกิดขึ้น”

2. สนทนาซักถามเกี่ยวกับสัญญาณไฟจราจรที่เด็กชอบ และให้เด็กเปรียบเทียบสัญญาณไฟจราจรกับสิ่งที่ชอบ ไม่ชอบ โดยการใช้คำพูดและใช้คำถาม เช่น

“หนูชอบไฟสีเขียวไหม เพราะอะไร”

“มีอะไรบ้างที่เด็กชอบคล้ายๆ กับไฟสีเขียว ยกตัวอย่าง”

“หนูชอบไฟสีแดงหรือไม่ เพราะอะไร”

“มีอะไรบ้างที่หนูรู้สึกไม่ชอบคล้ายๆ กับไฟสีแดง”

“หนูรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นไฟสีเหลือง”

“ใครเห็นข้อดีของไฟสีเหลือง ด้อย่างไร”

“สมมติถ้าหนูถูกเพื่อนรังแกแล้วรู้สึกโกรธมาก กำลังตัดสินใจจะชกหน้าเพื่อน แต่เมื่อนึกถึงไฟจราจร 3 สี หนูจะเลือกใช้สีไหนจึงจะดีที่สุด เพราะเหตุใด”

3. ครูชวนเด็กอภิปรายถึงกรณีที่รู้จักยับยั้งไม่ทำร้ายเพื่อน

4. เด็กและครูร่วมกันสรุปถึงสัญญาณไฟกับชีวิตประจำวันว่า “ไฟ 3 สี นอกจากจะใช้กับรถยนต์แล้ว เรายังใช้กับตัวเองได้ดี โดยเฉพาะไฟเหลือง”

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันท่องคำคล้องจองแล้วสรุปว่า “เราควรนึกถึงไฟสีเหลืองเพื่อระวังไม่ให้ทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม”

สื่อ/อุปกรณ์

1. ภาพสถานการณ์เกี่ยวกับการจราจรบนทางแยกไฟแดง
2. คำคล้องจองสัญญาณไฟจราจร

การประเมินผล

1. สังเกตการพูดการตอบคำถาม และการแสดงความคิดเห็น
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

กิจกรรมนี้ต่อกิจกรรม “ไฟจราจร”

ช่วงกิจกรรม

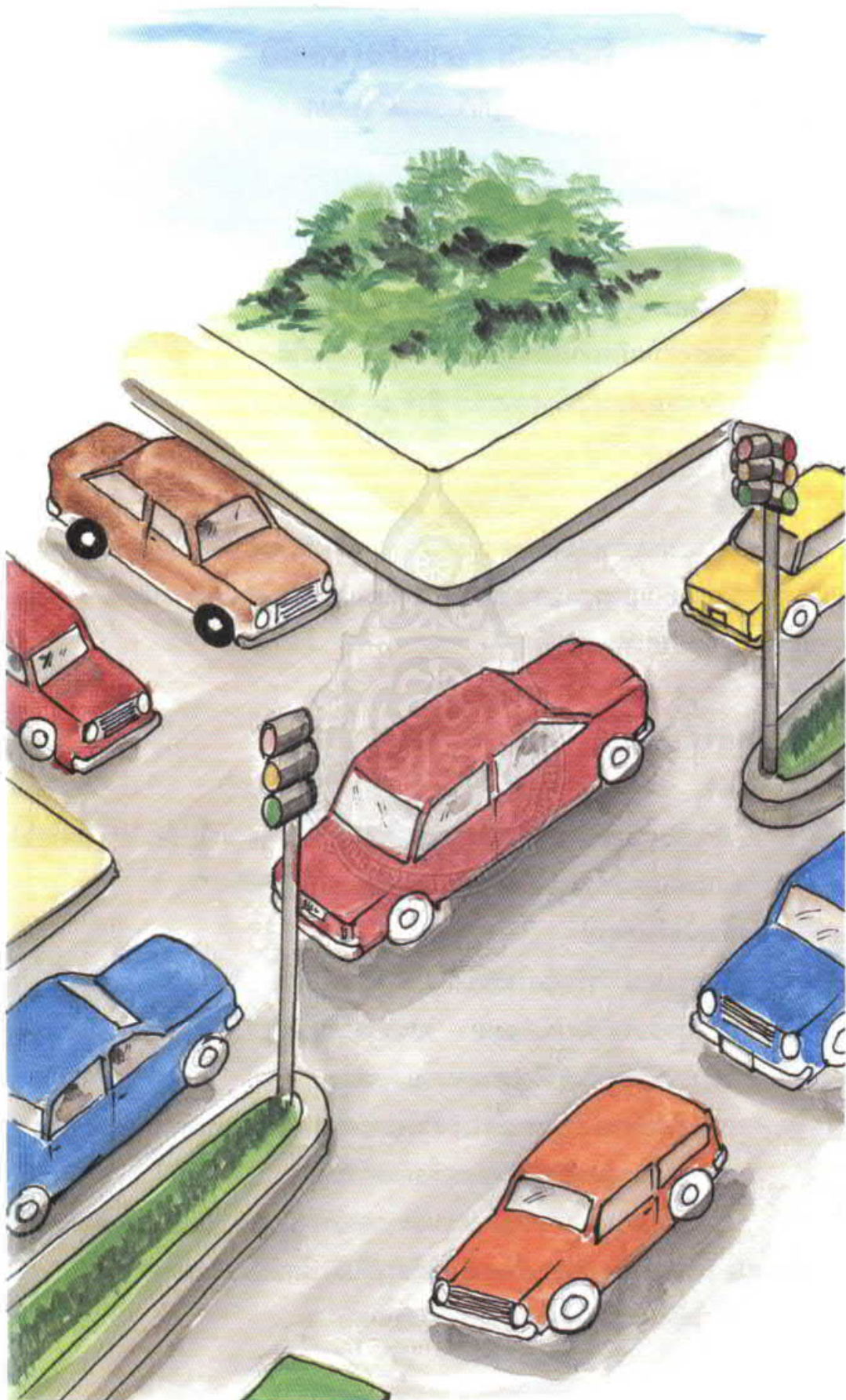
กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

คำคล้องจองสัญญาณไฟ

สัญญาณไฟ	จราจร	มีสามสี
สีแดงมี	ไว้หยุดรถ	นะพ่อหนู
ส่วนสีเหลือง	ให้เตรียมตัว	ไว้คอยดู
สีเขียวรู้	เร่งรีบไว้	ไปได้เลย

กิจกรรม “ตามล่าหาสมบัติ”

(มุ่งเน้นให้บรรลุเป้าหมาย)

จุดประสงค์

1. แก้ปัญหาอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ได้
2. บอกความต้องการของตนเองอย่างมีเหตุผลได้
3. แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผลได้
4. เกิดความพยายามในการกระทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จได้

สาระสำคัญ

การพยายามเอาชนะอุปสรรคจากสถานการณ์ที่สร้างขึ้น จะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ในการหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยการวางแผน เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับของเล่นในห้อง (ครูนำไปซ่อนไว้) ที่หายไป เช่น “ของเล่นในห้องของเราหายไปหลายชิ้น เราจะทำอย่างไรกันดีล่ะ”

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูแนะนำว่าวันนี้เราจะมาเล่นเกม “ตามล่าหาสมบัติ”
2. ครูอธิบายวิธีการเล่นเกม “ตามล่าหาสมบัติ” โดยยกตัวอย่างบัตรภาพสัญลักษณ์ที่เด็กทุกกลุ่มจะค้นหาที่ละภาพจนครบทุกกลุ่ม
3. ครูให้เด็กแบ่งกลุ่มตามความสนใจและความต้องการประมาณกลุ่มละ 5 คน
4. ตัวแทนกลุ่มเลือกมารับบัตรเพื่อค้นหาสมบัติ
5. ครูให้เด็กกลุ่มอาสาสมัครกลุ่มแรกทดลองเล่นก่อน (ในขณะที่กลุ่มที่เหลือเป็นผู้สังเกต) โดยการค้นหาสิ่งของซึ่งหายไปให้ตรงกับสัญลักษณ์ในบัตรภาพ
6. ให้เด็กหมุนเวียนกันเล่นที่ละกลุ่มจนครบ

ขั้นสรุป

1. เด็กและครูช่วยกันสรุปปัญหาที่พบในขณะที่เล่น และแนวทางในการแก้ไข
ปัญหา
2. เด็กและครูช่วยกันสรุปว่า “ความพยายามทำให้เราแก้ปัญหาได้”

สื่อ/อุปกรณ์

1. มิตรภาพสัญลักษณ์
2. อุปกรณ์ที่ครูต้องการให้เด็กค้นหา กลุ่มละ 1 ชิ้น
3. กระดาษสำหรับทำสัญลักษณ์ของอุปกรณ์ตามที่ครูให้เด็กค้นหา

การประเมินผล

สังเกตจากความร่วมมือ การตัดสินใจในการแก้ปัญหาาร่วมกันในกลุ่มและการแสดง
ความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะ

1. ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้หาวิธีการแก้ปัญหาอย่างอิสระ
2. ครูควรสนับสนุนให้เด็กได้ทำงานจนจบสำเร็จ โดยไม่แข่งขัน
3. ครูควรถามเหตุผลประกอบการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระของเด็กและ
ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

กิจกรรม “ลูกบอลเจ้าปัญหา”

(การมุ่งเน้นให้บรรลุเป้าหมาย)

จุดประสงค์

1. บอกความต้องการของตนเองอย่างมีเหตุผลได้
2. แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผลได้
3. แก้ปัญหาอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ได้

สาระสำคัญ

การฝึกให้เด็กเอาชนะอุปสรรคจากสถานการณ์ที่สร้างขึ้น จะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ในการหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้วยการวางแผน เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของตนเองและแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วยดี

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความปลอดภัยในการเล่นที่สนามเด็กเล่น
2. ถามเด็กว่า “ถ้าจะเล่นในสนามเด็กเล่นให้ปลอดภัย เราจะเล่นกันอย่างไร”

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูเล่าเรื่อง “ลูกบอลเจ้าปัญหา” ประกอบภาพ (ภาคผนวก)
2. หลังจากเล่าเรื่องจบ ครูถามเด็กว่า “ถ้าเด็กๆ เล่นลูกบอลแล้วเกิดเหตุการณ์อย่างในเรื่องที่เล่า เด็กๆ จะทำอย่างไร”
3. ครูและเด็กร่วมกันอภิปรายถึงวิธีแก้ปัญหาที่เด็กแต่ละคนนำเสนอ

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “การแก้ปัญหาย่างรอบคอบทำให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตลอดจนมีความปลอดภัย”

สื่อ/อุปกรณ์

ภาพประกอบการเล่าเรื่อง “ลูกบอลเจ้าปัญหา”

การประเมินผล

สังเกตการตอบคำถามและการแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะ

1. ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และยอมรับความคิดเห็นของเด็ก โดยครูถามเหตุผลประกอบเพื่อให้เด็กเกิดความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา
2. ครูควรจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ในลักษณะเช่นนี้บ่อยๆ เพื่อให้เด็กได้ฝึกการแก้ปัญหาต่างๆ

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

สถานการณ์เรื่อง “ลูกบอลเจ้าปัญหา”

ณ สนามเด็กเล่นแห่งหนึ่ง ต้อง หนู่ม เอ หน่อง และตุ๋ กำลังวิ่งเตะฟุตบอลในสนามแห่งนี้อย่างสนุกสนาน ในขณะที่ลุงมีการรื้อกำลังขุดหลุมเพื่อปลูกต้นไม้ใหญ่อยู่ด้านข้างของสนามเด็กเล่น เด็กกลุ่มนั้นเล่นเตะฟุตบอลจนเข้าไปใกล้กับหลุมที่ลุงมีขุด บังเอิญ ตุ๋ เตะฟุตบอลแรงไปจนกลิ้งลงไปหลุมลึกที่ลุงมีขุดไว้ เมื่อลูกฟุตบอลตกลงไป เด็กๆ ทั้ง 5 คนก็มายืนมองดู และต่างคนก็ต่างคิดว่าจะนำลูกฟุตบอลขึ้นมาจากหลุมได้อย่างไร

เด็กๆ ช่วย ต้อง หนู่ม เอ หน่อง และตุ๋ ที่จะเอาลูกบอลขึ้นมาจากหลุมลึกด้วยวิธีใด

กิจกรรม “กล่องนั้น...ตัวฉันเอง” (การฟังพาดนเอง)

จุดประสงค์

1. บอกความรู้สึกของตนเองอย่างตรงไปตรงมาตามความเป็นจริงได้
2. ทำกิจกรรมด้วยตนเองได้
3. บอกความสำคัญและประโยชน์ของการฟังพาดนเองได้

สาระสำคัญ

การที่บุคคลสามารถกระทำสิ่งใดได้ด้วยตนเอง จะทำให้บุคคลนั้นมีความภาคภูมิใจ เกิดความมุ่งมั่นที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น และเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ให้เด็กดู “กล่องนั้น...ตัวฉันเอง” (ซึ่งเป็นกล่องของครู)
2. ให้เด็กสังเกตว่าแต่ละด้านของกล่องประกอบด้วยอะไรบ้าง (ภาคผนวก) ให้เด็กเล่าตามที่เห็น
3. ครูแนะนำตัวเองเพิ่มเติมจากที่เด็กบอก พร้อมกับให้ดู “กล่องนั้น...ตัวฉันเอง” (ของครู) ด้วย

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ให้เด็กจับคู่คุยกันว่าถ้าจะให้ทำกล่องจะติดภาพอะไรบ้าง
2. ให้เด็กทำกิจกรรม “กล่องนั้น...ตัวฉันเอง” ของเด็กแต่ละคน คนละ 1 กล่อง

ขั้นสรุป

1. เมื่อเด็กทำเสร็จแล้ว ให้เด็กนำกล่องนั้นมาเล่าให้เพื่อนฟังว่า
“ตัวฉันนั้นเป็นใคร”
“ครอบครัวฉันมีใครบ้าง”
“ฉันชอบอะไร”
“ฉันอยากไปเที่ยวที่ใด”

- มือฉันมีลักษณะอย่างไร

ฯลฯ

2. ให้เด็กเล่ากระบวนการในการทำงาน ปัญหาอุปสรรคที่พบ การแก้ปัญหา
3. ความรู้สึกเมื่อผลงานสำเร็จ

สื่อ/อุปกรณ์

1. “กล่องนั้น...ตัวฉันเอง” (ของครู) เป็นกล่องกระดาษรูปสี่เหลี่ยม ขนาดกว้าง ยาวลึกตามความเหมาะสม แต่ไม่ควรมีขนาดเล็กเกินไป ขนาดประมาณขนาด 12”x12”x15” ปิดทับด้วยกระดาษสีขาว ทั้ง 5 ด้านของกล่องจะติดภาพดังนี้

ด้านที่ 1 ติดภาพถ่ายครู 1 ภาพ เขียนชื่อ และนามสกุลใต้ภาพ

ด้านที่ 2 ภาพวาดสมาชิกในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง ติดลงบนด้าน ที่ 2 ของกล่อง

ด้านที่ 3 ติดภาพสิ่งที่ครูชอบ ซึ่งเป็นภาพที่ครูตัดมาจากนิตยสาร เช่น ดอกไม้ แมว ติดบนด้านที่ 3 ของกล่อง

ด้านที่ 4 ติดภาพสถานที่ครูอยากไปเที่ยว โดยตัดภาพจากนิตยสาร แล้ว ติดบนกล่องด้านที่ 4

ด้านที่ 5 เป็นด้านบน ครูพิมพ์มือทั้ง 2 ของครูบนกล่องด้านบน

ด้านที่ 6 เป็นด้านล่าง ติดอะไรก็ได้ตามใจชอบอย่างอิสระ

2. กล่องกระดาษที่ปิดทับด้วยกระดาษสีขาวคนละ 1 กล่อง
3. นิตยสาร แผ่นพับโฆษณา สินค้าต่างๆ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ ที่มีภาพคน สถานที่ สิ่งของ เพื่อให้เด็กได้เลือกตัดตามใจชอบ

4. กรรไกรปลายมน

5. แป้งเปียก

6. สีเทียน

7. เทปเพลง

การประเมินผล

1. สังเกตกระบวนการในการทำงาน
2. สังเกตการเล่าเรื่องของตนเองจาก “กล่องนั้น...ตัวฉันเอง”

3. สังเกตผลงาน “กล่องนั้น...ตัวฉันเอง”
4. สังเกตการบอกความรู้สึกในการทำงาน การทำผลงานได้สำเร็จ

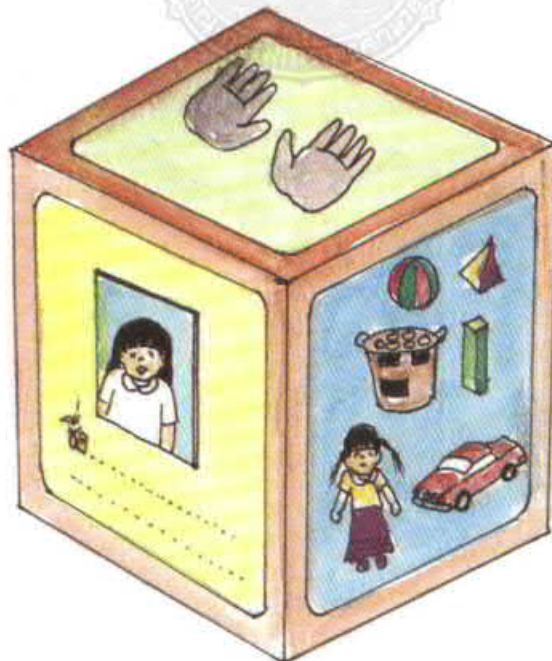
ข้อเสนอแนะ

1. ครูให้เด็กนำกล่องกระดาษที่เหมาะสม (ไม่เล็กเกินไป) มาคนละ 1 กล่อง ทากาวปิดทับด้วยกระดาษขาว (สีอะไรก็ได้) นำมาให้ครูในวันที่ครูจะทำกิจกรรม “กล่องนั้น...ตัวฉันเอง”
2. เด็กอาจต้องการวาดเอง นำภาพอื่นๆ มาติด หรือจากภาพถ่ายของตนเองมาติด
3. ขั้นสรุป ครูควรสรุปให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถทำงานได้สำเร็จ และเกิดแรงจูงใจที่จะทำอะไรได้ด้วยตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง เห็นความสามารถของตนเอง
4. ครูไม่ควรนำผลงานเด็กไปเปรียบเทียบกับกันหรือประกวด

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมสร้างสรรค์ต่อเนื่องกัน

ภาคผนวก

กิจกรรม “คำมั่นสัญญา” (การบอโลกในแ่งดี)

จุดประสงค์

บอกความรู้สึกจากการไว้วางใจและการรอคอยได้

สาระสำคัญ

การไว้วางใจเป็นการมองโลกในแง่ดีอย่างหนึ่ง และเสริมสร้างความมั่นใจในตนเอง

วิธีการดำเนินการ

ขั้นนำ

เด็กๆ ร่วมกันร้องและทำท่าทางประกอบเพลง “นาฬิกา” (ภาคผนวก)

ขั้นตอนกิจกรรม

1. ครูเล่านิทานเรื่อง “คุณแม่มาแล้ว” โดยใช้หุ่นมือ
2. ครูใช้คำถามต่อไปนี้
 - 2.1 เมื่อคุณแม่กลับมาถึงบ้านแล้ว ถ้าหนูเป็นน้องปิ่นกับน้องกล้วย หนูจะ

รู้สึกอย่างไร

- 2.2 ขณะที่รอคุณแม่ หนูคิดว่าน้องปิ่นกับน้องกล้วยมีความรู้สึกอย่างไร
- 2.3 สมมติว่าคุณแม่ยังไม่กลับบ้านจนถึงกลางคืน ถ้าเด็กๆ เป็นน้องปิ่นกับน้องกล้วยจะมีความรู้สึกอย่างไร และเมื่อคุณแม่มาถึงแล้วหนูจะพูดกับคุณแม่ว่าอย่างไร

ขั้นสรุป

เด็กและครูว่าร่วมกันสรุป “เด็กดีควรปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาตามที่ตกลงกันไว้ จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน”

สื่อ/อุปกรณ์

1. นิทานเรื่อง “คุณแม่มาแล้ว”
2. หุ่นมือ เด็กหญิง 2 ตัว
3. หุ่นมือ คุณแม่ 1 ตัว
4. เพลง “นาฬิกา”

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการตอบคำถาม
3. สังเกตการบอกความรู้สึก จากการไว้วางใจและการรอคอย

ข้อเสนอแนะ

1. กิจกรรมสามารถปรับเป็นการสร้างสถานการณ์จริง
2. กิจกรรมควรปรับเป็นสถานการณ์อื่นๆ เช่น ครอบครัว ฯลฯ
3. ควรจัดกิจกรรมนี้ในช่วง รอผู้ปกครองก่อนกลับบ้าน หรือกิจกรรมในวงกลม
4. สามารถปรับเพลงได้ตามความเหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

เพลง นาฬิกา

(ศรีนวล รัตนสุวรรณ)

เพลงนาฬิกา

นาฬิกา	มีไว้เพื่อบอกเวลา
เด็กๆ หัดดูนาฬิกา	เพื่อรู้เวลาชั่วโมงนาที
เข็มสั้นชี้บอกชั่วโมง	เข็มนานก็ตรงบอกนาที
เสียงนาฬิกา เก้ง เก้ง เก้ง	

นิทานคุณแม่มาแล้ว

น้องกล้วยไปเที่ยวบ้านน้องปิ่นที่อยู่ใกล้เคียงกัน ทั้ง 2 เล่นด้วยกันจนถึงเวลาอาหารกลางวัน คุณแม่ของน้องปิ่นทำอาหารและหาผลไม้ให้รับประทาน คุณแม่บอกน้องปิ่นว่าให้เล่นกันตามลำพัง ปิดประตูบ้านด้วย แม่จะไปธุระบ้านเพื่อน จะกลับมาประมาณบ่าย 3 โมง

ทั้งน้องปิ่นและน้องกล้วย เล่นด้วยกันจนถึงเวลา 4 โมงเย็น คุณแม่ก็ยังไม่กลับมา น้องปิ่นบอกกับน้องกล้วยว่า คุณแม่อาจจะนั่งรถมาแล้ว แต่รถคงติด กล้วยก็พูดขึ้นมาว่าหรือคุณแม่อาจทำธุระยังไม่เสร็จนะ จนกระทั่งเวลา 5 โมงเย็น คุณแม่ของปิ่นจึงกลับมาถึงบ้าน

กิจกรรม “โลกสวยด้วยมือเรา” (การมองโลกในแง่ดี)

จุดประสงค์

1. บอกประโยชน์ของสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้
2. นำคุณค่าจากการบอกเล่าของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้

สาระสำคัญ

การรู้จักรักและเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมรอบตัว ตลอดจนนำคุณค่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้เป็นลักษณะของผู้ที่มองโลกในแง่ดี

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

เด็กและครูร่วมกันร้องเพลงเกี่ยวกับ “ดอกไม้” (ภาคผนวก)

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เด็กและครูร่วมกันกำหนดข้อตกลงในการออกนอกห้องเรียน เพื่อนำเด็กไปชมสวนดอกไม้ในบริเวณโรงเรียน

2. แบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม สังเกตสิ่งต่างๆ ที่พบในสวนดอกไม้

3. เมื่อกลับเข้าห้องเรียนให้เด็กแต่ละกลุ่มปฏิบัติตามข้อตกลงดังนี้

กลุ่มที่ 1 บอกเล่าเกี่ยวกับสิ่งที่พบเห็นจากการไปชมสวนดอกไม้ในบริเวณโรงเรียนว่ามีอะไรบ้าง

กลุ่มที่ 2 ร่วมกันร้องเพลงเกี่ยวกับดอกไม้หรือผีเสื้อ

กลุ่มที่ 3 บอกเล่าประโยชน์ที่ได้จากสิ่งที่พบเห็น

ขั้นสรุป

เด็กและครูช่วยกันสรุปว่า “การไม่เด็ดดอกไม้ แต่ช่วยกันรดน้ำต้นไม้ก็จะทำให้บริเวณโรงเรียน สดชื่น สวยงาม น่ายุ”

สื่อ/อุปกรณ์

1. เพลงเกี่ยวกับ “ดอกไม้”
2. สวนดอกไม้บริเวณโรงเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตนำเสนอผลงานของกลุ่มโดยการบอกเล่า
2. สังเกตการปฏิบัติจริงจากการบอกเล่าเกี่ยวกับการดูแลรักษาต้นไม้ และดอกไม้

ข้อเสนอแนะ

1. ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมกันเสนอความคิดที่หลากหลายหลังจากศึกษา นอกสถานที่แล้ว เช่น ร่วมกันแต่งเพลงสั้นๆ ร่วมกันบอกคำขวัญ หรือร่วมกันทำโปสเตอร์ รณรงค์การอนุรักษ์ต้นไม้ ดอกไม้
2. ควรเสนอแนะให้เด็กได้นำไปฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่บ้าน
3. เพลงประกอบสามารถปรับได้ตามความเหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

เพลง “ดอกไม้”

ชวนมาชมดอกไม้	มากมายหลายอย่างต่างกัน
ดอกนมแมว อัญชัน ยี่โก	กุหลาบ ราตรี ทานตะวัน
จำปา จำปี ดอกสารภี	ยี่ล้น มณฑา

เพลง “ดอกไม้”

ดอกไม้สดสี ฝีเสื้อสวยงาม แสงแดดส่องด้วย
ช่วยให้ฉันเพลิดเพลิน

กิจกรรม “หนูรู้สึกอย่างไร” (การเอาใจเขามาใส่ใจเรา)

จุดประสงค์

1. บอกความรู้สึกของตนเองได้
2. บอกความรู้สึกของผู้อื่นได้

สาระสำคัญ

การรับรู้ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นทำให้สามารถเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดีขึ้น

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

เล่านิทานเรื่อง “สามชีวิต”

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ทบทวนเนื้อเรื่องในนิทานร่วมกัน
2. นำภาพตัวละครมาอภิปรายเปรียบเทียบความรู้สึกของตัวละครกับความรู้สึกของเด็ก โดยการใช้คำถามดังนี้

“หนูคิดว่าแมวซึ่งอยู่ในนิทานมีนิสัยอย่างไร”

“หนูคิดว่า หมา หมู ในนิทานเป็นอย่างไร เพราะอะไร”

“ถ้าหนูเป็นแมวหนูจะรู้สึกอย่างไร และจะทำอย่างไร”

“หนูอยากเป็นตัวละครตัวใดในนิทาน เพราะเหตุใด”

ขั้นสรุป

เด็กและครูช่วยกันสรุปว่า “เราควรทำในสิ่งที่ผู้อื่นจะทำให้เข้าใจกันและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข”

การประเมินผล

1. สังเกตการพูดการตอบคำถาม
2. สังเกตการแสดงความรู้สึกที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

ก่อนที่จะให้เด็กต่อเติม/แต่งเรื่อง นิทาน ครูควรกระตุ้นและสนทนาสอดแทรกเพื่อให้เด็กเห็นสิ่งที่ควรกระทำ และไม่ควรกระทำ

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

นิทานเรื่อง “สามชีวิต”

หมู หมา แมว อาศัยอยู่ร่วมกันในบ้านหลังหนึ่ง หมูมีนิสัยชอบกินและนอน หมามีนิสัยชอบช่วยเหลือผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ส่วนแมวชอบนอนและท่องเที่ยวไปตามที่ต่างๆ วันหนึ่งเมื่อสมาชิกอยู่พร้อมหน้า หมาได้ชวนหมูและแมวออกไปหาอาหารเพื่อเก็บไว้กินในฤดูหนาว เมื่อเจ้าหมูได้ยินก็ตอบว่า “ฉันไม่ไปหรอก เดี่ยวฉันจะกวาดบ้านให้” ส่วนเจ้าแมวก็บอกว่า “ฉันก็ไม่ไปด้วยหรอก ฉันน่าจะไปเที่ยวกับเจ้าไก่ ถ้ามีอาหารฉันจะเก็บเอามา” เจ้าหมาจึงต้องออกไปหาอาหารแต่เพียงลำพัง พอตกเย็นเจ้าหมากลับมาถึงบ้านก็พบว่าเจ้าหมูนอนหลับอยู่ และบ้านก็ยังสกปรกเหมือนเดิม ส่วนเจ้าแมวก็นำตัวเปล่าปราศจากอาหาร เจ้าหมามองสัตว์ทั้งสองและคิดในใจว่า “เมื่อถึงฤดูหนาวเจ้าหมูกับแมวจะเป็นอย่างไร”

กิจกรรม “ร่วมแรงร่วมใจ”

(การรับผิดชอบต่อสังคม)

จุดประสงค์

1. ปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
2. ช่วยเหลือและร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มได้

สาระสำคัญ

การทำงานเป็นกลุ่มต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจของทุกคนภายในกลุ่มได้

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. เด็กและครูร่วมกันร้องเพลงผลไม้เมืองไทย (ภาคผนวก)
2. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเนื้อหาของเพลง
3. แบ่งเด็กเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละเท่าๆ กันตามความเหมาะสม
4. ครูแจกกระดาษปริ๊ฟให้เด็กกลุ่มละ 1 แผ่น และสีพร้อมซี้แข็งข้อดกลงดังนี้
 - 4.1 ให้เด็กช่วยกันวาดภาพผลไม้ตามเนื้อเพลง
 - 4.2 ระบายสีภาพผลไม้ให้สวยงาม

ขั้นตอนกิจกรรม

ให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามข้อดกลง

ขั้นสรุป

1. ให้เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนพร้อมกันโดยเล่าถึงภาพและการทำงานของกลุ่ม
2. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอขั้นตอนในการทำงานของกลุ่มให้เพื่อนในชั้นทราบ
3. ครูและเด็กช่วยกันสรุปว่า “การช่วยเหลือและร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งมีการวางแผนร่วมกันและทำให้งานสำเร็จลงด้วยดี”

สื่อ/อุปกรณ์

1. เพลงผลไม้เมืองไทย
2. กระดาษปรีฟ (เท่ากับจำนวนกลุ่ม)
3. สีเทียน สีไม้ (เท่ากับจำนวนกลุ่ม)

การประเมินผล

1. สังเกตกระบวนการทำงานของแต่ละกลุ่ม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. สังเกตการแสดงความคิดเห็น
4. พิจารณาจากผลงานของกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

ครูอาจปรับเปลี่ยนภาพจากการวาด เป็นการฉีกปะหรือตัดปะตามความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

ช่วยกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

เพลงผลไม้

ทำนองเมืองไทย

ส้มโอ มังคุด ละมุด ลำไย มะเฟือง มะไฟ ขนุน น้อยหน่า มะละกอ แตงโม
พุทรา และกล้วยน้ำว้า ชมพู่ ลางสาด เงาะ มีรสหวานดี ทุเรียน ลิ้นจี่ มะม่วง มะปราง
ผลไม้เมืองไทยทุกอย่างชนิดต่างๆ กินอร่อยดี

กิจกรรม “ร่วมด้วยช่วยกัน”

(การรับผิดชอบสังคม)

จุดประสงค์

1. เล่นและปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้
2. ปฏิบัติตนตามข้อตกลงของกลุ่มได้
3. ยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มได้

สาระสำคัญ

การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม จะทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง “งานสิ่งใด” (ภาคผนวก)
2. ให้เด็กร่วมกันสรุปเนื้อหาจากเพลง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ให้เด็กทำกิจกรรมเกมต่อภาพ (ภาพตัดต่อ)
 - 1.1 ครูนำภาพที่สมบูรณ์ให้เด็กดู
 - 1.2 แบ่งเด็กเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม
 - 1.3 ครูแจกเกมต่อภาพที่มีชิ้นส่วนคละกันให้เด็กกลุ่มละ 1 ชุด (ภาพแต่ละกลุ่มมีจำนวนเท่ากัน และเป็นภาพเดียวกัน)
 - 1.4 ให้เด็กแต่ละกลุ่มช่วยกันนำภาพมาต่อกันให้เป็นภาพที่สมบูรณ์
 - 1.5 ให้เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันเก็บอุปกรณ์ในการตัดต่อภาพเข้าที่ให้เรียบร้อย
2. ให้กลุ่มที่ทำงานเสร็จก่อน ออกมานำเสนอวิธีการทำงานของกลุ่มตนเองให้กลุ่มอื่นๆ ทราบ เพราะอะไรจึงทำงานได้สำเร็จอย่างรวดเร็ว
3. กลุ่มที่ทำงานเสร็จช้าที่สุด ออกมานำเสนอว่าเพราะเหตุใดจึงทำงานเสร็จช้า

4. ครูและเด็กร่วมกันสรุปวิธีการทำงานของกลุ่มที่ทำให้งานเสร็จในเวลาที่กำหนด และให้เด็กนำแนวทางไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทำให้บุคคลที่มีทักษะในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

สื่อ/อุปกรณ์

1. เพลง “งานสิ่งใด”
2. ภาพตัดต่อ

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกันสรุปเนื้อเพลง
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมประกอบภาพการตัดต่อ
3. สังเกตการแสดงความคิดเห็น
4. สังเกตการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน
5. พิจารณาจากผลงานของกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมให้เด็กได้เล่นและทำงานเป็นกลุ่มอย่างสม่ำเสมอในกิจกรรมต่างๆ
2. ส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม/ห้องเรียน/โรงเรียน

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ หรือกิจกรรมเกมการศึกษา

ภาคผนวก

เพลงงานสิ่งใด

งานสิ่งใด งานสิ่งใด แม้ใครจะเลยทิ้งปล่อย
มัวแต่คอย เฝ้าแต่คอย หวังคอยแต่เกียจโยนกอง
ไม่มีเสร็จ ไม่มีเสร็จรับรอง จำไว้ทุกคนต้อง ทำงาน
เราต้องช่วยกัน ช่วยกัน ช่วยกัน ช่วยกัน

กิจกรรม “ไม่อยากหนูทำได้” (การรับผลชอบสังคม)

จุดประสงค์

ปฏิบัติตามข้อตกลงของชั้นเรียนและโรงเรียนได้

สาระสำคัญ

การปฏิบัติตามข้อตกลงของชั้นเรียนและโรงเรียน จะทำให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ให้เด็กดูภาพที่ครูเตรียมมาทีละภาพ
2. ให้เด็กบอกรายละเอียดของภาพแต่ละภาพ
3. ขออาสาสมัครออกมาเล่าเรื่องจากภาพที่เห็น

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. เด็กและครูร่วมกันอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้
 - 1.1 เมื่อทำงานเสร็จแล้วถ้าไม่เก็บของเข้าที่จะเป็นอย่างไร
 - 1.2 ถ้าหากไม่เข้าแถวไปรับประทานอาหารจะเป็นอย่างไร
2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละเท่าๆ กัน และกำหนดให้

กลุ่มที่ 1-2 ให้เด็กสร้างข้อตกลงเพื่อให้อยู่ร่วมกันในห้องเรียนได้อย่างมีความสุข

กลุ่มที่ 3-4 ให้เด็กสร้างข้อตกลงเมื่ออยู่ร่วมกันในโรงเรียนได้อย่างมีความสุขโดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ/ชี้แนะ
3. ให้เด็กแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอความคิดเห็นของกลุ่ม ครูเปิดโอกาสให้เพื่อนนักเรียนกลุ่มอื่นแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

4. ให้เด็กทุกคนร่วมกันสร้างข้อตกลงของห้องเรียนและครูนำมาเขียนเป็นแผนผังความคิดข้อตกลงของเด็ก หรือให้เด็กร่วมกันวาดภาพตามข้อตกลงแล้วนำมาจัดป้ายนิเทศ โดยแยกตามข้อตกลงของห้องเรียนและโรงเรียน

ขั้นสรุป

1. เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “การปฏิบัติตามข้อตกลงของชั้นเรียนเป็นสิ่งที่ควรทำ” และร้องเพลง “เก็บของ” “เล่นแล้วเก็บ”

สื่อ/อุปกรณ์

1. แผ่นภาพเกี่ยวกับการเก็บของเล่นและภาพการเข้าแถวรับอาหาร
2. แบบประเมินพฤติกรรม การปฏิบัติกิจกรรม การปฏิบัติตามข้อตกลงของเด็ก
3. เพลงเก็บของ “เพลงเล่นแล้วเก็บ”

การประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถาม
2. สังเกตการเล่าเรื่องจากภาพ
3. สังเกตการร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
4. สังเกตการนำเสนองานกลุ่ม
5. สังเกตการปฏิบัติตามข้อตกลง

ข้อเสนอแนะ

1. ครูควรใช้คำถามปลายเปิดให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย
2. ครูสามารถที่นำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมไปใช้ได้ทุกกิจกรรม
3. ชมเชยเมื่อเด็กปฏิบัติตามได้ถูกต้องเหมาะสมตามข้อตกลง
4. การสังเกตพฤติกรรมตามข้อตกลงของการอยู่ร่วมกันในห้องเรียนและโรงเรียนของเด็ก
5. ครูจัดบันทึกลงในแบบประเมินอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กรู้พฤติกรรมของตนเองและนำไปปรับปรุงแก้ไข

ช่วยกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

เพลง เก็บของ

เก็บของไว้ให้ถูกที่ เก็บดี ดี อย่าวิ่งซุกซน มาช่วยกันเก็บทุกคนๆ หนู หนู อย่าชน ช่วยกัน
คนดี ช่วยกัน ช่วยกัน คนดี

เพลง เล่นแล้วเก็บ

เล่นกัน เล่นกันดีดี ต้องสามัคคีเราเป็นเพื่อนกัน
ของเล่นเราเล่นด้วยกัน เมื่อเลิกเล่นพาลันช่วยกันเก็บเอ๋ย

แบบประเมินพฤติกรรมตามข้อตกลงของเด็ก

โรงเรียน.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....ชั้น.....

ที่	ชื่อ-สกุล	ข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันในห้องเรียน			ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันในโรงเรียน			หมายเหตุ
1	ชื่อ.....	ไม่กินขนมในห้องเรียน	เก็บของเข้าที่	ไม่วิ่งเล่นในห้องเรียน	ช่วยกันรักษาความสะอาด	แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของ ร.ร.	มาโรงเรียนทันเวลา	

เกณฑ์ ทำเครื่องหมาย ✓ เมื่อเด็กปฏิบัติได้ ทำเครื่องหมาย X เมื่อเด็กปฏิบัติไม่ได้
หมายเหตุ ข้อตกลงของแต่ละข้อในแบบประเมินได้จากการต้องการของเด็กแบบประเมินนี้เป็นเพียงตัวอย่าง สามารถปรับได้ตามความเหมาะสม

กิจกรรม “ล่องเกินใครให้ขอโทษ”

(การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล)

จุดประสงค์

กล่าวคำว่า “ขอโทษ” (ครับ ค่ะ) เมื่อล่องเกินผู้อื่นโดยไม่เจตนา หรือสถานการณ์อื่นที่ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงกันได้

สาระสำคัญ

การรู้จักกล่าวคำขอโทษ ด้วยความรู้สึกว่าตนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือล่องเกินผู้อื่นโดยไม่เจตนา เป็นการแสดงออกที่เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ครูและเด็กร่วมกันร้องเพลง “นางเงือกน้อย” พร้อมท่าทางประกอบและถามความรู้สึกเด็กหลังจากร้องเพลงและท่าท่าประกอบเสร็จแล้วบอกเหตุผล
2. ให้เด็กๆ บอกความรู้สึกครูเก็บข้อมูลตามที่เด็กบอก เช่น ชอบเพราะได้เล่นกับเพื่อน ได้สัมผัสมือเพื่อน ไม่ชอบเพราะเพื่อนตบมือแรง เพื่อนกระชากมือโดยกระแทก

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูสนทนากับเด็กๆ ว่าบางครั้งมีเหตุการณ์อะไรบ้างที่เราไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลง หรือทำตามที่นัดหมายได้
2. ครูถามเด็กว่า
 - 2.1 การที่เพื่อนไม่พอใจในการกระทำของเรา หนูคิดว่าเพื่อนจะรู้สึกอย่างไร (พอใจ/ไม่พอใจ) เพราะอะไร
 - 2.2 เราควรจะทำอย่างไรให้เพื่อนรู้สึกสบายใจขึ้น เพราะอะไร
3. ฝึกให้เด็กกล่าวคำขอโทษด้วยถ้อยคำที่อ่อนโยนพร้อมทั้งบอกเหตุผล

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันกำหนดเป็นแนวปฏิบัติ เมื่อล่วงเกินผู้อื่นโดยไม่เจตนาหรือไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงได้ ควรกล่าวคำว่า “ขอโทษ”

สื่อ/อุปกรณ์

เพลง “นางเงือกน้อย”

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการบอกเล่าประสบการณ์
3. สังเกตการปฏิบัติตนเมื่อล่วงเกินผู้อื่นโดยไม่เจตนาหรือไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลง

ข้อเสนอแนะ

1. สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ครูอาจนำมาเชื่อมโยงแทนกิจกรรมชั้นฝึก
2. การนับตามเนื้อเพลงอาจเปลี่ยนเนื้อเพลงเป็นการนับภาษาอื่น เช่น ภาษา อังกฤษ ภาษาจีน และจุดที่แตะกันอาจเปลี่ยนเป็นจุดอื่น
3. ควรจัดกิจกรรมนี้ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ หรือกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

นางเงือกน้อย

นางเงือกน้อย ลอยไป ลอยมา
 ดบบน ดบล่าง ดบหน้า ดบหลัง
 ดบพร้อมๆ กัน 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
 แล้วก็ 10 10 10

ข้อความ	ท่าทางประกอบ
นางเงือกน้อย	เด็ก 2 คน ยืนหันหน้าเข้าหากันห่างกันพอควร
ลอยไป	ใช้ฝ่ามือซ้าย-ขวาประกบกัน ยื่นออกไปข้างหน้า มือ 2 ข้างที่ประกบกัน สัมผัสกันกับมือเพื่อนที่เป็นคู่ เฉียงไปทางซ้าย
ลอยมา	เฉียงไปทางขวา
ดบบน	ดบมือ/ยกฝ่ามือขวา ดบกับฝ่ามือของเพื่อนที่เป็นคู่ (ข้างบน)
ดบล่าง	ดบมือ/ยกฝ่ามือขวา ดบกับฝ่ามือของเพื่อนที่เป็นคู่ (ข้างล่าง)
ดบหน้า	ดบมือ/ยกฝ่ามือ 2 ข้าง ดบกับฝ่ามือของเพื่อนที่เป็นคู่
ดบหลัง	ดบมือ/ยกหลังมือ 2 ข้าง ดบกับหลังมือของเพื่อนที่เป็นคู่
ดบพร้อมๆ กัน	ดบมือ 4 ครั้ง
1	ใช้ฝ่ามือขวา ดบเพื่อนที่เป็นคู่
2	ใช้ฝ่ามือซ้าย ดบเพื่อนที่เป็นคู่
นับเป็นภาษาอังกฤษ หรือภาษาอื่น	เปลี่ยนเป็นไหล่ขวา/ซ้าย ตะโพก เข่า เท้า ฯลฯ

กิจกรรม “ไหว้สวัสดีด้วยใจ”

(การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล)

จุดประสงค์

1. ไหว้พ่อ แม่ ครู ผู้ใหญ่ ถูกต้อง สวยงาม พร้อมกับกล่าวคำว่า “สวัสดีครับ” “สวัสดีค่ะ” ได้
2. บอกวิธีทักทายที่เหมาะสมบุคคลได้

สาระสำคัญ

การทักทายผู้ใหญ่ พ่อ แม่ คุณครู และเพื่อนด้วยการยกมือไหว้พร้อมกับกล่าวคำว่า “สวัสดี” (สำหรับพระสงฆ์ควรยกมือไหว้ โดยไม่ต้องกล่าวคำว่า “สวัสดี”) เป็นการแสดงออกที่เหมาะสมกับกาลเทศะ ซึ่งการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันจะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและแสดงออกถึงวัฒนธรรมไทยที่ดีด้วย

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. เด็กบริหารกล้ามเนื้อ โดยใช้ฝ่ามือทั้งสองข้างถูกันแล้วถามว่ารู้สึกอย่างไร
ชวนเด็กกดนิ้วมือทีละนิ้วทั้งสองข้าง โดยให้เด็กได้รู้สึกที่ต่อนิ้วมือแต่ละนิ้วขณะที่กด
และให้นำฝ่ามือ 2 ข้างประกบกัน พุดคุยกับเด็กถึงลักษณะท่าทางที่เห็นว่าเป็นการ
แสดงออก อะไร

2. ร้องเพลงสวัสดี (ดูจากภาคผนวก) และคิดทำประกอบเพลงอย่างอิสระ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. สนทนากับเด็กเกี่ยวกับเนื้อเพลงโดยใช้คำถาม เช่น เราควรจะทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้ที่เราพบ พอใจ หลังจากเด็กตอบคำถามให้เด็กจับคู่แสดงท่าทางตามคำตอบนั้น เช่น ถ้าเด็กตอบไหว้ให้เด็กจับคู่แสดงการไหว้และกล่าวคำว่าสวัสดี

2. ถามเด็กว่า เมื่อเด็กได้รับการทักทายจากเพื่อนอย่างไม่เหมาะสม เช่น กล่าวสวัสดีด้วยน้ำเสียงห้วนๆ เด็กๆ รู้สึกอย่างไร และคิดว่าควรจะทำอย่างไรจึงจะเหมาะสม

3. เด็กฝึกไหว้ผู้ใหญ่ ได้แก่ ครู พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ พระสงฆ์ และเพื่อนพร้อมกับกล่าวคำว่า “สวัสดีครับ” “สวัสดีค่ะ” (พระสงฆ์ใช้คำว่านมัสการ พระคุณเจ้า) ด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม ท่าที่อ่อนโยน น้ำเสียงนุ่มนวล)

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “การทักทายด้วยการไหว้ การยิ้ม การจับมือ เป็นการแสดงออกที่ช่วยสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และจะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และแสดงออกถึงวัฒนธรรมไทยที่ดี”

สื่อ/อุปกรณ์

1. เพลง “สวัสดี”
2. ภาพการแสดงการไหว้ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

การประเมินผล

1. สังเกตการพูด การตอบคำถาม และการแสดงความคิดเห็น
2. สังเกตการปฏิบัติคือการไหว้และการพูด “สวัสดีครับ” “สวัสดีค่ะ”

ข้อเสนอแนะ

1. อาจปรับกิจกรรมโดยให้เด็กแสดงบทบาทสมมติ แสดงละคร ครูเล่าเรื่องแล้วเด็กแสดงบทบาทตามคำบอก (ปารุณาฏ)
2. ติดตามผลการปฏิบัติเป็นประจำทุกวันจนเป็นนิสัย
3. แนะนำให้เด็กดูแบบอย่างจากบุคคลตามสื่อต่างๆ
4. ควรฝึกการไหว้พระพุทธรูป พระสงฆ์
5. ฝึกการทำความเคารพ ตามศาสนาที่นับถือ

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

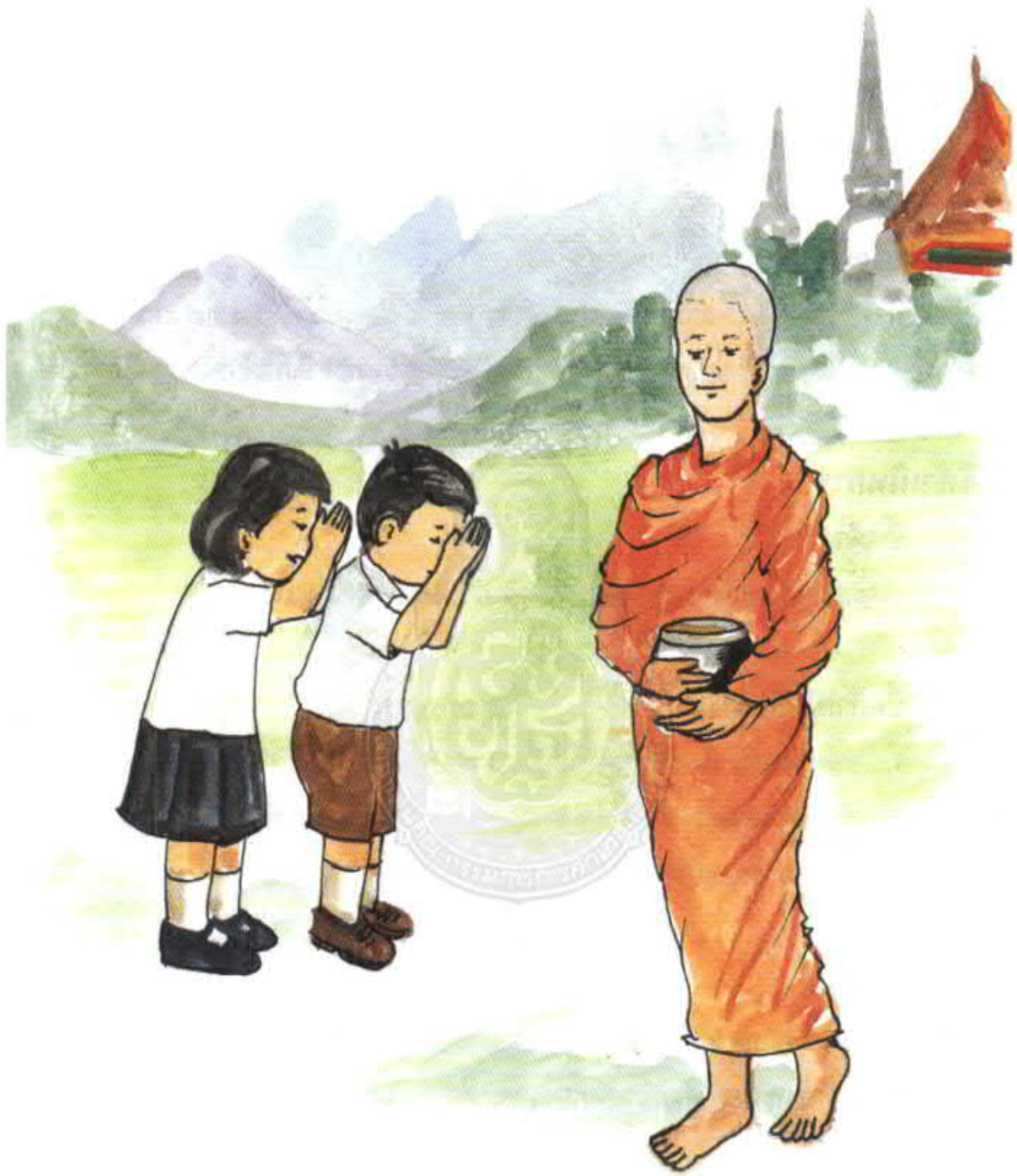
ภาคผนวก

เพลงสวัสดีเธอจำ

สวัสดีเธอจำ เรามาพบกัน เธอกับฉันสวัสดี “สวัสดีครับ” “สวัสดีค่ะ”

กิจกรรม “ใกล้ผู้ใหญ่ให้สำรวจ”

(การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล)

จุดประสงค์

แสดงกิริยาท่าทางที่สำรวจได้อย่างเหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ

สาระสำคัญ

การมีกิริยาท่าทางสำรวจทั้ง กาย วาจา และใจ แสดงออกอย่างเหมาะสมกับบุคคล และกาลเทศะเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

เด็กและครูร่วมกันร้องเพลงและท่าทางประกอบเพลงทะเลแสนงาม

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูเล่านิทาน เรื่อง “หนูหนีไปเที่ยวทะเล”
2. เด็กเลือกเป็นตัวละครตามนิทาน และแสดงบทบาทสมมติจากนิทานที่ครูเล่า
3. เด็กร่วมกันบอกถึงความรู้สึกที่แสดงเป็นตัวละครตามนิทาน

ขั้นสรุป

เด็กร่วมกันบอกการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้ใหญ่ และเพื่อนว่า “การแสดงออกอย่างเหมาะสมที่เด็กมีต่อผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่ควรกระทำ”

สื่อ/อุปกรณ์

1. เพลง “ทะเลแสนงาม”
2. นิทาน “หนูหนีไปเที่ยวทะเล”
3. อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติ

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรม
2. พิจารณาข้อคิดเห็นและเหตุผลจากการสนทนาร่วมกัน
3. สังเกตจากการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการแสดงกิริยาท่าทางในการปฏิบัติต่อผู้ใหญ่และเพื่อน

ข้อเสนอแนะ

1. ครูควรมีการกระตุ้นด้วยคำถามที่ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. ครูควรเป็นแบบอย่างในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

เพลงทะเลแสนงาม

คุณหญิงเบญจา แสงมลิ

ไอ้ทะเลแสนงาม	ฟ้าสีครามสดใส
มองเห็นเรือใบ	แล่นอยู่ในทะเล
หาดทรายงามเห็นปู	ดุซิดูห่มปลา
กุ้ง หอย นานา	อยู่ในท้องทะเล

นิทานเรื่อง “หนูหนีไปเที่ยวทะเล”

- ตอนที่ 1 หนูหนีไปเที่ยวทะเลกับคุณตา คุณยาย คุณพ่อ คุณแม่ และน้องหนูนิด ส่วนคุณยายและคุณตาเล่นก่ोजेतียทราย หนูนิดเขี่ยทรายกระเด็นถูกผมคุณยาย หนูนิดรู้สึกเสียใจรีบเข้าไปขอโทษคุณยาย
- ตอนที่ 2 หนูนิดเล่นน้ำทะเลกับคุณพ่อคุณแม่และน้อง หนูนิดเห็นเด็กคนอื่นใช้ห่วงยาง เล่นน้ำก็อยากเล่นบ้าง จึงเข้าไปทักทายอย่างเป็นมิตร เด็กกลุ่มนั้นจึงชวน หนูนิดเล่นด้วย หนูนิดรู้สึกสนุกและมีความสุขที่ได้เพื่อนใหม่
- ตอนที่ 3 เมื่อกลับถึงบ้าน คุณตาคุณยายชมหนูนิดว่า หนูนิดเป็นเด็กดีมีน้ำใจ ช่วยดูแลคุณตาคุณยายเป็นอย่างดี ทำตัวน่ารักจึงมีเพื่อนเล่นด้วย คุณตาคุณยายภูมิใจที่หนูนิดมีน้ำใจงาม

กิจกรรม “อยากเป็นใครในเรื่องนี้” (การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม)

จุดประสงค์

1. เล่าเรื่องจากคำคล้องจองได้
2. บอกการกระทำที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้
3. บอกความรู้สึกต่อการกระทำที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้
4. บอกวิธีการปฏิบัติกับเพื่อนที่ไม่เหมาะสมได้

สาระสำคัญ

การเคารพสิทธิและหน้าที่ของตนและผู้อื่น ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ไม่เกิดปัญหาและความขัดแย้งในสังคม

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ครูอ่านแผนภูมิคำคล้องจองดีกับดู่ให้เด็กฟังแล้วให้เด็กอ่านตาม

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ให้เด็กช่วยกันเล่าเรื่องจากคำคล้องจองและภาพประกอบ
2. ให้เด็กบอกการกระทำและความรู้สึกที่มีต่อการกระทำของดีกับดู่
3. บอกความรู้สึกของตัวเองถ้าเขาเป็นเหมือนดี หรือเหมือนดู่ โดยใช้คำถาม

กระตุ้นให้เด็กคิดพร้อมบอกเหตุผล

4. ให้เด็กช่วยกันบอกวิธีที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ
5. เมื่อเด็กๆ พบเพื่อนที่ทำเหมือนดู่ เด็กๆ จะทำอย่างไร

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “การรู้จักเคารพสิทธิ และหน้าที่ของตน และผู้อื่น ทำให้เด็กมีการกระทำที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดปัญหากับครอบครัว”

สื่อ/อุปกรณ์

1. แผนภูมิคำคล้องจอง “ดีกับดี”
2. ภาพประกอบคำคล้องจอง

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเล่าเรื่องจากคำคล้องจอง ดีกับดี
2. สังเกตจากการสนทนาซักถาม และคิดแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะ

1. ครูอาจให้เด็กแสดงบทบาทสมมติตามคำคล้องจองดีกับดี
2. ครูควรสนับสนุนให้เด็กแก้ปัญหา โดยบอกความรู้สึกของตนเองต่อการกระทำที่ไม่เหมาะสม

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ภาคผนวก

แผนภูมิคล้องจอง “ดีกับดี”

ดีกับดี	มีบ้านอยู่	ใกล้ชิดกัน
เรียนอยู่ชั้น	อนุบาล	สำราญรื่น
เล่นด้วยกัน	เรียนด้วยกัน	ทุกวันคืน
แสนเรีร้น	ดีกับดี	คู่ซี้กัน
ดีชอบเล่น	ชอบแบ่งปัน	แบบฉันเพื่อน
คอยดักเตือน	ยามเพื่อนแกล้ง	แข่งควินัน
ดีรู้ว่า	มาทีหลัง	ยังมาทัน
ต่อแถวพลัน	ไม่แข่งใคร	ให้เสียการ
ดุนั้นชอบ	ยื้อแย่ง	แกล้งเพื่อนนัก
ยังชอบผลัก	ชอบด่าทอ	ล้อเพื่อนบ้าน
แม้ดีคอย	ดักเตือน	เบือนหน้าพลัน
เป็นเช่นนี้	ทุกวัน	มานานปี
มาไม่นาน	ทั้งเพื่อนบ้าน	และเพื่อนเล่น
ต่างหลีกเร้น	เอือมระอา	พากันหนี
ไม่ชอบดี	แต่ชอบดี	ซิดีกดี
ใครช่วยที	ให้ดูดี	ดีเหมือนกัน

กิจกรรม “บ่าก่อนได้ก่อน”

(การแสดงผลพฤติกรรมที่เหมาะสม)

จุดประสงค์

1. บอกการกระทำโดยไม่ให้คนอื่นเดือดร้อนและตนเองเสียสิทธิได้
2. บอกแสดงออกทางด้านอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดเพื่อปกป้องสิทธิของตนเองได้

สาระสำคัญ

การกระทำที่ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนและตนเองไม่เสียสิทธิ ตลอดจนการรู้จักปกป้องสิทธิของตนเองเป็นสิ่งที่ดีที่ควรปฏิบัติ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ครูสนทนากับเด็กว่าวันนี้ครูมีดินสอมาแจกให้ทุกคน

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูแบ่งเด็กในห้องเป็น 2 กลุ่ม
กลุ่มที่ 1 ให้มาหยิบของที่ครูนำมาแจกให้คนละ 1 ชิ้น
กลุ่มที่ 2 ให้เป็นผู้สังเกตการมาหยิบของ ของเด็กกลุ่มที่ 1
2. ครูใช้คำถามเพื่อให้เด็กกลุ่มที่ 2 ว่า
“หนูสังเกตดูซิ เพื่อนๆ มาหยิบของที่ครูแจกอย่างไร”
“เราจะมีวิธีการมาหยิบของที่ครูแจกอย่างไร”
3. ให้เด็กกลุ่มที่ 2 ไปหยิบของ โดยครูชวนเด็กกลุ่มที่ 1 สังเกต พร้อมกับ

ถามว่า

“เพื่อนๆ กลุ่ม 2 ออกมาหยิบของที่ครูแจกอย่างไร”
“คนที่ถูกเพื่อนที่มาทีหลัง แซงหน้าไปก่อนรู้สึกอย่างไร”
“ถ้าหนูไม่พอใจ หนูจะมีวิธีบอกเพื่อนอย่างไร”
ในกรณีไม่มีการแข่งกัน ครูก็ควรกล่าวคำชมเชย เช่น
“ทุกคนเรียบร้อยดี”

ขั้นสรุป

1. เด็กและครูทำท่าประกอบเพลง “เรียงลำดับ”
2. เด็กและครูช่วยกันสนทนาว่า การไม่ยอมให้คนอื่นมาแซงเป็นการรักษาสิทธิของตนเองทำให้ตนเองและผู้อื่นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สื่อ/อุปกรณ์

1. ดินสอ
2. เพลงเรียงลำดับ

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการสนทนา และการตอบคำถาม

ข้อเสนอแนะ

1. ครูสามารถนำวิธีการนี้ไปสอดแทรกได้ในทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรอคอย เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักการกระทำที่ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน และตนเองไม่เสียสิทธิ ตลอดจนการรู้จักปกป้องสิทธิตนเอง
2. อุปกรณ์ที่นำมาใช้ในกิจกรรม อาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ หรือกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

ภาคผนวก

เพลงเรียงลำดับ

เรียงมา เรียงลำดับ ลำดับ ลำดับ ก่อนหลัง
 คนนำซึ่ง มาทีหลัง ไม่เรียงลำดับ
 มาก่อนต้องอยู่ข้างหน้า มาช้าต้องอยู่ถัดไป
 จำไว้นะเด็กไทย ระเบียบวินัยเป็นสิ่งสำคัญ (ซ้ำ)

กิจกรรมกลางแจ้ง

ความหมาย

กิจกรรมกลางแจ้ง หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียน เพื่อเคลื่อนไหวร่างกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ควรจัดให้เด็กได้เล่น เช่น การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นสมมติในบ้านตุ๊กตาหรือบ้านจำลอง การเล่นในมุมช่างไม้ การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา รวมทั้งการละเล่นแบบไทย

ความสำคัญ

กิจกรรมกลางแจ้งเป็นกิจกรรมที่พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ ประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่างๆ และการทรงตัวด้วยการเล่นอย่างอิสระ เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และฝึกให้เด็กปรับตัวและแก้ปัญหาด้วยตนเอง การปรับตัวเข้ากับเพื่อนขณะที่เล่น

จุดประสงค์

1. เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่างๆ
2. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง
3. เพื่อให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียด
4. เพื่อให้เด็กเรียนรู้การปรับตัว เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น
5. เพื่อให้เด็กตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง
6. เพื่อให้เด็กรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น

บทบาทหน้าที่ของครู

1. สนับสนุนให้จัดหาอุปกรณ์การเล่นกลางแจ้งมาให้เด็กเล่นอย่างหลากหลาย เพื่อให้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นอย่างอิสระ
2. ตรวจสอบเครื่องเล่นสนามและอุปกรณ์การเล่นให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย
3. ให้โอกาสเด็กเลือกเล่นเครื่องเล่นสนามอย่างอิสระ
4. ขณะที่เด็กเล่นกลางแจ้งครูควรดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด

5. ครูควรสังเกตพฤติกรรมการเล่นกลางแจ้งของเด็ก พร้อมจดบันทึกพัฒนาการเด็ก
6. หลังจากการทำกิจกรรมกลางแจ้งแล้ว ควรให้เด็กได้พักผ่อนไม่ควรให้เด็กดื่มน้ำหรือรับประทานอาหารทันที

แนวการจัดกิจกรรม

1. ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ประกอบการเล่นกลางแจ้ง เช่น การเล่นน้ำ เล่นทราย เล่นสรรค์สร้าง การละเล่นบลิ๊อคขนาดใหญ่ ฯลฯ
2. เด็กและครูสร้างข้อตกลงในการเล่นทุกครั้งก่อนไปเล่นกิจกรรมกลางแจ้ง
3. ให้เด็กเล่นอย่างอิสระตามความสนใจ หรือเล่นไม่ถูกวิธีครูควรใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นให้เด็กคิดวิธีการเล่นใหม่
4. ถ้าเด็กเล่นเครื่องเล่นสนามซ้ำๆ อยู่เสมอ ควรส่งเสริมให้เล่นของเล่นอื่นๆ อย่างหลากหลาย
5. ขณะที่เด็กเล่นครูคอยดูแลความปลอดภัยและสังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็กอย่างใกล้ชิด
6. เมื่อหมดเวลาให้เด็กเก็บของเล่นให้เรียบร้อย หลังจากเลิกเล่นกิจกรรมกลางแจ้ง ควรชวนให้เด็กล้างมือ ล้างหน้า

กิจกรรม “เลี่ยนฉบับให้ดีฯ นะ” (การปรับตัว)

จุดประสงค์

1. ทำงานร่วมกันได้
2. รู้สึกภาคภูมิใจในความสำเร็จของงานได้
3. คิดทำงานอย่างสร้างสรรค์ได้
4. ออกกำลังและเคลื่อนไหวร่างกายได้

สาระสำคัญ

การทำงานให้สำเร็จทุกคนช่วยเหลือและร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับข้อตกลงในการทำกิจกรรมพร้อมและแนะนำอุปกรณ์การเล่น

2. แบ่งกลุ่มเด็กกลุ่มละ 2-6 คน พร้อมอุปกรณ์การเล่น
3. นำอุปกรณ์การเล่นให้เด็กดู และแจกอุปกรณ์
4. เด็กและครูสร้างข้อตกลงร่วมกัน ให้เด็กสำรวจอุปกรณ์พร้อมแนะนำวิธีการเล่นว่าจะเริ่มต้นจากจุดใดไปยังจุดหมายที่เด็กร่วมกันกำหนดไว้ โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องไปให้ถึงโดยไม่ให้ลูกบอล ลูกเทนนิสหรือลูกบ๊องตกลูกจากผ้า

ขั้นดำเนินกิจกรรม

ให้เด็กแต่ละกลุ่มหมุนเวียนการเล่นกิจกรรม

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “ความร่วมมือ การช่วยเหลือกันในกลุ่มทำให้งานสำเร็จได้”

สื่อ/อุปกรณ์

1. ผ้าขนาด 1×1 เมตร 1 ชิ้น
2. ลูกบอลพลาสติก ลูกเทนนิส ลูกปิงปอง อย่างละ 2 ลูก

การประเมินผล

1. สังเกตความร่วมมือ
2. สังเกตการแสดงอารมณ์ (ยิ้ม ร่าเริง สนุกสนาน)
3. สังเกตการทำงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีอุปกรณ์มากกว่า 1 ชุด
2. จำนวนอุปกรณ์ควรมีเพียงพอกับเด็ก

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมกลางแจ้ง

กิจกรรม “น้ำใส-ทรายสะอาด”

(การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง)

จุดประสงค์

1. แยกแยะความรู้สึกที่ดีและไม่ดีอย่างมีเหตุผล
2. บอกความรู้สึกของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้ได้

สาระสำคัญ

การที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น และการที่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันและกัน รู้จักตนเองและผู้อื่นดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. แนะนำอุปกรณ์การเล่นน้ำ เล่นทราย
2. สนทนาถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นและการแก้ไข
3. ถามเด็กว่าจะนำอุปกรณ์เหล่านี้มาเล่นกับน้ำ-ทราย ได้อย่างไร
4. เด็กอาสาสมัครออกมาสาธิตการเล่น

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เด็กเล่นอย่างอิสระเป็นรายบุคคลและกลุ่มตามความสนใจ
2. ชักชวนเด็กเก็บของเมื่อเล่นเสร็จ
3. ชมเชยเด็กที่มีวิธีเล่นที่แตกต่างจากคนอื่น (ซึ่งเป็นวิธีเล่นที่เหมาะสม)

ขั้นสรุป

1. สนทนาและซักถามเพื่อเป็นแนวทางในการสรุป ดังนี้
 - การเล่นที่ผ่านมามีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง
 - รู้สึกอย่างไรที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนและได้แบ่งปันของเล่นให้เพื่อน
 - เด็กที่ได้รับการช่วยเหลือ มีความรู้สึกอย่างไร
 - มีใครบ้างที่เพื่อนไม่แบ่งของเล่นให้และมีความรู้สึกอย่างไร
 - เราจะทำอย่างไรให้เพื่อนๆ ได้เล่น อย่างสนุกสนานทุกคน

2. เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “การช่วยเหลือกันทำให้เรามีความรู้สึกที่ดีต่อกัน”

สื่อ/อุปกรณ์

อุปกรณ์การเล่นน้ำ-ทราย ที่ทำจากเศษวัสดุขวดพลาสติก

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเล่น
2. สังเกตการสนทนาและการตอบคำถาม

ข้อเสนอแนะ

อาจให้เด็กนำสื่อ/อุปกรณ์ ที่ใช้ในการเล่นน้ำ เล่นทรายมาจากบ้าน เป็นการปลูกฝังนิสัยทางจริยธรรมของตนเอง

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมกลางแจ้ง

กิจกรรม “ไปด้วยกันไปด้วยกัน”

(การปรับตัว)

จุดประสงค์

1. บอกความรู้สึกของผู้อื่นได้
2. ยอมรับความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างมีเหตุผล
3. เลือกใช้การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

สาระสำคัญ

เมื่อเผชิญกับปัญหาเฉพาะหน้าจากสถานการณ์ต่างๆ จะต้องรู้จักปรับตัว ร่วมมือ และปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน

ขั้นตอนการ

ขั้นนำ

1. เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง “มาพวกเรามา”
2. ครูแนะนำสื่อในการเล่นและให้เด็กสาธิตวิธีการเล่นเกม
3. ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดว่า “ทำอย่างไรจะพาลูกป้องกันไปถึงจุดหมายได้”

ขั้นตอนกิจกรรม

เด็กแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน ตามความสมัครใจ และผลัดกันเล่นเกม

ขั้นสรุป

ครูและเด็กร่วมกันสรุปวิธีเล่นเกมและปัญหาที่เกิดขึ้นขณะเล่น

สื่อ/อุปกรณ์

1. จานหรือถาดพลาสติกขนาดเล็กเจาะขอบ 3-4 รู เพื่อร้อยหนังยางที่ร้อยต่อกันยาวประมาณ 10 นิ้ว จำนวน 3 เส้น
2. ลูกปิงปอง
3. เพลงมาพวกเรามา

การประเมินผล

1. สังเกตการเล่นและการแก้ปัญหา
2. ครุบันที่ก่อกำพุดและบันที่ก่กพุดติกรรรม

ข้อเสนอแนะ

1. การแบ่งกลุ่มเด็กอาจเริ่มจาก 2 คน ก่อนแล้วจึงเพิ่มผู้เล่นเป็น 3-4 คน หรือมากกว่าตามความเหมาะสมกับวัยของเด็ก
2. อาจเลือกอุปกรณ์อื่นนอกเหนือจากลูกปิงปอง โดยให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน
3. เนื้อเพลงจะเปลี่ยนไปตามอุปกรณ์ที่ใช้
4. เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 5 ปีขึ้นไป ซึ่งเริ่มเรียนรู้การมีพฤติกรรมความร่วมมือ

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมกลางแจ้ง

ภาคผนวก

เพลง “มาพวกเรา มา”

มาพวกเรา มา	มาช่วยกันเร็วไว
ไปพวกเราไป	พาบอไปด้วยกัน
เราจงอย่าช้า	จงอย่าช้ารีบเร็วไว
ไปพวกเราไป	พาบอไปด้วยกัน (ซ้ำ)

กิจกรรม “อุโมงค์มหัศจรรย์” (การมุ่งเน้นให้บรรลุเป้าหมาย)

จุดประสงค์

1. มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จได้
2. คิดวางแผนในการแก้ปัญหาได้ตามความเหมาะสม
3. ลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ได้

สาระสำคัญ

การวางแผนอย่างรอบคอบ จะทำให้เด็กเกิดความมุ่งมั่นในการลงมือปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้ได้ผลดี

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ครูและเด็กร่วมกันพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในห้อง เช่น เด็กวิ่งเล่นในห้องเรียนและชนอุปกรณ์ หรือเด็กเล่นเสียงดังในห้อง ฯลฯ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูและเด็กสนทนาเกี่ยวกับเกม “อุโมงค์มหัศจรรย์” พร้อมสร้างข้อตกลงก่อนเล่นเกม “อุโมงค์มหัศจรรย์” จะต้องไม่คลานไปถูกกระดิ่ง
2. ให้เด็กอาสาสมัครเข้าไปสำรวจอุโมงค์มหัศจรรย์ 1-2 คน และเด็กอื่นสนทนาซักถามกับเด็กอาสาสมัครเกี่ยวกับการเข้าไปสำรวจอุโมงค์ และสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการสำรวจอุโมงค์
3. เด็กอื่นๆ แต่ละกลุ่มวางแผนหาวิธีการเข้าไปสำรวจอุโมงค์มหัศจรรย์และลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นสรุป

1. เด็กและครูร่วมกันสรุปถึงปัญหา/อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมในการเข้าสำรวจอุโมงค์มหัศจรรย์

2. ให้เด็กอาสาสมัครของแต่ละกลุ่มออกมาเล่าถึงปัญหาและอุปสรรคและแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร

3. เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “การวางแผนอย่างรอบคอบจะทำให้ปฏิบัติได้ตามแผนที่วางไว้”

สื่อ/อุปกรณ์

1. โต้ะขนาดที่เด็กสามารถลอดผ่านได้จำนวน 3 ตัว (วางต่อกันเป็นแถว)
2. กระดิ่ง 10 อัน
3. เชือกสำหรับผูกกระดิ่ง
4. ผ้าสำหรับคลุมโต้ะสีเข้ม (ดำ น้ำเงิน) หรือผ้าปูที่นอน เพื่อไม่ให้แสงเข้า
5. กระดาษขาว (สำหรับติดกระดิ่งใต้โต้ะ)

การประเมินผล

1. สังเกตทางแก้ปัญหา (ไม่ให้เสียงกระดิ่งดัง/ไม่ให้โดนตัวเอง)
2. สังเกตการมีส่วนร่วมกิจกรรมและการแสดงความคิดเห็น

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมกลางแจ้ง

สื่อ/อุปกรณ์

1. โต้ะ
2. กระดิ่ง
3. เชือก
4. ผ้าสำหรับคลุมโต้ะสีเข้ม (ดำ น้ำเงิน)
5. กระดาษขาว (สำหรับติดกระดิ่งใต้โต้ะ)

การประเมินผล

1. สังเกตการแก้ปัญหา (ไม่ให้เสียงกระดิ่งดัง/ไม่ให้โดนตัวเอง)
2. สังเกตการมีส่วนร่วมกิจกรรม และการแสดงความคิดเห็น

กิจกรรม “กระดานสามัคคี” (การเอาใจเขามาใส่ใจเรา)

จุดประสงค์

1. ปรับสถานการณ์ในการเล่นได้
2. คิดค้นวิธีการเล่นอิสระด้วยตนเองและคิดร่วมกับผู้อื่นได้
3. รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นได้

สาระสำคัญ

การเล่นร่วมกันต้องรู้จักรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น บางครั้งอาจต้องปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับสถานการณ์แวดล้อม

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. สนทนากับเด็กเกี่ยวกับชื่อชุดกระดานสามัคคีกับลูกเทนนิส
2. ให้เด็กหาปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและช่วยกันคิดวิธีป้องกันปัญหา

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ถามเด็กว่า “จะมีวิธีเล่นชื่อเหล่านี้อย่างไร”
2. ขออาสาสมัครออกมาลองเล่นให้ดู
3. ให้เด็กเล่นอย่างอิสระตามความสนใจ

ขั้นสรุป

เด็กและครูสนทนาร่วมกันถึงว่า “การเล่นร่วมกันจะต้องสนใจช่วยกันและปรับเข้าหากันจึงจะประสบความสำเร็จในการเล่น”

สื่อ/อุปกรณ์

1. กระดานสามัคคี ทำด้วยไม้อัดหรือฝากล่องกระดาษขนาด “1” x 15” x 20”
เจาะรู ตรงกลางให้มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 2 นิ้ว
2. ลูกเทนนิส

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการปรับตัวเข้ากับเพื่อนและของเล่น
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

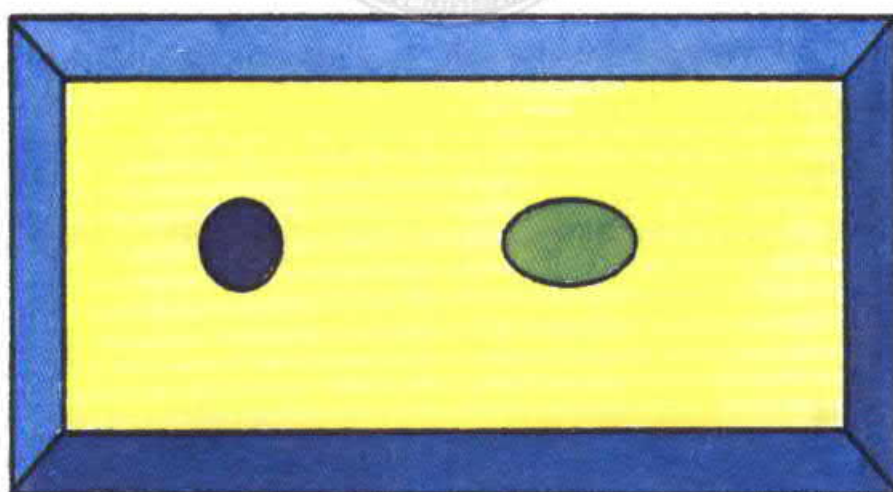
ข้อเสนอแนะ

1. ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิด และหาวิธีเล่นอย่างอิสระ โดยไม่รบกวนการทำกิจกรรมของผู้อื่น
2. ของเล่นอาจใช้กล่อง หรือภาชนะอื่นๆ ทดแทนกระดาน
3. จำนวนผู้เล่น 2 คน
4. ควรจัดวางสื่อให้เด็กเล่นตามมุมในช่วงกิจกรรมเสรี หรือเล่นกลางแจ้ง
5. กิจกรรมนี้เหมาะสมกับเด็กอายุ 4-6 ปี
6. ถ้าฝากล่องมีขนาดเล็กลองอาจนำมาเล่นในกิจกรรมเสรีได้

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมเสรี หรือกิจกรรมกลางแจ้ง

ภาคผนวก

กระดานสามัคคี

กิจกรรมสร้างสรรค์

ความหมาย

กิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง การจัดกิจกรรมศิลปะโดยมุ่งพัฒนาความคิดจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ ผ่านสื่อต่างๆ ที่เด็กได้เลือกและตัดสินใจด้วยตนเองอย่างอิสระ โดยเน้นกระบวนการทำงานมากกว่าผลงานหรือความสวยงาม

ความสำคัญ

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่สำคัญต่อการขยายแนวคิดและประสบการณ์ของเด็กให้กว้างไกล มีคุณค่าต่อตัวเด็กโดยตรง เด็กทุกคนต้องการแสดงออกผ่านความรู้สึก อารมณ์ความคิด และพฤติกรรมต่างๆ โดยถ่ายทอดความคิดอย่างมีความหมายผ่านงานศิลปะเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจ หากเด็กได้รับการส่งเสริมอย่างถูกหลัก และถูกวิธีโดยมีความเหมาะสมกับวัย จะทำให้เด็กได้รับการพัฒนามีคุณลักษณะดังนี้

1. ด้านร่างกาย

ใช้กล้ามเนื้อเล็กอย่างคล่องแคล่วและส่งเสริมประสานสัมพันธ์ระหว่างสายตากับมือ

2. ด้านสังคม

ปรับสถานการณ์ในการทำกิจกรรม ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลกับวัสดุอุปกรณ์ โดยวางแผนเลือกกิจกรรมและตัดสินใจด้วยตนเอง

3. ด้านอารมณ์-จิตใจ

แสดงออกทางอารมณ์ รับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น ร่วมกิจกรรมอย่างสนุกสนานและเหมาะสม

4. ด้านสติปัญญา

คิดสร้างสรรค์ จินตนาการ สื่อความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ตนคิดออกมาเป็นผลงาน และถ่ายทอดความคิด โดยการเล่าเรื่องราว

จุดประสงค์

1. เพื่อสนุกสนานเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความเครียด
2. เพื่อปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. เพื่อบอกความรู้สึกที่ดีต่อผลงานตนเอง
4. เพื่อบอกความรู้สึกที่ดีต่อผลงานของกลุ่มได้
5. เพื่อกล้าตัดสินใจและทำงานด้วยความมุ่งมั่น มีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง
6. เพื่อแสดงออกอย่างเหมาะสมตามสภาพการณ์
7. เพื่อเผชิญกับปัญหาขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล
8. เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์
9. เพื่อยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลง
10. เพื่ออดทนรอคอยในสิ่งที่ต้องการ
11. เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจตรงตามความต้องการ

บทบาทของครู

1. จัดเตรียมพื้นที่บริเวณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ให้เอื้อต่อการปฏิบัติกิจกรรม
2. จัดวัสดุอุปกรณ์ให้เป็นสัดส่วน เพียงพอ และเหมาะสมกับวัย
3. จัดกิจกรรมให้หลากหลาย โดยคำนึงถึงความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. เปิดโอกาสให้เด็กวางแผนเลือก ตัดสินใจปฏิบัติตามกิจกรรมตามความสนใจ
5. ส่งเสริมให้เด็กทำงานเป็นรายบุคคลและกลุ่มย่อยอย่างอิสระ
6. ส่งเสริมให้เด็กสื่อความหมายโดยการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน
7. ยอมรับฟังความคิดเห็นและผลงานของเด็ก
8. ส่งเสริมให้เด็กนำผลงานไปดัดแปลงและชื่นชมผลงานของตนเองและของเพื่อนตามความสนใจ
9. กระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดและเก็บวัสดุอุปกรณ์
10. ประเมินผลจากกระบวนการทำงาน การแสดงออกทางความคิดและการสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ

แนวการจัดกิจกรรม

ขั้นเตรียม

เด็กและครูช่วยกันจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์อย่างหลากหลายสำหรับกิจกรรมพื้นฐาน เช่น กิจกรรมการปั้น กิจกรรมสีเทียน กิจกรรมสีน้ำ และกิจกรรมประดิษฐ์ โดยจัดตามโต๊ะ หรือจัดเป็นมุมกิจกรรม

ขั้นนำ

1. บอกเด็กว่ากิจกรรมวันนี้มีกิจกรรมอะไรบ้าง
2. แนะนำวัสดุอุปกรณ์และวิธีใช้ในการทำกิจกรรมใหม่
3. เด็กแต่ละคนเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจด้วยตนเองอย่างอิสระ
4. เด็กเสนอวิธีทำกิจกรรมตามที่เด็กวางแผนให้เพื่อนและครูฟัง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่เด็กวางแผนด้วยตนเองอย่างอิสระ

ขั้นสรุป

1. เด็กๆ ช่วยกันเก็บอุปกรณ์หลังจากทำกิจกรรมเสร็จ
2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับผลงานของเด็ก
3. ครูเขียนบรรยายผลงานตามที่เด็กบอกเป็นรายบุคคล
4. จัดแสดงผลงานของเด็กทุกคน

ข้อเสนอแนะ

1. การให้เด็กเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจ จะช่วยให้เด็กได้พัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ
2. ควรจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายอย่างน้อย 4-5 กิจกรรมต่อวัน เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกปฏิบัติตามความสนใจอย่างอิสระ โดยครูไม่บังคับ ชี้นำ หรือแนะนำให้ทำตาม

กิจกรรม “คู่ซอฉัน”

(การยอมรับตนเอง)

จุดประสงค์

1. บอกถึงความคิด ความสามารถ ของตนเอง ตามความเป็นจริงได้
2. เห็นคุณค่าของตนเองและเกิดความภาคภูมิใจในตนเองได้

สาระสำคัญ

การรับรู้ความคิด ความสามารถและความรู้สึกของตนเอง ทำให้เห็นคุณค่าของตนตามความเป็นจริงจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. เด็กและครูร้องเพลง “บ้านเราอยู่ติดกัน” พร้อมทั้งทำท่าทางประกอบ 2 คน
2. เด็กจับคู่กับเพื่อนที่ตนเองชอบ
3. เด็กรับอุปกรณ์กระดาษแผ่นใหญ่ 2 แผ่น พร้อมสีเทียน (กระดาษอาจใช้หนังสือพิมพ์ กระดาษเทาขาว หรือกระดาษปรู๊ฟที่ใช้ไปแล้ว 1 หน้า)

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ให้เด็กจับคู่กันแล้วให้คนหนึ่งนอนลงบนกระดาษแผ่นใหญ่ อีกคนหนึ่งใช้สีเทียนลากเส้นบนกระดาษตามรูปร่างของเพื่อนและเปลี่ยนให้เพื่อนวาดรูปของตนบ้าง
2. ให้แต่ละคนตกแต่งงานที่ตนวาด

ขั้นสรุป

1. เมื่อวาดรูปเสร็จแล้วให้เด็กผลัดกันถามเพื่อน โดยเปลี่ยนกันถาม ดังนี้
 - 1.1 ที่เลือกเพื่อนคนนี้เพราะอะไร (มีความดีความสามารถ มีน้ำใจ)
 - 1.2 ผู้ที่ถูกเลือกมีความรู้สึกอย่างไร เมื่อเพื่อนบอกถึงความคิด และความสามารถของตน

2. เด็กนำเสนอผลงานที่วาดขึ้นโดยให้เพื่อนเป็นแบบและให้เด็กบอกความดี และความสามารถของตนเอง โดยผลัดเปลี่ยนกันออกมาเล่า
3. ครูใช้คำถามถึงความรู้สึกของเด็กที่ถูกเพื่อนเลือกว่า
 - 3.1 หนูเลือกเพื่อนคนนี้เพราะเหตุใด
 - 3.2 หนูมีความรู้สึกอย่างไร เมื่อหนูถูกเพื่อนเลือก
 - 3.3 สมมติว่าหนูไม่ถูกเพื่อนเล่นด้วยเลย หนูมีความรู้สึกอย่างไร
4. เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “คนทุกคนจะมีความดี ความสามารถ ในการทำสิ่งต่างๆ แตกต่างกันไป ถ้าเรารับรู้ความดี ความสามารถของตนเองจะทำให้เห็นคุณค่าตนเองและเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง”

สื่อ/อุปกรณ์

1. สีเทียน
2. กระดาษแผ่นใหญ่ขนาดเท่าตัวเด็ก อาจเป็นกระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษปรู๊ฟ กระดาษเทาขาว หรือกระดาษอื่นๆ ที่ใช้แล้วแทนก็ได้) เท่ากับจำนวนเด็ก
3. เพลง “บ้านอยู่ติดกัน”
4. ตัวอย่าง แบบบันทึก “ความภาคภูมิใจ”

การประเมินผล

1. สังเกตการบอกความรู้สึกในขณะทำกิจกรรม
2. สังเกตพฤติกรรมการแสดงความภาคภูมิใจจากกิจกรรมประจำวันที่บ้านและโรงเรียน (ตัวอย่างในภาคผนวก)

ข้อเสนอแนะ

1. ถ้าไม่มีกระดาษแผ่นใหม่ สามารถปรับกิจกรรมเป็นการวาดภาพอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของเพื่อน เช่น ใบหน้า มือ ฯลฯ แทนได้
2. ถ้าเด็กวาดรูปแล้วต้องระบายสีต่อ แต่เวลาไม่พอ อาจจะบอกเด็กว่า วันนี้ทำแค่นี้ก่อน พรุ่งนี้มาทำกันต่อให้เสร็จดีไหม

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมสร้างสรรค์

ภาคผนวก

บ้านเราอยู่ติดกัน

บ้านเราอยู่ติดกัน
เปิดหน้าต่างทุกที
หากว่าเราเหงา
แต่ก็มีบางวันที่เรายิ้มให้ก็บ่อยไป ๆ (ซ้ำ)

ทำนอง “เพลงของธงไชย แมคอินไตย์”

อยู่ติดกันพอดี
ทุกทีหน้าเราก็คชนกัน
เราก็กอดใส่กัน

(ตัวอย่าง)
แบบบันทึกความภาคภูมิใจ

นักเรียนชั้น.....

ที่	ชื่อ-สกุล	พฤติกรรม ความดี ความภาคภูมิใจที่ทำ	วัน เดือน ปี	ผู้บันทึก
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

ครูบันทึก

1. ข้อมูลจากเด็กบอก เพื่อนบอก ผู้ปกครองบอก หรือถามผู้ปกครอง หรือที่ครูพบเห็นเอง
2. อาจทำเป็นกล่องความดี ธนาкарความดี โดยเขียนความดีของเด็ก หรือให้เด็กวาดภาพจากข้อมูลข้อ 1 ใส่กล่องไว้หรือใส่ช่องเก็บของ หรือแฟ้มของเด็กตามเหมาะสม
3. นำพฤติกรรมความดีของเด็กมาอ่านให้เพื่อนฟัง ทุกวันๆ ละ 3-5 คน ในช่วงสันทนาการเข้า หรือก่อนกลับบ้าน หรือในกิจกรรมต่างๆ ที่มีกิจกรรมสอดคล้องกัน
4. อาจสรุปข้อมูลความดี เป็นสัปดาห์ รายเดือน รายภาค เพื่อกระตุ้นและเสริมแรง ให้เด็กปฏิบัติจนเป็นนิสัย

กิจกรรม “นี่คือตัวฉัน”

(การยอมรับตนเอง)

จุดประสงค์

1. บอกความดี ความสามารถ และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นได้
2. ยอมรับจุดเด่น สิ่งดีและข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไขของตนเองได้

สาระสำคัญ

การรู้จักวิเคราะห์ตนเองในด้านต่างๆอย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดการยอมรับตนเอง และผู้อื่น จะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

นำหุ่นคนลักษณะที่แตกต่างกันมาสนทนากับเด็ก

- ชอบหุ่นตัวไหน เพราะอะไร
- หุ่นแต่ละตัวมีข้อดีอะไร และมีสิ่งที่ต้องปรับปรุงอะไรบ้าง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

เด็กวาดภาพเกี่ยวกับตนเองแล้วระบายสี

ขั้นสรุป

1. เด็กนำผลงานของตนเองมาเล่าให้เพื่อนๆ ฟังเกี่ยวกับความดี (สิ่งดี) ความสามารถ และความรู้สึกของตนให้เพื่อนฟัง
2. เด็กร่วมกันเสนอแนะเพิ่มเติมในผลงานของเพื่อนที่นำมานำเสนอ
3. ครูใช้คำถามกับเด็กที่นำเสนอผลงานภาพวาดของเด็ก
 - “หนูมีความรู้สึกอย่างไรกับข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของเพื่อนอย่างไร”
 - “หนูยอมรับข้อเสนอแนะของเพื่อนหรือไม่ เพราะอะไร จะนำไปพัฒนาตนเองหรือไม่ เพราะอะไร”
 - “หนูคิดว่าจะนำข้อเสนอแนะของเพื่อนไปแก้ไขตนเองได้หรือไม่ เพราะอะไร”

4. เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “ความดี ความสามารถและความรู้สึกแตกต่างกัน หากพบว่ายังไม่ดีพอ และยอมรับตนเอง จะสามารถแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นได้”

สื่อ/อุปกรณ์

1. หุ่นมือที่มีลักษณะแตกต่างหันประมาณ 3-4 ตัว
2. กระดาษอัดสำเนา A4 (อาจเป็นกระดาษที่ใช้แล้ว 1 หน้าก็ได้)
3. สีเทียนแท่งใหม่

การประเมินผล

1. สังเกตการสนทนาถึงการปฏิบัติสิ่งที่ดี ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น บอกจุดเด่นและจุดที่ยังไม่น่าพอใจของตนเองและของผู้อื่น
2. สังเกตพฤติกรรมขณะการปฏิบัติตนจากกิจกรรมประจำวันทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน (ตัวอย่างแบบสังเกตในภาคผนวก)

ข้อเสนอแนะ

1. อาจจัดกิจกรรมนี้โดยบูรณาการในกิจกรรมสร้างสรรค์
2. การให้เด็กทำกิจกรรมวาดภาพตนเองเราอาจเปลี่ยนกิจกรรมได้ เช่น การประดิษฐ์แบบหุ่นจำลองของตนเองจากกล่องกระดาษ โดยการใช้กระดาษแตงตัวเดิมหน้าตา แขน ขาเพิ่มเติม เป็นตัวเอง แล้วนำเสนอผลงาน
3. การให้เด็กแสดงความคิดเห็น ถ้าเด็กใช้คำพูดที่ไม่สุภาพหรือคำที่สะท้อนความรู้สึกของผู้อื่น ครูควรอธิบายให้เด็กเข้าใจและชักชวนให้เด็กใช้คำพูดใหม่ที่เหมาะสมเพื่อผ่อนคลายความรู้สึกของเด็ก

ภาคผนวก

ตัวอย่าง
แบบสังเกตพฤติกรรมการยอมรับตนเอง
ชั้น.....

ที่	ชื่อ-สกุล	การบอกความดี ความรู้สึก ความสามารถของตน/ผู้อื่นอย่างมีเหตุผล	การยอมรับตนเองและ ผู้อื่น	สรุปการประเมิน
		มี/ครั้ง	มี/ครั้ง	

1. ผู้ประเมินอาจเป็น

○ เพื่อน
○ ครู
○ ผู้ปกครอง
2. การประเมินควรประเมินหลายๆ ครั้ง จากกิจกรรมทั้งที่โรงเรียนหรือที่บ้าน
3. ถ้าให้เด็กประเมิน อาจใช้สัญลักษณ์หรือรูปภาพตัวแทนพฤติกรรมต่างๆ

กิจกรรม “เด็กดีศรีสังคม”

(การยอมรับตนเอง)

จุดประสงค์

1. รับรู้ความดี ความสามารถของตนเองและผู้อื่นตามความเป็นจริงได้
2. เห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่นและเกิดความภาคภูมิใจในตนเองได้

สาระสำคัญ

การรับรู้ความดี ความสามารถของตนเองและของผู้อื่น ทำให้เห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่นตามความเป็นจริง เกิดความภูมิใจในตนเอง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. เด็กและครูร่วมกันสนทนา ชักถาม เรื่องกระทำความดีของตนเองและเพื่อน ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน
2. เด็กบอกและนับจำนวนความดีที่ทำในวันนี้
3. เด็กรับอุปกรณ์กระดาษแผ่นเล็ก พร้อมสีเทียน

ขั้นดำเนินกิจกรรม

เด็กวาดภาพการทำความดีของตนเอง พร้อมระบายสีอย่างอิสระ

ขั้นสรุป

1. เด็กนำภาพที่วาดมาพิมพ์สัญลักษณ์ของตนเองตรงด้านหลังของภาพ พร้อมพิมพ์วัน เดือน ปีที่ทำความดี
2. เด็กนำภาพที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว นำไปส่งลงในกล่องความดีในแต่ละวัน
3. เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “คนทุกคนมีความดี ความสามารถ ในการทำความดีที่แตกต่างกันไป ถ้าเรารับรู้ความดี ความสามารถของตนเอง และผู้อื่นก็จะทำให้เห็นคุณค่าของตนและเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง”

สื่อ/อุปกรณ์

1. สีเทียน
2. กระดาษสีเหลี่ยมจัตุรัสขนาด 2 นิ้ว
3. ตรายางสัญลักษณ์ ประจำตัวเด็ก
4. ตรายาง วัน เดือน ปี
5. บอร์ดปฏิทินความดีที่ปฏิบัติประจำวัน
6. กาวลาเท็กซ์
7. กล่องสีเหลี่ยมเปิดฝาขนาด 3×3 นิ้ว (ตามจำนวนเด็ก)
8. สมุดบันทึก 1 เล่ม
9. สมุดบัญชีสะสมความดีของเด็ก (ตามจำนวนเด็ก) ใช้ฟิวเจอร์บอร์ดหรือกระดาษ

ลูกฟูกทำบอร์ด

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการทำความดี และการแสดงความภาคภูมิใจในกิจกรรมความดีที่ได้กระทำ
2. มีการบันทึกผลการทำความดี ตามตัวอย่างในภาคผนวกหรือปรับใช้แบบประเมินในกิจกรรม คิดดี พุดดี ทำดี

ข้อเสนอแนะ

-

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมสร้างสรรค์

ภาคผนวก

ปฏิทินความดีที่ปฏิบัติประจำวัน

วัน \ ความดี	ความดีที่ปฏิบัติประจำวัน
จันทร์	
อังคาร	
พุธ	
พฤหัสบดี	
ศุกร์	

สรุปความดีประจำเดือน.....

ชื่อ-สกุล รายการ ความดี	เก็บขยะ	กวาดขยะ	จัดรองเท้า	แจนนม	แจกกระดาษ	ล้างจาน	ล้างแก้ว	แบ่งปัน	เก็บของเล่น	ฯลฯ	รวม

(ตัวอย่าง)

หมายเหตุ

1. พอครบ 1 เดือน ให้เด็กนับและแยกประเภทความดีของตนเอง แล้วให้ครูบันทึกจำนวนความดีตามประเภท จากนั้นจึงรวมทุกความดีไว้เป็นสถิติ เพื่อเปรียบเทียบจำนวนความดีที่พัฒนาเพิ่มเติม
2. ใช้กิจกรรมนี้ทุกวันในช่วงท้ายของเกมการศึกษา
3. สมุดบัญชีสะสมความดี ครูบันทึกให้เด็กทุกๆ 1 เดือน เช่นเดียวกับบัญชีเงินฝาก

กิจกรรม “ง่าย-ยาก วาดเอง” (การพึ่งพาตนเอง)

จุดประสงค์

1. ตัดสินใจเลือกกระทำได้
2. วาดภาพอิสระตามจินตนาการด้วยตนเองได้
3. แสดงความคิดเห็นได้

สาระสำคัญ

การให้ผู้อื่นทำอะไรให้เรา อาจได้ผลไม่ตรงตามที่เราต้องการ ซึ่งถ้าเราสามารถทำได้ด้วยตนเองก็ย่อมได้ผลงานตรงตามความต้องการของเรา

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ให้เด็กจับคู่วาดภาพด้วยนิ้วมือบนหลังเพื่อน โดยสลับกันวาด แล้วให้เพื่อนทายว่าเป็นรูปอะไร
2. ถามเด็กว่าวันนี้เด็กอยากให้คุณวาดรูปอะไร ถ้าเด็กบอกหลายอย่างให้เด็กตัดสินใจเลือก 1 อย่าง
3. ครูวาดภาพตามที่เด็กต้องการ โดยวาดทีละขั้นตอนตามที่เด็กบอกจนเสร็จ (ครูต้องวาดภาพให้ไม่สวยและวาดไม่ได้ตามที่เด็กต้องการ) และถามเด็กดังนี้
“หนูพอใจภาพที่ครูวาดหรือไม่”
“ถ้าไม่พอใจหนูจะอย่างไร”
4. ครูแจกกระดาษและสีเทียนให้เด็กวาดภาพ

ขั้นดำเนินกิจกรรม

ให้เด็กวาดภาพสิ่งที่เด็กบอกให้ครูวาด โดยให้เด็กวาดเองตามจินตนาการอย่างอิสระ

ขั้นสรุป

1. เมื่อเด็กวาดภาพเสร็จแล้วให้เด็กเปรียบเทียบความรู้สึกขณะวาดภาพด้วยตนเองกับความรู้สึกที่บอกให้ครูวาด
2. เด็กและครูช่วยกันสรุปว่า “ถ้าเราสามารถทำอะไรได้ด้วยตนเองย่อมได้ผลงานที่ตรงกับที่ตนต้องการ”

สื่อ/อุปกรณ์

1. กระดาษโรเนียว
2. สีเทียน

การประเมินผล

1. สังเกตการร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น
2. สังเกตการเปรียบเทียบความรู้สึกเมื่อวาดภาพด้วยตนเองกับความรู้สึกที่บอกให้คนอื่นวาด

ข้อเสนอแนะ

1. หากครูมีฝีมือในการวาดภาพ ครูจะต้องวาดภาพให้ออกมาไม่สวย (เพื่อเด็กจะได้รู้สึกไม่ชอบและอยากวาดด้วยตนเองมากกว่า)
2. การตรวจผลงานวาดภาพของเด็ก ทุกภาพจะมีคุณค่าในตัวเอง ควรนำเสนอทุกภาพและไม่ควรเอาภาพของเด็กไปเปรียบเทียบหรือประกวดกัน

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมสร้างสรรค์

กิจกรรม “ต่อเติม เสริมแต่ง” (การทึ่งตนเอง)

จุดประสงค์

1. สร้างสรรค์งานได้ด้วยตนเอง
2. เกิดแรงจูงใจที่จะคิดสิ่งใหม่ด้วยตนเองได้

สาระสำคัญ

การที่เด็กมีโอกาสคิดทำสิ่งใดด้วยตนเอง ทำให้เกิดความมั่นใจในการทำสิ่งต่างๆ รวมทั้งการแก้ปัญหา มีลักษณะของการพึ่งพาตนเองได้

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ให้เด็กนั่งเข้าแถวเป็นรูปวงกลมหันหน้าเข้ากลางวง เลือกเด็ก 1 คน ออกมายกตะกร้าใส่ฟ้าน้ำอัดลมไปให้เพื่อนหยิบไว้คนละ 1 ฟา เมื่อหยิบครบทุกคนแล้วให้เด็กหมุนเวียนกันวางฟ้าน้ำอัดลมไว้ตรงกลางทีละคนต่อๆ กัน ให้มีรูปร่างต่างๆ ตามความคิดจินตนาการ เมื่อวางจนครบทุกคนแล้วถามเด็กว่าเป็นรูปอะไร

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ให้เด็กหยิบฟ้าน้ำอัดลมคนละไม่น้อยกว่า 5 ฟา (จำนวนเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม) หากวางติดบนกระดาษแล้ววาดภาพต่อเติมด้วยสีเทียนตามความคิดจินตนาการของเด็กแต่ละคน

ขั้นสรุป

1. เมื่อทำเสร็จแล้วให้เด็กเล่าสิ่งที่ทำให้เพื่อนฟังแล้วนำไปติดหน้าห้อง
2. ให้เด็กบอกความรู้สึกที่ได้ทำกิจกรรมพร้อมเหตุผล
3. ครูชมเชยเด็กที่สามารถสร้างสรรค์งานได้ทุกคน และผลงานมีความแตกต่างกัน
4. เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “การคิดทำสิ่งใดๆ ด้วยตนเองจะเกิดความมั่นใจ และทำให้เราสามารถแก้ปัญหา และพึ่งพาตนเองได้”

สื่อ/อุปกรณ์

1. สีเทียน
2. กาว
3. กระดาษ A4
4. ฝาน้ำอัดลม

การประเมินผล

1. สังเกตการทำงานและการแก้ปัญหา
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ครูอาจปรับสื่ออุปกรณ์จากฝาน้ำอัดลมเป็นอย่างอื่นตามความเหมาะสม
2. ครูควรสังเกตขณะที่เด็กทำกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้เห็นพฤติกรรมการทำงานของเด็ก
3. เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมควรให้เด็กเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมสร้างสรรค์

กิจกรรม “หัวใจสร้างสรรค์” (การบอโลกในแง่ดี)

จุดประสงค์

1. บอกคุณค่าของตนเองและผู้อื่นในการร่วมกิจกรรมได้
2. นำคุณค่าของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้

สาระสำคัญ

การรู้จักรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ จะช่วยทำให้บุคคลรู้จักมองโลกในแง่ดี

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ครูแนะนำอุปกรณ์
2. แบ่งเด็กเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 มีโต๊ะขนาดเล็ก สำหรับวางผลงานการปั้นดินน้ำมัน และดินน้ำมัน

กลุ่มที่ 2 มีแผนกระดาษชาร์ท กระดาษรูปหัวใจมีสีและขนาดต่างๆ จำนวน

20 ชิ้นขึ้นไป

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

เด็กร่วมกันวางแผนว่า อุปกรณ์ในกลุ่มของตน สามารถทำประโยชน์อะไรได้บ้าง แล้วร่วมกันสร้างผลงานนั้น

ขั้นสรุป

1. ให้อาสาสมัครในแต่ละกลุ่มออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงานที่จัดทำขึ้น โดยตั้งชื่อภาพและบอกประโยชน์ที่ได้รับจากผลงานที่ร่วมกันคิดขึ้น ให้แต่ละกลุ่มผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกมาเล่าถึงผลงาน สิ่งที่เด็กสร้างและมีความรู้สึกอย่างไร ครูใช้คำถามกระตุ้น เช่น

“หนูมีความรู้สึกอย่างไรที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ”

“หนูคิดว่าผลงานนี้ให้คุณค่าและประโยชน์ต่อหนูและเพื่อนอย่างไร”

2. เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “งานทุกงานมีคุณค่าและเราสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้”

สื่อ/อุปกรณ์

1. โต้ะขนาดเล็ก ดินน้ำมัน
2. แผ่นกระดาษชาร์ท กระดาษรูปหัวใจสีและขนาดต่างๆ 20 ชิ้นขึ้นไป

การประเมินผล

1. สังเกตการบอกคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น และของตนเอง
2. สังเกตการนำคุณค่าของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นและตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ควรชี้แนะให้เด็กคิดเมื่อพบเห็นสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์กับ ตนเองและผู้อื่น

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมสร้างสรรค์

กิจกรรม “ช่วยกันสร้างความสำเร็จ” (เอาใจเขามาใส่ใจเรา)

จุดประสงค์

1. วางแผนทำงานร่วมกันได้
2. เกิดผลงานที่สร้างสรรค์ได้

สาระสำคัญ

การให้ความร่วมมือและยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันในการทำงานจะทำให้ทำงานสำเร็จด้วยดี

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่จะทำกิจกรรม
2. เด็กแบ่งกลุ่มตามความสนใจ กลุ่มละ 3-5 คน
3. แจกกระดาษแผ่นใหญ่ สี กรรไกร กลุ่มละ 1 ชุด

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เด็กวางแผนร่วมกันหาวิธีการสร้างผลงานตามจินตนาการ
2. เด็กทุกกลุ่มลงมือปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นสรุป

1. ให้เด็กทุกกลุ่มนำผลงานมาแสดงหน้าชั้น
2. สนทนาซักถามเกี่ยวกับกระบวนการทำงานโดยใช้คำถาม เช่น
“เด็กมีวิธีการทำงานให้สำเร็จได้อย่างไร”
“กลุ่มใดที่งานสำเร็จเร็วที่สุด เพราะเหตุใด”
“กลุ่มที่ทำงานสำเร็จช้าเพราะเหตุใด”
3. เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “การช่วยกันแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนช่วยให้ทำงานประสบความสำเร็จ”

สื่อ/อุปกรณ์

1. สีเทียนหรือสีไม้
2. กระดาษแผ่นใหญ่
3. กาว/แปรงเปียก
4. กระดาษสี
5. กรรไกร

การประเมินผล

1. สังเกตความร่วมมือและการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงาน
2. สังเกตความคิดสร้างสรรค์จากผลงาน
3. สังเกตการใช้ภาษาจากการเล่า

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมสร้างสรรค์

กิจกรรม “แบ่งแล้วปัน”

(การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม)

จุดประสงค์

1. กระทำโดยไม่ให้คนอื่นเดือดร้อน และตนเองเสียสิทธิได้
2. แสดงออกทางด้านอารมณ์และความรู้สึกนึกคิด ในการปกป้องสิทธิของตนเองได้

สาระสำคัญ

การกระทำที่ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน และตนเองไม่เสียสิทธิ ตลอดจนรู้จักปกป้องสิทธิของตนเองเป็นสิ่งที่ดีที่ควรปฏิบัติ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ครูแนะนำอุปกรณ์
2. ครูสนทนาร่วมกันกับเด็กถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และช่วยกันคิดป้องกัน
3. ให้เด็กจับคู่กัน
4. ครูแจกดินน้ำมันให้เด็กคู่ละ 1 ก้อน โดยให้เด็กแบ่งปั้นดินน้ำมันกันเอง
5. ให้เด็กคิดวิธีเล่นเองโดยครูใช้คำถามดังนี้
“เด็กๆ แต่ละคู่จะมีวิธีเล่นกับดินน้ำมันอย่างไร”

ขั้นดำเนินกิจกรรม

ให้เด็กเล่นดินน้ำมันอย่างอิสระ

ขั้นสรุป

1. เด็กนำผลงานของตนมาเล่าให้เพื่อนๆ และครูฟัง
2. ครูและเด็กร่วมกันสนทนาหลังการเล่นที่ผ่านมา เช่น การแบ่งปั้นดินน้ำมัน โดยให้แต่ละคู่เล่าถึงการแบ่งดินน้ำมัน โดยครูใช้คำถามดังนี้
“หนูมีวิธีการแบ่งดินน้ำมันอย่างไร”
“หนูพอใจไหมที่ได้เท่านี้” (เช่น เท่ากับเพื่อน น้อยกว่าเพื่อน)
“ถ้าหนูไม่พอใจหนู จะทำอย่างไร”

“หนูจะมีวิธีบอกเพื่อนอย่างไร”

3. เด็กและครูร่วมกันสรุปว่า “การกระทำที่ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน และตนเองไม่เสียสิทธิ ตลอดจนการรู้จักปกป้องสิทธิของตนเองเป็นสิ่งที่ดีที่ควรปฏิบัติ”

สื่อ/อุปกรณ์

ดินน้ำมัน

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมในขณะเล่น
2. สังเกตการสนทนาและตอบคำถาม

ข้อเสนอแนะ

ครูอาจปรับเปลี่ยนสื่อจากดินน้ำมันเป็นวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น

ช่วงกิจกรรม

กิจกรรมสร้างสรรค์

ภาคผนวก

ผู้บันทึก

[illegible]

ด้านการมีวิถีภาวะทางอารมณ์ คือธรรมและจริยธรรม

.....ครั้งที่.....วัน เดือน ปี ที่บันทึก.....ชื่อ-นามสกุล.....ผู้บันทึก

.....ด้านการมีวิถีภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรมกับผู้อื่น

[illegible]

คณะผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

1. แม่ชีคุณหญิงกนิษฐา วิเชียรเจริญ ประธานโครงการนำร่องมหาประชาชนดีเถรี
วิทยาลัย
2. นายแพทย์เทอดศักดิ์ เดชคง สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต
กระทรวงสาธารณสุข
3. นายแพทย์ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต
กระทรวงสาธารณสุข
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ภาคบงกช ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
5. รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณ์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรพินท์ ชูชม สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
7. รองศาสตราจารย์ช่อลัดดา ขวัญเมือง สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม จ.พิษณุโลก
8. ดร.วีรวัฒน์ ปันนิตานัย สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
9. นายกฤษณ์ รุยาพร บริษัทเอเชียแปซิฟิคอินโนเวชั่นเซ็นเตอร์ จำกัด

บรรณานุกรม

- กรมศาสนา, กรม. **วิธีการจัดจริยศึกษาและหัวข้อจริยธรรมสำหรับใช้อบรมสั่งสอนนักเรียนนักศึกษา (ฉบับทดลอง).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2521.
- _____. **คู่มือสอนจริยศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ฉบับทดลอง).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2521.
- _____. **คู่มือครูจริยศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2520.
- _____. **คู่มือจริยศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2522.
- _____. **คู่มือจริยศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2522.
- _____. **คู่มือจริยศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2522.
- _____. **คู่มือจริยศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2523.
- _____. **คู่มือจริยศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2523.
- _____. **คู่มือจริยศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2523.
- _____. **คู่มืออบรมศีลธรรม.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2529.
- ช่อลัดดา ขวัญเมือง. **การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง.** พิษณุโลก : สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม, 2542.
- เทอดศักดิ์ เดชคง. **ความฉลาดทางอารมณ์.** กรุงเทพฯ : บริษัทพรินต์ติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด, 2542.
- _____. **ความฉลาดทางอารมณ์สู่สติและปัญญา.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2522.

- ธีระ ชัยยุทธยรรยง. “พัฒนาการในช่วงต่างๆ ของชีวิตมีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลอย่างไร,” วารสารแนะแนว. 17(83) : 32-56 ; ตุลาคม-พฤศจิกายน, 2525.
- วิชาการ, กรม, ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ, กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือและสื่อการพัฒนาการรู้จักตนเองระดับก่อนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2537.
- _____. **คู่มือการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองระดับก่อนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2537.
- _____. **คู่มือพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ระดับก่อนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2543.
- วิระวัฒน์ ปันนิตามัย. “เชาวน์อารมณ์ : ดัชนีวัดความสำเร็จของชีวิต”. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง EQ. (Emotional Intelligence) ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการสร้างความสำเร็จในชีวิต. กรุงเทพฯ : สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2542. (อัดสำเนา)
- _____. **เชาวน์อารมณ์ (EQ) : ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จของชีวิต**. กรุงเทพฯ : บริษัทเอ็กซ์เพอร์เน็ท จำกัด, 2542.
- สุภาพจิต, กรม. **คู่มือความฉลาดทางอารมณ์**, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2544.
- Bar-On, Reuver, **EQ-I Bar On Emotional Quotient Inventory : User's Manual**. Toronto : Multi-Health System. Inc., 1997.
- Cooper R.K. & Sawaf, A **Executive EQ Intelligence in Leadership and Organization**. New York Grosset & Putnum, 1997.
- _____. **Executive EQ Emotional Intelligence in Business**. London : The Orion Publishing Group Ltd, 1998.
- Goleman, daniel. **Emotional Intelligence : Why it can matter more than IQ**. New York : Bantam Book, 1995.
- _____. **Working with emotional intelligence**. New York : Bantam Book, 1998.
- Golemab, Daniel : Neumber. What make the leader. **Haward Bussiness Review**. Volume : 76-93, Second : A, page : 93-104, 1998.

คณะผู้จัดทำ

คู่มือพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม
ระดับก่อนประถมศึกษา

ฉบับยกร่าง

ที่ปรึกษา

นายประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ อธิบดีกรมวิชาการ
 นายประสาธ สอ้านวงศ์ รองอธิบดีกรมวิชาการ
 ผศ.ฉันทนา ภาคบงกช สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มศว.ประสานมิตร

ประธาน

นางมัลลิกา นิตยาพร ผู้อำนวยการศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ

เลขานุการ

นายธีระ ชัยยุทธยรรยง นักวิชาการศึกษา
 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

คณะทำงาน (จัดทำต้นฉบับ)

ผศ.ฉันทนา ภาคบงกช	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มศว. ประสานมิตร	
น.ส.สุทธาภา ไชติประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยบูรพา	จังหวัดชลบุรี
น.ส.รักตะวรรณ ศิริถาพร	สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	จังหวัดราชบุรี
นางทวิพร ณ นคร	สถาบันราชภัฏภูเก็ต	จังหวัดภูเก็ต
นางรัชนี รัตนา	สถาบันราชภัฏยะลา	จังหวัดยะลา
นางกฤษณี ภูพัฒน์	สถาบันราชภัฏสวนดุสิต	กรุงเทพฯ
น.ส.สมจิตต์ สุวรรณวงศ์	สถาบันราชภัฏนครปฐม	จังหวัดนครปฐม
น.ส.สุวรรณา ไชยยะธน	สถาบันราชภัฏนครปฐม	จังหวัดนครปฐม
น.ส.พนิดา ชาดยาภา	สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยการณ	จังหวัดปทุมธานี

นางศิรินาถ วัฒนกุล	สถาบันราชภัฏลำปาง	จังหวัดลำปาง
นางจุฑานาถ แก้วธานี	สถาบันราชภัฏอุดรธานี	จังหวัดอุดรธานี
น.ส.กรรณิการ์ สุขสม	สถาบันราชภัฏจันทรเกษม	กรุงเทพฯ
นางนิรัตน์ กรองสะอาด	สถาบันราชภัฏเลย	จังหวัดเลย
นายดำรงค์ ศรีอร่าม	สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางระจัน	จังหวัดสิงห์บุรี
นายบุญชู อังสวัสดิ์	สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
นางอรุณี สนิท	โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์	จังหวัดนครสวรรค์
นางผาณิต หงษ์มณี	โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่	จังหวัดเชียงใหม่
นางสุนทรี ทองระยับ	โรงเรียนอนุบาลสระบุรี	จังหวัดสระบุรี
น.ส.อารี เกษมรติ	โรงเรียนอนุบาลสามเสน	กรุงเทพฯ
น.ส.ณัฐกมล วงษ์มงคล	โรงเรียนประจักษ์วิทยา	กรุงเทพฯ
น.ส.สายพิน พัทธพร	โรงเรียนบ้านนาจาน	จังหวัดพิษณุโลก
นายนิพนธ์ วิชิตชลชัย	โรงเรียนอนุบาลธีรชาติ	กรุงเทพฯ
นางจันทร์เพ็ญ สุภาผล	โรงเรียนอนุบาลแพร่	จังหวัดแพร่
นางสารภี มณีจินดา	โรงเรียนวัดอินทาราม “โกวิทอินทราทร”	จังหวัดกาญจนบุรี
นางสำราญ สอนสนาม	โรงเรียนบ้านผักนึ่ง	จังหวัดยโสธร
น.ส.เสาวณี แกสนาม	โรงเรียนบ้านนาหวง	จังหวัดกระบี่
นายวิชาญ ไทยแท้	โรงเรียนบ้านผักนึ่ง	จังหวัดยโสธร
นางรัชนี ชูศรีอ่อน	โรงเรียนบ้านตะมะยูง	จังหวัดนราธิวาส
นางนันทิยา ศรีวิน	โรงเรียนบ้านทุ่งนา	จังหวัดตรัง
นางสุมาลี ดาแก้ว	โรงเรียนบ้านพระบาทท่าเรือ	จังหวัดขอนแก่น
นางวิไลวรรณ ตรีศรีชนะมา	โรงเรียนอัสสัมชัญวิทยาลัย	จังหวัดขอนแก่น
น.ส.อนงค์ ลิ้มสกุล	โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ	จังหวัดอุตรดิตถ์
นางรุจิเรข แสงจิตต์พันธุ์	กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ	
นายธีระ ชัยยุทธยรรยง	กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ	
น.ส.ประนอม มณีวงษ์	กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ	

นางจินตนา สัจจจารีรัตน์ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

นางศุภลักษณ์ จันทรวงศกร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

คณะปรับปรุงต้นฉบับ (ฉบับทดลอง)

ผศ.ฉันทนา ภาคบงกช	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มศว.ประสานมิตร	
น.ส.สุทธาภา ไชติประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยบูรพา	จังหวัดชลบุรี
นางทวีพร ณ นคร	สถาบันราชภัฏภูเก็ต	จังหวัดภูเก็ต
นางรัชณี รัตนา	สถาบันราชภัฏยะลา	จังหวัดยะลา
นางกฤษณี ภูพัฒน์	สถาบันราชภัฏสวนดุสิต	กรุงเทพฯ
น.ส.สมจิตต์ สุวรรณวงศ์	สถาบันราชภัฏนครปฐม	จังหวัดนครปฐม
น.ส.สุวรรณา ไชยยะชน	สถาบันราชภัฏนครปฐม	จังหวัดนครปฐม
น.ส.พนิดา ชาดยาภา	สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยการณ	จังหวัดปทุมธานี
นางจุฑานาถ แก้วธานี	สถาบันราชภัฏอุดรธานี	จังหวัดอุดรธานี
น.ส.กรรณิการ์ สุขสม	สถาบันราชภัฏจันทรเกษม	กรุงเทพฯ
นางนิรัตน์ กรองสะอาด	สถาบันราชภัฏเลย	จังหวัดเลย
นางอรุณี เหลืองหิรัญ	สถาบันราชภัฏเชียงราย	จังหวัดเชียงราย
นายดำรงค์ ศรีอร่าม	สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางระจัน	จังหวัดสิงห์บุรี
นายบุญชู อังสวัสดิ์	สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
นางอรุณี สนิท	โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์	จังหวัดนครสวรรค์
นางผาณิต หงษ์มณี	โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่	จังหวัดเชียงใหม่
น.ส.สายพิน พัทธพร	โรงเรียนบ้านนาจาน	จังหวัดพิษณุโลก
น.ส.อารี เกษมรติ	โรงเรียนอนุบาลสามเสน	กรุงเทพฯ
น.ส.ณัฐกมล วงษ์มงคล	โรงเรียนประจักษ์วิทยา	กรุงเทพฯ
นายนิธินันท์ วิชิตชลชัย	โรงเรียนอนุบาลธีรชาติ	กรุงเทพฯ
นางจันทร์เพ็ญ สุภาผล	โรงเรียนอนุบาลแพร่	จังหวัดแพร่
นางสารภี มณีจินดา	โรงเรียนวัดอินทราราม “โกวิทอินทราทร”	จังหวัดกาญจนบุรี

นางสำราญ สอนสนาม	โรงเรียนบ้านผักนึ่ง	จังหวัดยโสธร
น.ส.เสาวณี แกสนาม	โรงเรียนบ้านนาง	จังหวัดกระบี่
นายวิชาญ ไทยแท้	โรงเรียนบ้านผักนึ่ง	จังหวัดยโสธร
นางรัชณี ชูศรีอ่อน	โรงเรียนบ้านตะมะยูง	จังหวัดนราธิวาส
นางนันทิยา ศรีวิน	โรงเรียนบ้านทุ่งนา	จังหวัดตรัง
นางสุมาลี ดาแก้ว	โรงเรียนบ้านพระบาทท่าเรือ	จังหวัดขอนแก่น
น.ส.อนงค์ ลิ้มสกุล	โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ	จังหวัดอุตรดิตถ์
น.ส.วันเพ็ญ ปลูกพันธ์	สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี	

จังหวัดสระบุรี

นางจิตราภรณ์ เตมีกุล	โรงเรียนอนุบาลสระบุรี	จังหวัดสระบุรี
นายจุมพล ทองใหม่	โรงเรียนธารโตวัฒนวิทย์	จังหวัดยะลา
นางรุจิเรข แสงจิตต์พันธ์ุ	กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ	
นายธีระ ชัยยุทธยรรยง	กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ	
น.ส.ประนอม มณีวงศ์	กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ	
นางจินตนา สัจจารีรัตน์	กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ	
นายวิชาญ อัครวนสกุล	กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ	
นางนพวรรณ ศรีไชยไพศาล	กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ	
นางศุภลักษณ์ จันทรวงศกร	กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ	

บรรณาธิการ

นายธีระ ชัยยุทธยรรยง	กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
----------------------	------------------------------

ภาพปกและภาพประกอบ

นายจุมพล ทองใหม่	โรงเรียนธารโตวัฒนวิทย์	จังหวัดยะลา
นายดำรงค์ ศรีอร่าม	สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางระจัน	
		จังหวัดสิงห์บุรี

พิมพ์ต้นฉบับ

นางลำพูล เกิดปัญญา	กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
--------------------	------------------------------

